

M MÄNTSÄLÄ

kuva: Mäntsälän kunnan kuvapankki (Jaana Jetzinger, Pauliina Anttila)

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2026–2028

Mäntsälän kunta

Kunnanhallitus 4.11.2024 § xx

Sisällys

1. Talousarvion yleisperustelut.....	3
1.1 Kunnanjohtajan katsaus	3
1.2 Mäntsälän kunnan strategia ja tavoitteet	4
1.3 Toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys	7
1.3.1 Kuntatalouden tila.....	7
1.3.2 Mäntsälän kunnan toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys	10
1.3.3 Henkilöstösuunnitelma	18
1.3.4 Mäntsälä 2026 talousohjelma.....	19
1.4 Riskienhallinta ja keskeisemmät riskit.....	21
1.5 Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta sekä tilivelvolliset.....	22
2 Käyttötalousosa	25
2.1 Hallintopalvelualue	27
2.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelualue.....	35
2.3 Tekninen ja elinvoimapalvelualue.....	44
3. Tuloslaskelma	50
4. Investointiosa.....	51
5. Rahoitusosa	54
6. Yhteenveto valtuuston sitovista määrärahoista.....	55
7. Konserniosa	56
7.1 Tytäryhtiöiden talousarviot	57
8. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet.....	63
Liitteet.....	66
Liite 1. Henkilöstösuunnitelma palvelualueittain	66
Liite 2. Valtuustoaloitteet.....	69
Liite 3. Vertailu kehykseen	70

Tulot	Verotulot 54,9 milj. €	Valtionosuudet 14,8 milj. €	Toimintatuotot 9,5 milj. €
Menot	Hallintopalvelut 11,8 milj. €	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut 40,0 milj. €	Tekninen ja elinvoimapalvelut 18,5 milj. €
Tunnusluvut	Lainakanta 81,9 milj. €	Nettoinvestoinnit 8,7 milj. €	Vuosikate/poistot 105 %
	Tilikauden ylijäämä 0,5 milj. €	Asukasmäärä 2025 lopussa 21 063 (väestöennuste)	Tulovero% 8,3
	Lainakanta asukasta kohden 3 886 €	Kuntakonsernin lainakanta 150 milj. €	Toimintatuotot / Toimintakulut 13,5%
	Vuosikate 472 € / asukas	Investointien tulorahoitus 111 %	Toiminnan ja investointien kertymä 14,6 milj. € (5 vuotta)

1. Talousarvion yleisperustelut

1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Vuoden 2025 talousarvio ja -suunnitelmavuodet on edelleen laadittu suuren epävarmuuden vallitessa. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa jatkuu edelleen ja Lähi-idän konflikti on laajentunut. Usean vuoden laimeana jatkunut talouskehitys ja kustannusten nousu aiheuttaa kuntalouteen ja kunnan toimintaan suurta painetta. Talouteen pientä helpotusta tuo korkotason kääntyminen laskuun sekä inflaation selvä hidastuminen.

Talousarvion taustaoletuksena ovat syksyn 2024 verotulo- ja valtionosuusennusteet. Kehysvaiheessa kunnan talous oli 1,5 milj. € alijäämäinen, kunnanhallitus kuitenkin edellytti, että eri lautakuntien tuli löytää tarvittavat säästöt siten, että päästäisiin nollatulokseen. Vuoden 2025 talousarvioissa tilikauden tulos on n. 0,5 milj. €, suunnitelmavuosien 2026–2028 tuloksiin ja niiden arviointiin sisältyy suurta epävarmuutta. Kunnan oma talous on tasapainossa, mutta erityistä liikkumavaraa ei ole. Talousarvio perustuu sekä nykyiselle tuloveroprosentille 8,30 % että nykyisille kiinteistöveroprosenteille.

Talousarvion toteutumisen riskit liittyvät talouden yleiseen kehitykseen ja tätä kautta erityisesti kunnan saamaan verotulojen kertymään, valtionosuuksien määrään sekä työttömyyden kehittymiseen. Lisäksi epävarmuutta liittyy kunnan tytäryhtiöiden tuloksentelekykyyn. Toisaalta Nivos Oy:n osalta talouden tervehdyttämistoimenpiteet alkavat vaikuttaa ja vuoden 2025 talousarvioon sisältyy jo kokonaisuudessaan Nivos Oy:n kunnalle maksama pääomakorko eli 1,6 milj. €.

Vuoden 2025 talousarviossa investoinnit ovat yhteensä noin 8,9 milj. €. Taso on edelleen suhteellisen korkea, vaikka investointeihin ei sisälly yhtään ns. isoa hanketta. Kuntaan teetettiin vuoden 2023 aikana strateginen tilatarveselvitys, jota tarkennettiin Mäntsälän kunnan omalla tilatarveselvityksellä. Tätä jatkotyöskentelyä ohjasi kunnanhallituksen nimittämä ohjausryhmä. Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tilaselvityksen toimenpideohjelmaa on käsitelty syksyllä 2024 lautakunnissa ja siitä on pyydetty eri tahojen lausuntoja. Ohjelman mukaisilla toimenpiteillä varaudutaan tulevaan ja

turvataan lasten ja nuorten laadukas opetus sekä mahdollisimman yhtenäinen koulupolku perusopetuksessa.

Kunnan ja erityisesti sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tulevat investointi- ja tilatarpeet ovat huomattavat. Tilatarveselvityksen toimenpideohjelmissa on hahmoteltu niiden mahdollinen toteutusaikataulu, aikataulussa on myös huomioitu talouden asettamat rajoitteet.

Voimassa olevan kuntastrategian ytimessä ovat kuntalaiset ja kunnassa toimivat yritykset. Yhteisenä tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin ja yhteisön elinvoimaisuuden edistäminen. Toiminnallemme on myös asetettu erittäin kovat tavoitteet eli haluamme kasvaa ja kehittyä sekä ennen kaikkea tavoitteenamme on olla parhaan arjen paikkakunta. Strategian mukaisia tavoitteita vietään yhdessä eteenpäin kunnan eri palvelualueilla.

Strategian mukaisesti me tavoittelemme asukasluvun 0,5–1,0 %:n vuotuista kasvua. Tästä tavoitteesta on hieman jääty ja siihen pääsemien tässä, jo muutaman vuoden jatkuneessa, rakentamisen matalasuhdanteessa on haastavaa. Vuoden 2025 osalta asukaslukutavoitteeksi on asetettu 21 063.

Hyvinvointialueet aloittivat varsinaisen toimintansa vuoden 2023 alusta, muutoksella on vaikutuksia mm. kunnan saamaan valtionosuuteen. Keskeistä on edelleen hyvinvointialueen kanssa tehtävä ns. yhdyspintatyö sekä kunnan edunvalvonta mukaan lukien mm. palveluverkko ja siihen liittyvät kiinteistökytymykset. TE-palvelujen uudistuksessa julkisten työvoimapalvelujen järjestämistä siirretään työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille 1.1.2025 alkaen. Mäntsälä on mukana Keski-Uudenmaan työllisyysalueessa yhdessä viiden muun kunnan kanssa. Vastuukuntana toimii Järvenpää. Mäntsälään on tulossa TE-palvelujen toimipiste, joka on auki tämänhetkisen arvioin mukaan kolmena päivänä viikossa ajanvaruksella.

Meillä Mäntsälässä on positiivinen vire, selkeät tavoitteet ja voimme katsoa erittäin luottavaisesti tulevaan. Mäntsälä kasvaa, kehittyy ja yhdessä teemme Mäntsälästä parhaan arjen paikkakunnan.

17.10.2024 Hannu Laurila, kunnanjohtaja

1.2 Mäntsälän kunnan strategia ja tavoitteet

Mäntsälän strategia hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 13. joulukuuta pidetyssä 2021 kokouksessa. Kuntastrategiassa määriteltiin tavoitetilä, sekä päämäärät, joihin pyritään tämän valtuustokauden aikana (2021–2025). Lähtökohtana oli kuntalaisten, kunnan työntekijöiden, alueen yrittäjien ja päätöksentekijöiden kanssa yhteistyössä määritelty kunnan arvopohja, sekä visio tavoitetilasta. Visiona on kasvava ja kehittyvä Mäntsälä, jossa arki on sujuvaa ja turvallista.

Vision lähtökohtana on toiminta-ajatus, jonka mukaan kuntalaisen hyvinvointia ja yhteisön elinvoimaisuutta pyritään edistämään.

Tästä näkökulmasta määriteltiin kolme tärkeintä painopistealuetta:

1. Turvallinen, sujuva arki
2. Osallistava yhteisöllisyys
3. Vastuullinen, kehittävä vire

Koko kuntaa koskevat strategiset mittarit ja tavoitetasot on laadittu valtuustokaudelle, joita

tullaan seuraamaan koko valtuustokauden ajan. Kuluvalle vuodelle 2024 ja tulevalle vuodelle 2025 on määritelty vuosikohtaiset tavoitearvot, joita verrataan lähtötasoon v. 2021.

Mittareilla seurataan, kuinka valtuustokauden tavoitteiden saavuttamisessa edetään ja onko tekemisen suunta oikea.

Mäntsälän kunnan johtoryhmä, kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto seuraavat strategisten tavoitteiden toteutumista osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä. Lisäksi lautakunnat ja palvelualueiden johtoryhmät seuraavat strategiaa toteuttavien ohjelmien etenemistä säännöllisesti.

Tarkastuslautakunta arvioi vuosittaisessa arviointikertomuksessaan valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista.

Valtuustokausi vaihtuu vuoden 2025 kesällä. Uusi strategiaprozessi käynnistetään syksyllä 2025 ja tavoitteena on, että valtuusto voisi päättää uudesta strategiasta, sen tavoitteista ja painopisteistä joulukuussa 2025.

kuva. Mäntsälän strategia

Mäntsälän kunnan strategiasta johdetut, valtuustoa sitovat kärkitavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit:

 Turvallinen ja sujuva arki					
Kärkitavoite	Mittari	Lähtöarvo 2022 >	Tilinpäätös 2023	tavoite 2024	tavoite 2025
Lähipalvelut toteutetaan palvelulupauksen mukaisesti, kustannustehokkaasti, asukaslähtöisinä.	Asukasluku, kasvu väh. 0,3-1,0 %/vuosi	20 895	20 950, muutos + 0,2 %	21 063	21 063
	Vapaa kunnan omakotitonttivaranto 31.12. vähintään (kpl)	22	Vapaa omakotitonttivaranto 31.12.2023: 34 tonttia	30	30
	Rakentamislupien käsittelyaika siitä, kun lupahakemus on riittävä päätöksentekoon enintään (vk)	2-5 viikkoa	tavoitteen mukainen	5 viikkoa	5 viikkoa
	Palvelujen kustannukset suhteessa muihin Kuuma-kuntiin, ulkoiset toimintakulut €/as	Mäntsälän toimitakulut 6558 €/as. Keskimäärin Kuuma-kunnat 6271 €/as.	Mäntsälän toimintakulut 3176 €/asukas, Kuuma kunnilla keskimäärin 3 269€/asukas	Kustannukset keskimääräistä alhaisemmat vrt. Kuuma-kuntiin	Kustannukset keskimääräistä alhaisemmat vrt. Kuuma-kuntiin
	Kuntalaiskysely ja kyselyn muutokset vuosittain. Toimenpiteet kyselyn perusteella toteutettu. Kyselyssä 2024 tyytyväisyysindeksi.	Luodaan kysely/ mittari	Toimenpiteet 2024 talousarvioon viety. SOTE tiedotuksen sekä muiden toimenpiteiden vaikuttavuusarvio 2024 kuntalaiskyselyssä.	Tyytyväisyysindeksi käytössä. Sote ja joukkoliikenne palaute parantunut.	Kuntalaiskyselyssä kokonaistyytyväisyys kunnan palveluihin kasvanut.
Vahvistetaan kuntalaisten hyvinvointia suunnitelmallisella tekemisellä.	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Nuorisotyöttömät %:ia 18–24-vuotiaasta työvoimasta, enintään	Ei mitattu	9,0 %	8 %	8 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei varusmiespalveluksessa) olevat 18–24-vuotiaat %:ia vastaavan ikäisistä, enintään	Ei mitattu	14,4% (2021) ei ole tietoa vuosilta 2022 ja 2023	17 %	17 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi %:ia 8. ja 9. luokan oppilaista, enintään	Ei mitattu	37,7%	26,7 %	26,7 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Tuntee itsensä usein yksinäiseksi %:ia 4. ja 5. luokan oppilaista, enintään	Ei mitattu	5,7 %	4 %	4 %
	Syrjäytymisen ehkäisy (Sotkanet): Ylipaino (ml. lihavuus) yleisyys %:ia 2–6-vuotiailla, enintään	Ei mitattu	Pojat 29%, tytöt 14% (2022)	21 %	21 %
	Koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa, %:ia 4. ja 5. luokan oppilaista (Kouluterveyskysely joka toinen vuosi), enintään	Mitataan 2023	8,70 %	5 %	5 %
	Koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa %:ia 8. ja 9. luokan oppilaista (Kouluterveyskysely joka toinen vuosi), enintään	Mitataan 2023	8,90 %	7 %	7 %
	Hyte-kerroin, vähintään	16,9 €/as	19,2€/as	18,5 €/as	19,2 €/as
Parannetaan arjen turvallisuutta.	Huumausainerikosten määrä, enintään kpl	55	51	45	40
	Omaisuusrikosten määrä, enintään kpl	959	ei mitattu vuonna 2023	600	500
	Kevyen liikenteen uusia väyliä väh. €/vuosi	540 000 €	525 000 € vuoden loppuun mennessä	400 000 €	400 000 €

Osallistava yhteisöllisyys

Kärkitavoite	Mittari	Lähtöarvo 2022 >	Tilinpäätös 2023	tavoite 2024	tavoite 2025
Päätöksenteko on avointa ja osallistavaa.	Avointen kuntalaistilaisuuksien määrä (kpl) / osallistujamäärä (myös verkko-osallistuminen)	20 kpl/ ei tilastoa	ei mitattu vuonna 2023	10 kpl/ 200 osallistujaa	12 kpl/ 400 osall.
	Äänestysaktiivisuus kunta- ja eduskuntavaaleissa	ei vaaleja	71,6	Presidentinvaalit 72 % EU vaalit 40 %	Kuntavaalit 55 %
Rakennetaan yhteisöllisyyttä tukemalla yhteistä tekemistä.	Kunnan myöntämä tuki järjestöille eur/v (avustukset ja laskennallisesti ilmaiset tilat), vähintään	460 289	381 347	360 000	380 000
	Aloitteiden (kv ja kuntalais) keskimääräinen käsittelyaika (kk)	6 kk	6kk	3kk	2 kk
	Vaikuttamistoimielinten lausuntojen ja kannanottojen määrä, kpl	7	12	16	16
Vahvistetaan luottamusta osallistavalla johtamisella	Säännöllinen työtyytyväisyyskysely, asteikko 1-5	ei toteutunut	3,75	tehdään v. 2025	Henkilöstöpulssikyselyt aloitetaan
	Sairauspoissaolot, pv/hlö	14	14,8	alle 13,5	alle 13,5 kp/hlö

Vastuullinen, kehittävä vire

Kärkitavoite	Mittari	Lähtöarvo 2022 >	Tilinpäätös 2023	tavoite 2024	tavoite 2025
Kuntakonserni toimii vahvistaen työllisyyttä sekä yrittäjyyttä.	Työttömyysaste, alle Uudenmaan keskiarvon	6,9% (7. paras, ka 9,6 %)	8,0 % (Uudellamaalla 6. parhaan joukossa).	Alle Uudenmaan keskiarvon	Alle Uudenmaan keskiarvon
	Aloittavien yritysten nettolisäys, kpl, vähintään	82	63	70	70
	Raakamaanhankinta, ha, vähintään	4,6	90,2	30	30
	Myyntissä olevat vapaat yritystontit, kpl	Pieniä (alle 1 ha): 14 kpl, suuria (yli 1 ha): 5 kpl. Erityisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 0 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): 11 kpl, suuria (yli 1 ha): 2 kpl. Erityisen suuria (10-20 ha) tontteja 0 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): vähintään 5 kpl, suuria (yli 1 ha): vähintään 5 kpl. Erityisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 1 kpl.	Pieniä (alle 1 ha): vähintään 5 kpl, suuria (yli 1 ha): vähintään 5 kpl. Erityisen suuria (10-20 ha) tontteja vähintään 1 kpl.
Toimitapoja kehitetään ketterästi ja tuloksellisesti tietoon pohjaten	Vuosikate/poistot %	151 %	167 %	>100 %	>100 %
	Konsernin lainat ja vastuut €/asukas	10 487 €/asukas	9 054 €/asukas	ei ylitetä kriisikuntakriteerejä	ei ylitetä kriisikuntakriteerejä
	Asiakaslähtöinen prosessien kehittäminen/tuottavuuden parantaminen, kpl	2	4	3	3
Kunnan hankinnoissa, investoinneissa ja palvelukehityksessä noudatetaan vastuullisuutta.	Merkittävimmässä investointihankkeissa järjestetään markkinavuoropuhelut mahdollisten toimittajien kanssa		Ei ko. hankkeita 2023	vähintään 10 kpl	vähintään 10 kpl
	Investoinnit uusiutuvaan energiaan ja energiansäästötoimenpiteet		Ei ko. hankkeita 2023	Uusiutuvan energian tuotto >130 MWh/v Energiansäästötoimenpiteet >100 MWh/v	Energiansäästötoimenpiteet >200 MWh/v
	Kuntakonserni on hiilineutraali v 2035 mennessä, vuosittaiset Co2 päästöt/asukas, enintään	Päästöt/asukas 2020: (tCO2e) 5,6	vuoden 2022 ennakkotietoluvut viimeisimmät: 5.4 tCO2e/asukas	4,9	4,5

1.3 Toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys

1.3.1 Kuntatalouden tila

Valtiovarainministeriön lokakuussa julkaiseman kuntatalousohjelman mukaan yleinen talouskehitys on menossa parempaan suuntaan ja taantuma näyttäisi olevan ohitettu. Vuositasolla BKT supistuu 0,2 prosenttia vuonna 2024. Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. Investoinnit kääntyvät kasvuun vuonna 2025. BKT kasvaa 1,7 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuonna 2026, vaikka julkisiin menoihin kohdistuvat säästöt ja verojen korotus vähentävätkin kotimaista kysyntää ja nostavat hintoja. Työllisyys laskee vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 lähtien kysynnän kasvun ja työllisyystoimien ansiosta. Vuoteen 2026 mennessä 15–64-vuotiaiden työllisyysaste nousee 74,1 prosenttiin ja työttömyysaste laskee 7,2 prosenttiin.

Julkisen talouden alijäämä on muodostunut syväksi heikon suhdanteen, nopean inflaation, korkomenojen kasvun sekä varautumismenojen kasvun takia. Alijäämä kuitenkin alkaa parantua hitaasti myöhemmin, kun talous toipuu ja sopeutus-toimet alkavat vaikuttaa täysipainoisesti.

Julkisyhteisöjen velka kasvoi 76,6 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2023, ja vuonna 2024 sen odotetaan nousevan yli 80 prosenttiin. Velan nopea kasvu vuonna 2024 johtuu pääasiassa valtion- ja paikallishallinnon alijäämistä sekä heikosta suhdannetilanteesta. Myös ARA-korkotukilainojen lisääntyminen kasvattaa julkista velkaa laskennallisesti. Vuonna 2025 velkasuhteen kasvu hidastuu, kun säästötoimet tulevat voimaan ja taloustilanne paranee. Tämän jälkeen velkasuhteen kasvu hidastuu edelleen ja velkasuhde on ennustejakson lopussa noin 86 prosenttia.

Vuosi 2023 oli kuntataloudessa poikkeuksellinen sote-uudistuksen vuoksi. Kuntatalouden tila heikenee vuonna 2024 jyrkästi, kun viime vuoteen

kohdistuneet poikkeukselliset verorahoituserät poistuvat.

Toimintamenojen kasvu jatkuu ennustevuosina melko ripeänä, mikä aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Inflaatio on palautunut maltilliselle tasolle, mutta vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokkehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokkehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämishojelman vuoksi. Kunta-alan palkkasopimukset päättyvät keväällä 2025, ja siksi tarkemmat sopimusratkaisut tuleville vuosille selviävät vasta myöhemmin. Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksiennuste vuodelle 2025 on 3,4 prosenttia ja vuosille 2026–2028 keskimäärin 3,1 prosenttia.

Toimintamenojen hintojen nousun lisäksi myös toimintamenojen volyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025, mikä aiheutuu TE-palvelu-uudistuksesta. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan.

Työllisyyskehityksellä on uudistuksen jälkeen entistä suurempi vaikutus kuntien talouteen, ja siten kuntatalous on aiempaa herkempi suhdannevaihteluille. Kuntien tehtävät painottuvat kuitenkin uudistuksen jälkeenkin lasten ja nuorten palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden palvelutarve on laskeva pitkään jatkuneen syntyvyyden laskun vuoksi. Oppilaiden määrän väheneminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ope-tuksen järjestämisen kustannukset laskisivat samalla tahdilla. Lisäksi lasten määrään varhaiskasvatuksessa vaikuttaa myös työllisyyden kehitys sekä varhaiskasvatuksen osallistumisaste, joka on ollut viime vuosina nousussa.

Kuntien verotulot kasvavat vuonna 2025 kohtalaisesti. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat

kehyskaudella hallitusohjelmaan ja julkisen talouden sopeutukseen liittyvät veroperustemuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys. Kevään 2024 kuntatalousohjelmaan verrattuna kuntatalouden lähivuosien kehitysnäkymät ovat heikentyneen koko maan tasolla ja kuntakokoryhmittäin. Kunnallisveron laskennallinen korotuspaine kasvaa tarkastelukauden loppua kohden mentäessä koko maan tasolla, mutta vuonna 2028 tilanne tasoittuu vuoden 2023 valtionosuuksien takaisinperinnän ja hallitusohjelman mukaisen peruspalvelujen valtionosuuden indeksijarrun poistuessa.

Kuntien valtionosuudet kasvavat vuonna 2025, sillä TE-palveluiden järjestämisestä muodostuu kunnille uusi valtionosuustehtävä, joka rahoitetaan kunnille peruspalveluiden valtionosuuden kautta laskennallista menolisäystä vastaavasti. Valtionosuuksien kasvu jää TE-uudistuksen lisärahoitusta pienemmäksi, sillä valtionosuuksiin tehdään samanaikaisesti vuosina 2025–2027 leikkauksia muun muassa sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtionosuuksien vuoksi. Valtionosuuksien kasvua hidastavat myös hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027 sekä asukasluvun ja laskentatekijöiden muutokset, erityisesti lapsi-ikäluokkien pieneneminen. Lisäksi verotulomenetysten korvausten vähennys pienentää valtionosuuksia vuonna 2025 tuntuvasti, tosin verotulot kasvavat vastaavasti.

Kuntatalouden tulojen ja menojen epätasapaino syvenee edelleen lähivuosina erityisesti kasvavien kustannusten, investointipaineiden ja sote-uudistukseen liittyvien valtionosuuksien täsmäytysten ja takaisinperinnän seurauksena. Hallituksen budjettiriihen päätösten nettovaikutus on kokonaisuudessaan kuntataloutta hieman vahvistava, vaikka kuntien tehtävien ja veloitteiden purkamisesta arvioituja säästöjä onkin maltillistettu aiemmin arvioidusta. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta uhkaa heikentyä vuosina 2025–2028 noin 1,9–2,1 mrd. euroa negatiiviseksi. Vuonna 2023 kuntatalouden lainakanta oli noin 19,9 mrd. euroa, ja painelaskelmassa se uhkaa

nousta tarkastelujakson lopulla 28,0 mrd. euroon. Tulojen ja menojen merkittävä epätasapaino edellyttää palveluiden sopeuttamista käytettävissä oleviin tuloihin. (Lähde: Valtiovarainministeriö 2024:46: Kuntatalousohjelma vuodelle 2025)

Mäntsälän kunnan toimintaympäristö

Mäntsälässä ulkoiset toimintatulot laskevat ed. vuoden talousarvioon 2,7 prosenttia. Suurin selittävä tekijä on varhaiskasvatuksen maksutuottojen alentuminen edelleen sekä tukien ja avustusten merkittävä lasku. Hanketoiminnasta arvioidaan saatavan merkittävästi vähemmän tuloja ja työllistettyjen tuet putoavat merkittävästi, kun työllisyyden hoito siirtyy kuntien toteutettavaksi. Talousarviossa on varattu 0,5 milj. euroa myyntivoittoihin.

Ulkoiset toimintakulut kasvavat 3 prosenttia muutettuun talousarvioon. Merkittävin kasvu kohdistuu palvelun ostoihin, joissa on Järvenpään kaupungille isäntäkuntana maksettava osuus työllisyysalueen hoidosta. Sähkön ja kaasun kustannukset myös arvioidaan suuremmiksi, kun ne olivat vuoden 2024 talousarviossa perustuen vuoden 2024 toteutumiin. Toimintakate heikkenee vuoden 2024 muutettuun talousarvioon 3,9 prosenttia.

Kaikkiin kuntatalouden ennusteisiin liittyy epävarmuutta. Henkilöstökustannukset arvioidaan kasvavan 1,1 % vuoden 2024 muutettuun talousarvioon. Kunta-alan virka- ja työehtosopimus on katkolla vuonna 2025 ja sen kustannusvaikutukset tulevat näkymään sekä kunnan henkilöstökustannuksissa että palvelun ostoissa. Määräaikaista työsopimuksia ja työllistettyjä henkilöitä palkataan ensi vuonna reilusti vähemmän ja eläköitymisiä ei kompensoida täysimääräisesti.

Konserniyhtiöistä Nivos Oy:n osalta on vuodelle 2025 varattu talousarvioon 1,6 milj. euron pääomalainakorko täysimääräisenä. Ensi vuonna erääntyä syksyllä 30 milj. euron

joukkovelkakirjalaina ja se tulee lisäämään kunnan lainanhoitokustannuksia merkittävästi.

Kunnanjohtajan talousarvioesityksessä Mäntsälän kunnan toimintakate vuonna 2025 on -60,9 milj. euroa ja vuosikate 9,9 milj. euroa. Tilikauden ylijäämä on 0,5 milj. euroa.

Kuntatalouden kehitysarvio vuosina 2024-2028, mrd euroa.

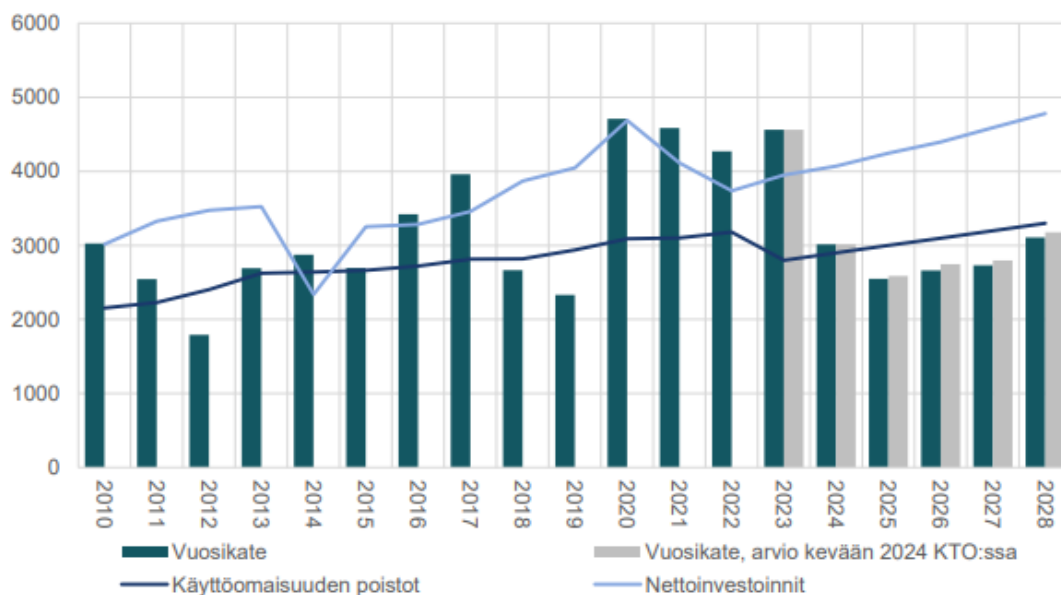
Tuloksen muodostuminen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1. Toimintakate	-14,1	-14,4	-16,1	-16,7	-17,3	-17,8
2. Verotulot	14,6	13,9	14,5	15,1	15,7	16,3
3. Valtionosuudet, käyttötalous	3,7	3,4	4,0	4,2	4,3	4,6
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,4	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0
5. Vuosikate	4,6	3,0	2,5	2,7	2,7	3,1
6. Poistot	-2,8	-2,9	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Tilikauden tulos	1,7	0,4	-0,5	-0,4	-0,5	-0,2
Rahoitus						
9. Vuosikate	4,6	3,0	2,5	2,7	2,7	3,1
10. Satunnaiset erät	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
12. Tulorahoitus, netto	4,3	3,1	2,3	2,4	2,5	2,9
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-4,8	-5,0	-5,2	-5,4	-5,5	-5,7
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	0,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-3,9	-4,1	-4,2	-4,4	-4,6	-4,8
16. Toiminnan ja investointien rahavirta	0,4	-1,0	-1,9	-2,0	-2,1	-1,9
17. Lainakanta	19,9	20,7	22,5	24,3	26,2	28,0
18. Kassavarat	6,8	6,8	6,8	6,7	6,7	6,7
19. Nettovelka (lainat – kassavarat)	13,1	14,0	15,7	17,6	19,5	21,3

Lähde: Valtiovarainministeriö 2024:46 kuntatalousohjelma vuodelle 2025, syksy 2024

Kansantalouden tunnuslukuja	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*
BKT:n muutos	1,6 %	-1,2 %	-0,2 %	1,7 %	1,5 %	1,3 %	1,2 %
Kuluttajahintojen muutos	7,10	6,2	1,8	1,4	1,3	1,8	2,0
Työttömyysaste, %	7,70	7,2	8,0	7,6	7,2	6,6	6,5
Pitkät korot (10 v)	1,7	3,0	2,9	2,7	2,7	2,7	2,7

*ennuste. Lähde: Valtiovarainministeriö 2024:46 kuntatalousohjelma vuodelle 2025, syksy 2024

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot ja investoinnit, milj. euroa

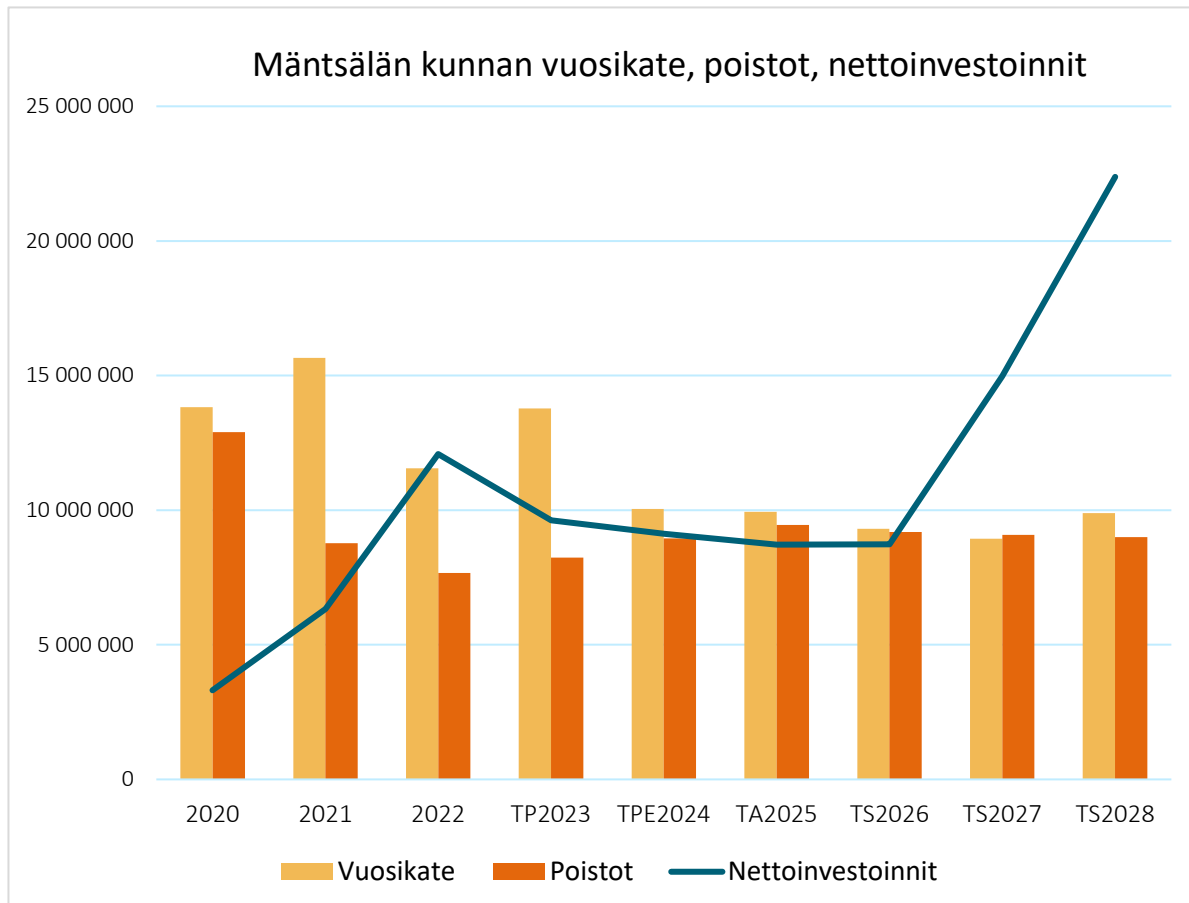

Lähde: TK, VK, VM

Lähde: Valtiovarainministeriö 2024:46 kuntatalousohjelma vuodelle 2025, syksy 2024

1.3.2 Mäntsälän kunnan toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys

Mäntsälän kunnan vuosikate, poistot, nettoinvestoinnit

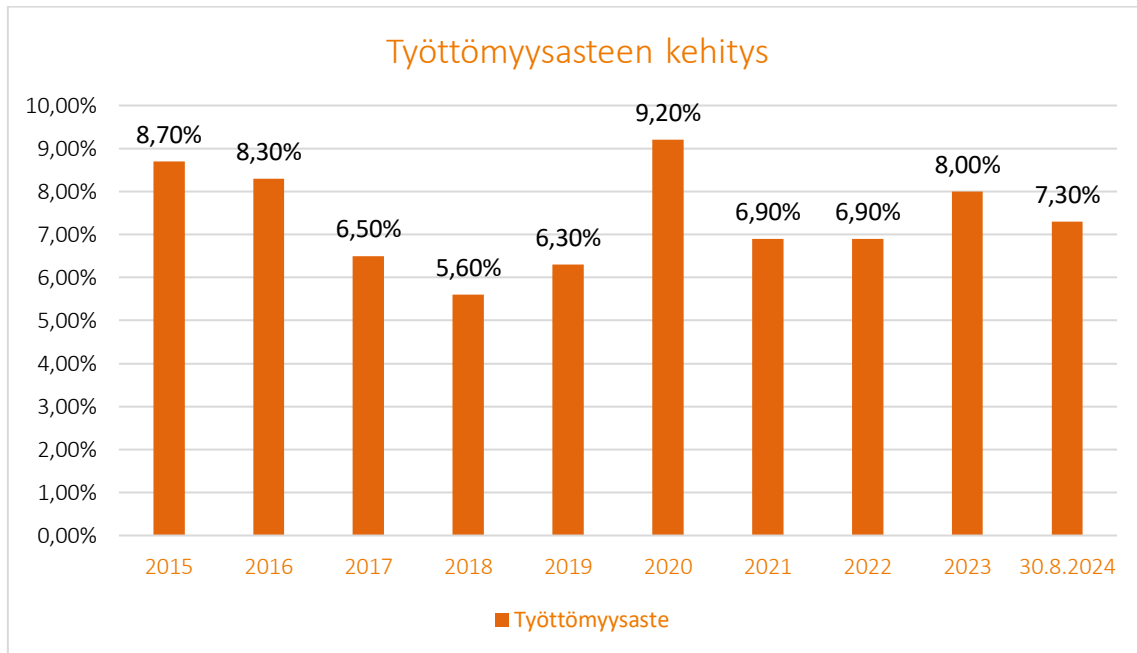

Työllisyys

Työttömien työnhakijoiden määrä on vuoden 2024 aikana noussut aiemmista vuosista. Mäntsälässä elokuussa 2023 työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 7,3 % (edellisenä vastaavana ajankohtana oli 6,4 %).

Uudellamaalla työttömien kokonaismäärä kasvoi 14,3 prosenttia elokuun lopussa 2024 verrattuna

vuotta aikaisempaan. Uudellamaalla työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli elokuun 2024 lopussa 10,8 %. Työttömyysasteen ennustetaan lähtevän lievään laskuun loppuvuodesta tai ensi vuoden alussa. Pitkäaikaistyöttömyyden ennustetaan kasvavan kuluvan vuoden ajan.

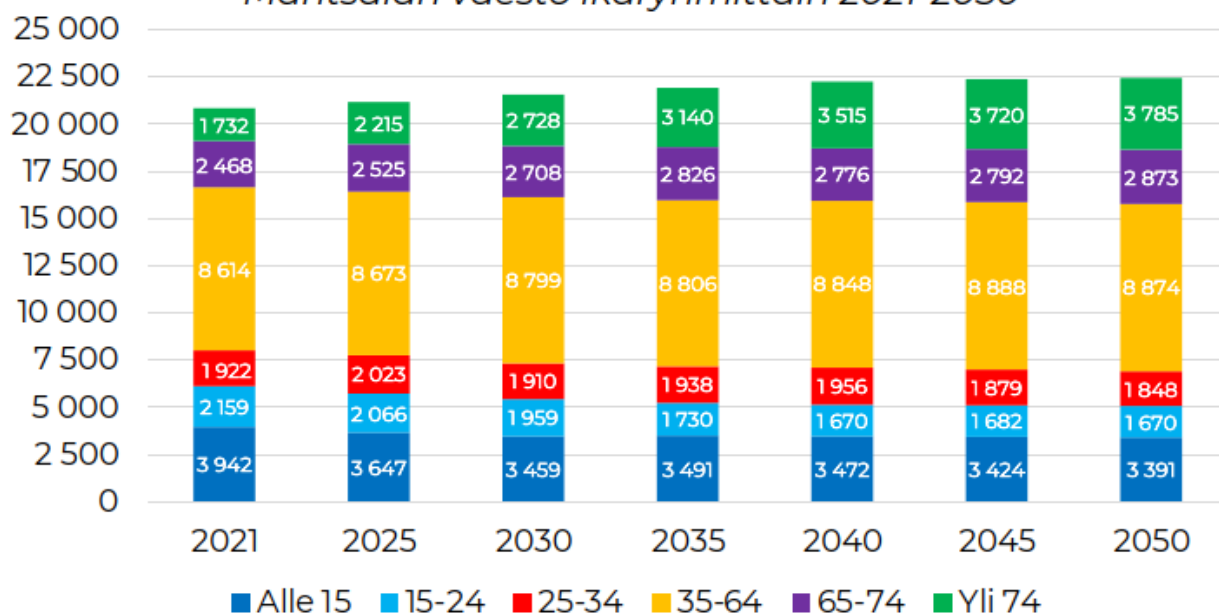
Lähde: Työ ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto. 2024:08

Väestö ja ikärakenne

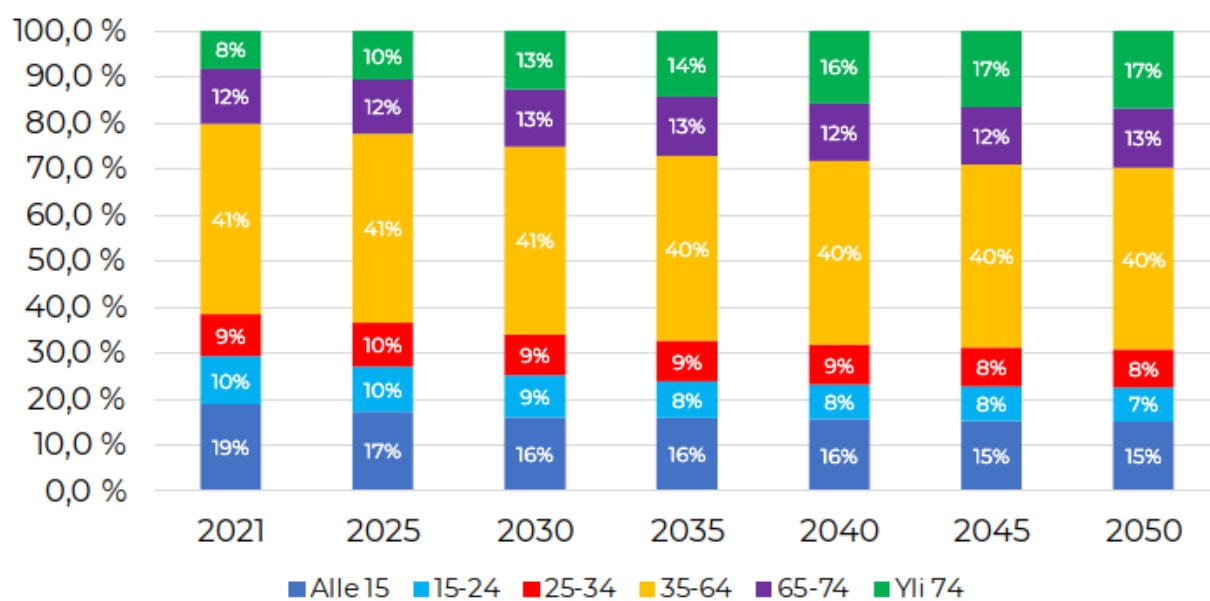
Mäntsälän väkiluku vuoden 2023 lopussa oli 20 950 henkilöä. Vuoden 2024 lopussa väestömäärän oletetaan olevan 20 950 ja vuoden 2025 21 063 lopussa 21 063 henkeä (+0,3 %). Nykytrendiin pohjaavassa väestöennusteessa Mäntsälän väestö kasvaisi 1400 asukkaalla eli 6,7 % vuosien 2021-

2040 aikana. Väestörakenteen kehityksessä on näkynyt viime vuosina väestön ikääntyminen ja syntyvyyden lasku. Väestöennusteissa merkille pantavaa on erityisesti alle 24-vuotiaiden määrän lasku ja yli 65-vuotiaiden määrän kasvu vuoteen 2050.

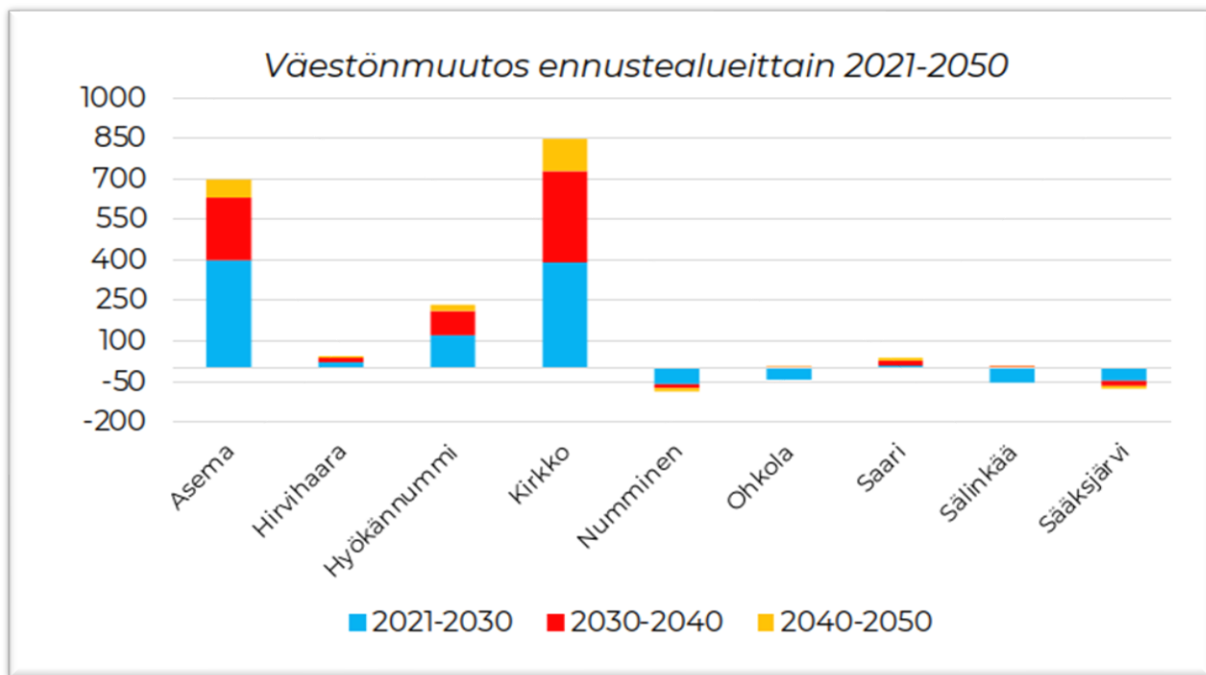
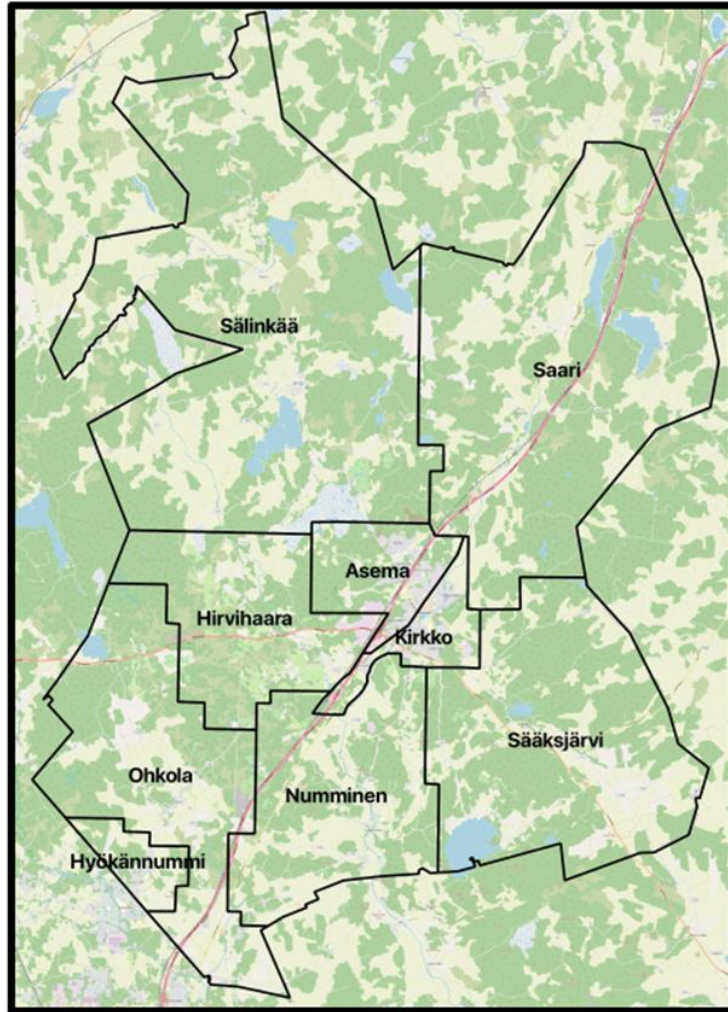
Mäntsälän väestö ikäryhmittäin 2021-2050

Mäntsälän ikärakenteen kehitys

Lähde: MDI, 2023, Mäntsälän väestöennuste

Lähde: MDI, 2023, Mantsälän väestöennuste

Valtionosuudet ja verotulot

Valtion vuoden 2025 talousarvioesityksessä kuntien valtionosuuksiin osoitetaan 5,6 mrd. euroa. Kuntien valtionosuudet kasvavat ensi vuonna n. 8,0 prosenttia. Valtionosuusprosentti nousee 21,92 prosentista 25,02 prosenttiin vuonna 2025.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta korottaa vuonna 2025 TE-palveluiden järjestämisvastuun siirto kunnille ja siihen liittyvä kuntien työttömyysturvan rahoitusosuuden kasvattaminen. Lisäksi vuoden 2025 alussa voimaan tuleva kotoutumislain kokonaisuudistus lisää kunnan vastuuta kotoutumisen edistämisessä.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy niin kuntien tehtäviä ja rahoitusta lisääviä kuin vähentäviä toimenpiteitä. Uusiin ja laajeneviin valtionosuustehtäviin osoitetaan täysimääräinen rahoitus. Hallitusohjelman toimenpiteistä osa täsmentyy jatkovalmistelussa, esimerkiksi perusopetuksen vahvistamiseen osoitettava lisäys ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksiin osoitettavan leikkauksen kohdentaminen.

Mäntsälässä valtionosuudet ovat yht. 14,8 milj. euroa. Valtionosuudet kasvavat 3 % prosenttia vuoden 2024 tilinpäätösennusteeseen verrattuna. Suunnitelmavuosina valtionosuudet laskevat oppilasmääräennusteiden vuoksi. Vuonna 2026 valtionosuudet laskevat 4 %, vuonna 2027 5 %. Vuonna 2028 kasvua on arvioitu 1 prosentin verran johon tuen peruspalvelujen indeksijarrun poistumisesta ja vuoden 2023 valtionosuuksien takaisinperinnän poistuessa. Suunnitelmavuosien valtionosuusennusteisiin liittyy merkittävää epävarmuutta. Valtionosuusjärjestelmää ollaan uudistamassa. Uudistuksen voimaantulo siirtyy vuodelle 2027. Taloussuunnitelmavuodet on arvioitu tämän hetkisen järjestelmän mukaisena.

Kuntien verotulot koostuvat kunnallis-, kiinteistö-, yhteisö- ja kaivosmineraaliverosta. Kunnallisveron osuus kaikista verotuloista Mäntsälässä on noin 77 prosenttia. Yhteisöveron osuus on noin 6 ja kiinteistöveron 17 prosenttia.

Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2024 yhteensä noin 13,9 mrd. euroa. Verotulot laskevat 5,0 prosenttia vuoteen 2023 verrattuna, mikä on seurausta siitä, että sote-uudistuksen

vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana.

Vuonna 2025 verotulojen ennustetaan kasvavan 4,2 prosenttia vuodesta 2024. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella hallitusohjelmaan ja julkisen talouden sopeutukseen liittyvät veromuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys.

Mäntsälän kunnassa arvioidut verotulot vuodelle 2025 ovat 54,9 milj. euroa ja verotulot kasvavat 3,6 prosenttia vuoden 2024 tilinpäätösennusteeseen verrattuna. Verotulojen kasvu suunnitelmavuosille on arvioitu kuntaliiton veroennustekehikon mukaisena. Verotuloarviossa on veroprosentit pidetty ennallaan. Ansiotulojen kasvu vuodelle 2025 vähennyksien jälkeen on noin 9,9 prosenttia.

Kiinteistöverojen tuotto on arvioitu kuntaliiton veroennustekehikon mukaisena. Kiinteistöveroihin ei ole ennustettu korotusta suunnitelmavuosille. Hallituksen säädösvalmistelussa on ollut kiinteistöverotuksen arvostamisuudistus, joka toteutuisi mahdollisesti jo suunnitelmavuosilla. Uudistuksen vaikutuksia on vaikea arvioida vielä kuntakohtaisesti.

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan 1,8 mrd. euroa vuonna 2025. Yhteisöveron maksuunpanon mukaisen kokonaistuoton arvioidaan kasvavan vuosina 2025–2028 keskimäärin noin 4 prosenttia vuodessa. Yhteisöveron tuottoa pienentävät vakuutusmaksujen muutokset, jotka liittyvät työllisyysrahaston säästöjen kanavointiin. Muutosta ei kompensoida kunnille. Mäntsälän kunnan yhteisöverokertymä vähenee 1,8 % vuoteen 2024 verrattuna.

Yhteisöveron jako-osuuksien muuttuminen vaikuttaa yhteisöverotuoton kertymään. Vuonna 2023 kuntaryhmän jako-osuus pieneni 23,91 prosenttiin 33,76 prosentista. Vuonna 2024 jako-osuus on 23,69 prosenttia. Vuonna 2025 yhteisöverotuoton jako-osuus pysyy samana.

Valtionosuudet vuodelle 2025 on esitetty Kuntaliiton ennakkollisten valtionosuuslaskelmien mukaisena.

Eri verolajien tuotot ovat seuraavat:

VEROVUOSI / TILIVUOSI	TP 2023	TPE2024	TA2025	TS2026	TS2027	TS2028
Kunnallisveroprosentti	8,36 %	8,30 %	8,30 %	8,30 %	8,30 %	8,30 %
Kunnallisvero	41 631	40 200	42 230	44 643	46 398	48 672
Yhteisövero	3 999	3 197	3 139	3 337	3 520	3 636
Kiinteistövero	9 036	9 600	9 560	9 560	9 560	9 560
Verotulot yhteensä	54 666	52 997	54 929	57 540	59 478	61 868

Kiinteistöveroprosentit ovat seuraavat:

KIINTEISTÖVEROLAJI	TP 2023	TPE2024	TA2025	TS2026	TS2027	TS2028
Yleisen kiint.v-% alaiset						
maa-alueet verotusarvot	166 393	167 424	167 424	167 424	167 424	167 424
Vero % (1,30-2,00)	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %
rakennukset, verotusarvot	217 275	238 851	238 851	238 851	238 851	238 851
Vero % (0,93-2,00)	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %	1,40 %
Vak. asuinrakennukset						
Verotusarvot	547 614	558 409	558 409	558 409	558 409	558 409
Vero % (0,41-0,90 / 0,41-1,0)	0,65 %	0,65 %	0,65 %	0,65 %	0,65 %	0,65 %
Muut asuinrakennukset						
Verotusarvot	16 053	16 537	16 537	16 537	16 537	16 537
Vero % (0,93-1,80)	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %
Yleishyödylliset yhteisöt						
Verotusarvot	2 035	2 012	2 012	2 012	2 012	2 012
Vero %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Rakentamaton rakenn.paikka						
Verotusarvot	2 794	3 271	3 271	3 271	3 271	3 271
Vero % (2,00-6,00)	4,40 %	4,40 %	4,40 %	4,40 %	4,40 %	4,40 %
Voimalaitokset						
Verotusarvot	0	0	0	0	0	0
Vero % (0,00-3,10)	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %

Vuonna 2025 valtionosuudet ovat seuraavat:

	TPE 2024	TA 2025	Muutos TPE 2024 - TA 2025
Peruspalvelujen valtionosuus	13 673 463	15 467 530	13,1 %
siitä verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	3 849 164	3 723 415	-3,3 %
Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-2 391 598	-2 391 598	0,0 %
Valtionosuudet yht.	11 281 865	13 075 932	15,9 %
Veromenetysten korvaus	3 077 115	1 732 432	-43,7 %
Valtionosuudet ja veromenetysten kompensatiot yht.	14 358 980	14 808 364	3,1 %

Lainakanta

Mäntsälän kunnan lainakanta talousarviossa 2025 on n. 82 milj. euroa. Lainakanta pienenee vuoden 2024 tilinpäätösennusteeseen verrattuna 1,1 milj. euroa, ollen vuoden 2025 lopussa 3886 euroa/asukas.

Mäntsälän kuntakonsernin lainakanta talousarviossa 2025 on 149 milj. euroa. Lainakanta pienenee vuoden 2024 tilinpäätösennusteesta n. 6 milj. euroa, ollen 7 118 euroa/asukas.

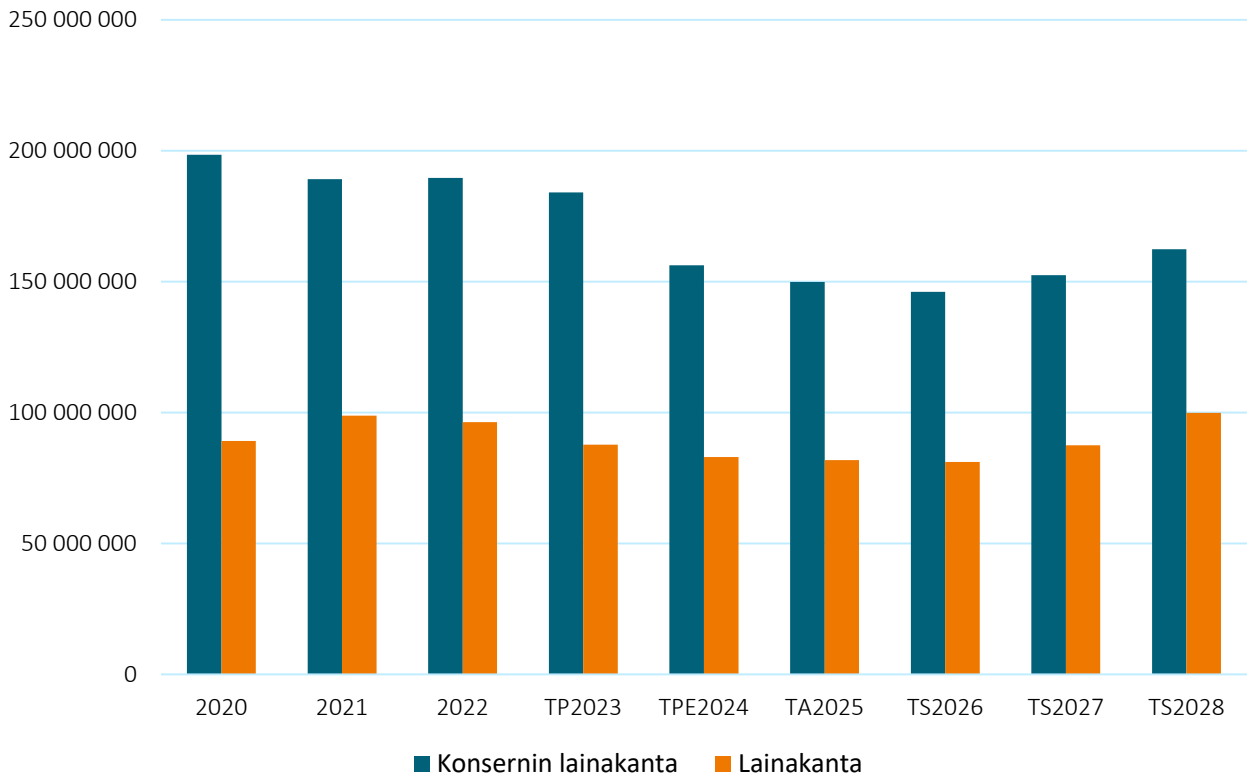
Mäntsälä 2026 toimenpideohjelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti kunnan lainakannan

tasoksi asetettiin 61,5 milj. euroa ja konsernilainojen määräksi 181,5 milj. euroa vuodelle 2026. Kunnan osalta tavoitetta ei tulla saavuttamaan suunnitelmavuosilla. Konsernin osalta lainakantaa on saatu pienennettyä tavoitteen mukaisesti johtuen osittain siitä, että sotekuntayhtymät on siirtyneet pois kuntakonsernista. Talousarvion investointimenot kasvavat merkittävästi suunnitelmavuosilla, mikä kasvattaa lainakantaa. Lainakanta asukasta kohti alkaa nousemaan vuoden 2027 eteenpäin.

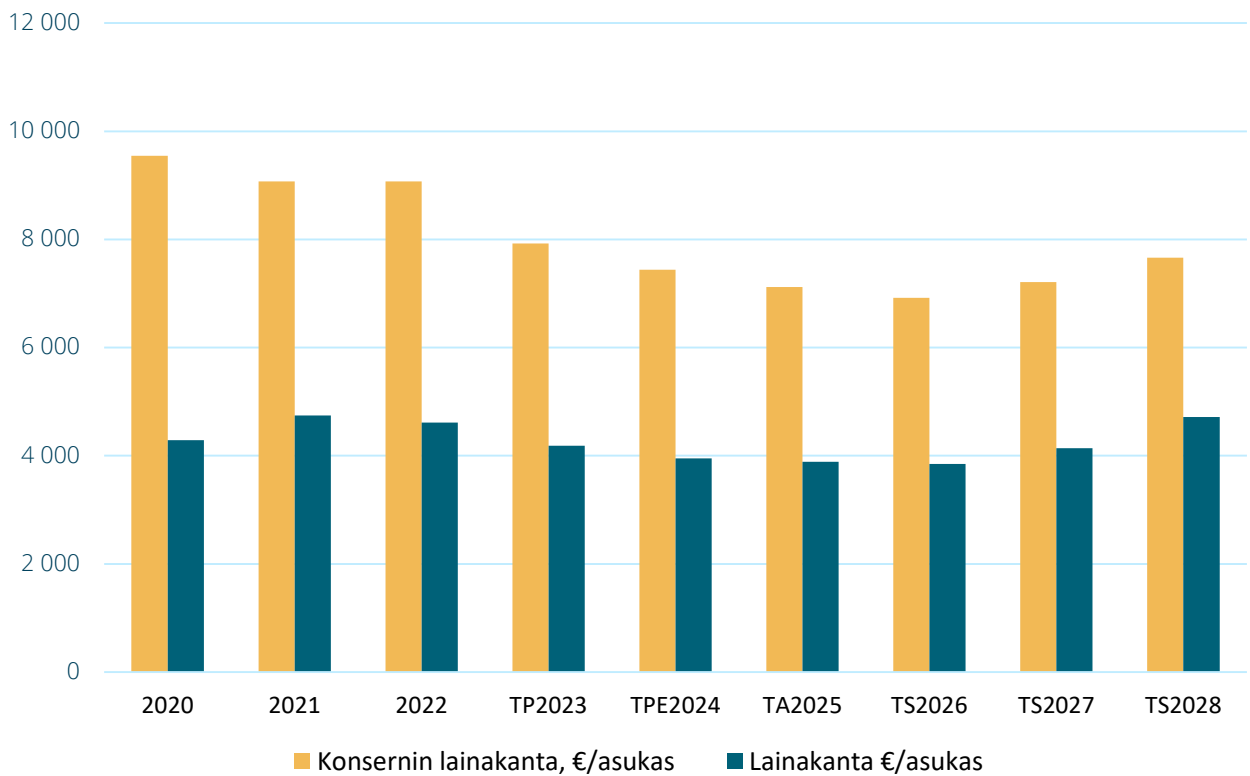
Kuntakonsernin lainakanta

1000€	TP 2023	TPE 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Mäntsälän kunta	87 724	83 024	81 856	81 188	87 520	99 938
Nivos Oy konserni 100%	92 300	88 358	84 519	82 699	83 985	82 471
Mäntsälän Kodit Oy 100%	24 331	23 662	23 004	22 131	21 431	20 731
Mäntsälän Jäähalli Oy 81%	6 399	6 110	5 705	5 417	5 129	5 029
KOy Mäntsälän toimistotalo 51%	3 149	2 955	2 723	2 510	2 297	2 084
Yhteensä	213 903	204 109	197 807	193 945	200 362	210 253
Eliminointi konsernin sis. lainat	19 250	19 250	19 250	19 250	19 250	19 250
Eliminointi konsernin anto-po-lainat	28 620	28 630	28 630	28 630	28 630	28 630
Lainakanta yhteensä	166 033	156 229	149 927	146 065	152 482	162 373
Asukasmäärä	20 950	21 000	21 063	21 105	21 147	21 190
Konsernin lainamäärä € / asukas	7 925	7 439	7 118	6 921	7 210	7 663
Kunnan lainamäärä € / asukas	4 187	3 954	3 886	3 847	4 139	4 716

Mäntsälän kunnan ja kuntakonsernin lainakanta €

Mäntsälän kunnan ja kuntakonsernin lainakanta € / asukas

1.3.4 Mäntsälä 2026 talousohjelma

Lähtökohdat talouden tasapainottamiselle

Kunnan talouden tasapainottamisen suunnittelussa on määritelty kunnalle ja kuntakonsernille velkaantumista ja investointien rahoitusta mittaavien tunnuslukujen tavoitearvot. Tavoitearvojen määrittelyssä periaatteena oli saattaa kunnan ja kuntakonsernin talous kestäväälle pohjalle, jotta kunta selviytyy tulevaisuuden investointitarpeista ja kykenee täyttämään kunnalle määrätyt lakisäänteiset tehtävät, eikä ole vaarassa ajautua kriisikuntalaissa määritellyksi kriisikunnaksi.

Vuonna 2020 kunnassa poliittisen ohjausryhmän, virkamiesten ja ulkopuolisen konsultin (FCG OY) toimesta suunniteltiin Mäntsälä 2026 –ohjelmaa, jolla toteutetaan talouden sopeuttamistoimia vuoteen 2026 saakka. Mäntsälä 2026 -ohjelman sopeuttamistoimilla tavoiteltiin vuosille 2020–2026 yhteensä 10,05 milj. euron pysyviä sopeutus-toimia. Sopeutusohjelma hyväksyttiin vuonna 2020 osana talousarviota 2021.

Sopeuttamisohjelman toimenpiteitä toteutettiin vuonna 2020 0,43 milj. euroa, vuonna 2021 3,9 milj. euroa ja vuonna 2022 0,52 milj. euroa. Ohjelman tuottamat säästöt/lisätuotot on arvioitu olevan n. 4,8 milj. euroa 2020-2022. Ohjelmassa asetettiin säästötavoitteita ja toteutettiin yksittäisiä isoja toimenpiteitä, kuten lakkautettiin Arolan koulu, nostettiin kunnan veroprosentteja, organisoitiin uudelleen kunnan ruoka- ja siivouspalvelut ja lakkautettiin kotihoidon kuntalisä. Myöhemmillä valtuuston päätöksillä joitain toimenpiteitä palautettiin, kuten kotihoidon kuntalisä palautettiin vuoden 2022 talousarviokäsittelyssä. Muut

ohjelman toimenpiteet ovat olleet vaikeasti arvioitavia, kuten sopimushallinnan kehittäminen, tuotavuuden nostaminen ja sähköisten työkalujen ja palvelujen käyttö. Henkilöstösäästöt kytkeytyivät moneen eri ohjelman kohtaan, mutta niiden arviointi on hankalaa, koska toiminta suhteessa lähtötilanteeseen on muuttunut ja kunta-alan palkkaratkaisu lisää henkilöstömenoja yleisellä tasolla.

Kunnan toimintaympäristö muuttui 1.1.2023 alkaen merkittävästi, kun hyvinvointialueelle siirtyi kunnan sosiaali-, terveystoimen sekä pelastustoimen menot. Talousarviossa 2023 ja 2024 ei seurata enää Mäntsälä2026 kaikkia ohjelmakohtia, mutta edelleen ohjelmassa asetettujen talouden tunnuslukujen kehittymistä seurataan ja valtuuston strategian mukaisesti sitovina tavoitteina on talouden kehitystä kuvaavia mittareita, kuten vuosikatteen ja poistojen suhde ja konsernin lainojen ja vastuiden säilyminen alle kriisikuntakriteerien.

Vuonna 2023 toteutettiin erillinen tilatarveselvitys, joka esitettiin valtuustolle lokakuussa 2023. Tilatarveselvitystä jatkettiin poliittisen ohjausryhmän johdolla ja valtuuston iltakoulussa esiteltiin tilatarveselvityksen vaihtoehtoisia skenaarioita, joita edelleen viedään poliittiseen päätöksentekoon. Tilatarveselvityksen tavoitteena on tehdä pitkän aikavälin palvelutarpeen pohjalta päätökset tulevien investointien toteuttamisesta ja tulevan toiminnan järjestämistavoista ja -paikoista.

Talouden tunnuslukujen tavoitearvot Mäntsälä 2026-ohjelmassa

Tunnusluvut	Lähtötaso, TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TPE 2024	Tavoitetaso 2026	Ajoitus
Lainakanta, kunta, 1000 €	81 844	89 116	98 821	96 391	87 723	83 024	61 500	v. 2026
Lainakanta, konserni, 1000 €	193 527	198 454	193 125	189 586	166 034	156 229	181 500	v. 2026
Konserninlainat, euroa/asukas	9 339	10	9 267	9 073	7 925	7 439	8 500	v. 2026
Investointien tulo-rahoitusprosentti	-12,5 %	406,4 %	233,8 %	95,7 %	135,6 %	100,0 %	>125 %	v.2026
Toiminnan ja investointien rahavirta, 5v	-38,4 milj. €	-21,4 milj. €	-11,7 milj. €	-5,6milj. €	5,9 milj. €	0,5 milj. €	>0	v. 2024
Omavaraisuusaste	55,3 %	55,4 %	54,6 %	55,9 %	58,7%	65,3 %	>60 %	v. 2024
Suhteellinen velkaantuneisuus	79,4 %	73,0 %	77,9 %	71,8 %	121,0 %	119,6 %	<66 %	v. 2025

Talouden tunnusluvut kertovat, onko kunnan talous kestäväällä pohjalla palvelutoiminnan ja tarvittavien investointien turvaamiseksi. Talousohjelman tunnuslukujen lähtötaso määriteltiin vuoden 2019 tilinpäätösennusteen perusteella.

Korkea investointitaso on kasvattanut kunnan velkamäärää niin, että vuodesta 2017 lukien kunnan velkamäärä on ylittänyt maan keskiarvon. Samaan aikaan myös kuntakonsernin yhtiöt ovat investoineet ja niiden velkaantuminen on kasvanut. Velkaantuminen on saatu taittumaan ja kunta on menossa kohti määriteltyä tavoitetasoa. Konsernilainojen osalta tiedot eivät ole täysin vertailukelpoiset, koska sote kuntayhtymien osuus on vähennetty konsernilainoista vuonna 2023 soteuudistuksen vaikutuksesta.

Talouden tasapainottamisohjelmassa kunnan investointimenoille asetettiin vuosille 2020 - 2026 katto 54,2 miljoonaa euroa, jossa kunnan palvelualueiden tulee pysyä. Investointimenojen kokonaisuutta tarkastellaan tilatarveselvityksen yhteydessä.

Investointien tulo-rahoitusprosentti kuvaa sitä, kuinka suuri osuus investointien hankintamenoista voidaan kattaa käyttötalouden tulorahoituksella (vuosikate) velkarahoituksen sijaan.

Toiminnan ja investointien 5 vuoden rahavirta mitaa investointien rahoitusmahdollisuutta käyttötalouden tulorahoituksen lisäksi investointien rahoitusosuuksilla ja käyttöomaisuuden myyntituloilla. Tunnusluku ilmaisee kunnan kyvykkyyttä rahoittaa toiminnallaan tarvittavia investointeja, eikä se saa olla pysyvästi negatiivinen.

Omavaraisuusasteen hyvänä tasona tavoitellaan yli 60 prosentin tasoa ja suhteellisen velkaantuneisuuden tasona alle 66 prosenttia. Soteuudistuksen myötä kunnan suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi merkittävästi, koska kunnalla on merkittävästi pienemmät käyttötulot kuin ennen soteuudistusta käytettävissä vieraan pääoman takaisinmaksuun.

1.4 Riskienhallinta ja keskeisemmät riskit

Kunnan johtoryhmä tekee riskiarviointia koko kunnan osalta keskeisten riskien hallitsemiseksi. Palvelualuejohtajat tekevät riskiarviointia omissa johtoryhmissään palvelualueen riskien hallitsemiseksi. Kunnan johtoryhmä on päivittänyt vuoden 2025 riskiarviointia. Riskien lisäksi on pyritty kuvaamaan hallintatoimenpiteitä ja vastuutettu riskien hallintatoimenpiteiden toteutumista.

Taloudellisena riskinä nähtiin tulorahoituksen riittävyys ja talouden tasapaino. Erityisesti valtionosuuksien tason pysyvä alentuminen nähtiin riskinä oppilasmääräennusteiden vuoksi. Käynnissä oleva valtionosuusuudistus ja sen vaikutukset tulevien vuosien valtionosuuksiin ovat myös vaikeasti arvioitavissa.

Taloudellisena ja toiminnallisena riskinä nähtiin myös TE-uudistus ja kunnan palveluaseman ja palvelukyvyn turvaaminen muutostilanteessa. Vastuun- ja työnjaon keskeneräisyys sekä järjestelmien valmius ja kyvykyys ja kustannusten hallinta tulee olemaan tulevan vuoden osalta merkittävä riskitekijä. Kunnan edustajat eri alatyöryhmissä seuraavat toteutumista. Budjetin laadintaa on haastanut vaillinaiset tiedot. Myös työllisyyspalvelujen rahoitus ja siihen saatavat valtionosuudet päivittyvät ja niiden osalta tulevaisuudessa mm. työmarkkinatuen kuntaosuus ja kunnan rahoitusosuus voi elää merkittävästikin.

Käytettävissä olevien resurssien riittävyys ja resurssien jako ja palveluverkon ennakointi ja mitoitus on oltava suunnitelmallista ja pitkäjänteistä. Kunnan johtoryhmä näkeekin strategisena riskinä myös poliittisen päätöksenteon pitkäjänteisyyden ja johdonmukaisuuden, jotta palveluverkkoa pystytään mitoittamaan käytettävissä oleviin resursseihin.

Toiminnallisina riskeinä nähtiin edelleen tiettyjä aloja koskevat rekrytointiongelmat, henkilöstön sairaspöissaolot ja työssä jaksaminen. Henkilöstöön liittyviin riskeihin on mietitty hallintakeinoja. Palkkausjärjestelmää on muutettu vastaamaan rekrytointiin liittyviin ongelmiin, mutta erityisesti varhaiskasvatuksessa on henkilöstöpulaa. Myös

sairaspöissaolot eivät ole olleet laskussa vuonna 2024, jonka vuoksi henkilöstön jaksamiseen tulee kiinnittää huomiota myös vuonna 2025. Varhaiskasvatuksessa on aloitettu sairaspöissaolosten vähentämiseen tähtäävä kehittämisohjelma. Myös sairaspöissaolosten seuranta tiivistetään koko johtoryhmätasoisesti.

Turvallisuuskökoikat ovat edelleen vahvasti esillä. Tietosuojan – ja tietoturvaan on panostettu, mutta rikollisuus näiden teemojen parissa on lisääntynyt ja edelleen näihin asioihin tulee kiinnittää huomioita myös tulevina vuosina. Kaksivaiheinen tunnistauminen on otettu käyttöön koko kunnan tasolla ja henkilöstöä on pyritty kouluttamaan tietosuojan ja tietoturvan saralla säännöllisesti.

Kuntakonsernin yhtiöiden tilanne on edelleen haastava. Mäntsälän Jäähalli Oy:n talousarvio on vuodelle 2025 edelleen alijäämäinen ja kunta joutunee vuonna 2025 myös avustamaan yhtiötä, jotta se selviää lainojen lyhennyksistä. Nivos Oy:n osalta on talouden toipuminen ollut parempaa ja sen osalta yhtiöltä odotetaan pääomallainan korkotuottojen täysimääräistä tuloutusta sekä vuodelta 2024 että suunnitelmavuosilta.

Mäntsälän Kodit Oy:n suunnitelmavuosina tulee uusittavaksi laina, joka tulee kasvattamaan yhtiön korkokustannuksia ja haastamaan yhtiön jo toipuvaa taloutta. Mäntsälän Toimistotalo Oy:ssä on myös tyhjeneviä vuokratiloja, jotka tulevat haastamaan yhtiön taloutta.

Talousarviovuonna tulee myös jatkaa sotekiinteistöjen yhtiöittämisestä. Asia tulee päätöksentekoon keväällä 2025. Kiinteistöyhtiön tulee saada riittävä tulo kokonaisuudessaan kiinteistöjen ylläpitoon, muuten myös tämä yhtiö tulee tarvitsemaan kunnan tukea tulevaisuudessa. Epävarmuus hyvinvointialueen pysymisestä kiinteistöissä lisää yhtiöiden tulevaisuuden haasteita.

1.5 Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta sekä tilivelvolliset

Talousarvion rakenne

Talousarvio sisältää käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä investointi- ja rahoitusosan. Samaa rakennetta noudatetaan tilinpäätökseen sisältyvässä talousarvion toteutusvertailussa.

Talousarvion sitovuusmääritykset

Valtuuston toimielimen tulosalueille hyväksymiä tavoitteita, määrärahoja ja tuloarvioita voidaan muuttaa vain valtuuston päätöksellä. Toimielimet ja tulosyksiköt ovat vastuussa talousarvion menojen ja tulojen toteutumisesta siten, että valtuuston hyväksymät tavoitteet saavutetaan.

Valtuuston sitovin perusteluin hyväksymiä määrärahoja ei saa käyttää ilman valtuuston lupaa muihin tarkoitukseen.

Tavoiteosassa (1.2) valtuusto hyväksyy kunnan toiminta-ajatuksen ja tavoitetilan, toimintastrategian sekä taloussuunnitelman perusteet. Tavoiteosassa on valtuuston hyväksymät sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa valtuusto hyväksyy toimielimen tulosalueille eli varsinaiselle toiminnalle tavoitteet, sekä myöntää tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot.

Valtuuston eri tulosalueille hyväksymät nettomäärärahat (ulkoinen + sisäinen) eli toimintakate on sitova ja sitä voidaan muuttaa valtuuston päätöksellä. Poikkeuksena on toimitilapalvelujen tulosalue, jossa sitovuustasona on tilikauden tulos.

Suunnitelmapoistot ja kustannuslaskennalliset erät eivät ole määrärahoja. Toimielimillä on oikeus tehdä toimielimen sisäisiä siirtoja tulosalueiden välillä, mikäli toimielimen kokonaismääräraha ei ylitä. Jos toimielin päättää tulosalueen toimintakatteen ylityksestä on sen samalla osoitettava, miltä tulosalueelta osoitetaan ylitystä vastaava säästö. Sisäisiin siirtoihin ei voida käyttää talousarviossa avustuksiin varattuja määrärahoja.

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosaan kootaan käyttötalousosan määrärahojen ja tuloarvioiden toimintatulot ja –menot sekä esitetään niiden lisäksi määrärahat ja tuloarviot sellaisista tuloslaskelmaan kirjattavista eristä, jotka ovat eri toimielimille ja tulosalueille yhteisiä. Tuloslaskelma osoittaa tulo-rahoituksen riittävyys palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelmapoistoihin. Tuloslaskelmaosan sitovat tasot ovat: verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja –menot (netto). Suunnitelmapoistot kirjataan valtuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaan.

Investointiosa

Investointiosassa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaetaan eri vuosille arvioidun aikataulun mukaan. Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankkeille tai hankeryhmille. Tuloarvio esitetään sille vuodelle, jolloin oikeus rahoitusosuuteen syntyy tai käyttöomaisuuden myynti tapahtuu. Hankkeet kootaan investointiosaan hankeryhmittäin ja toimielimittäin.

Investointiosan kunnanvaltuuston toimielinten hankeryhmälle hyväksymät nettomäärärahat ovat sitovia, ja niitä voidaan muuttaa valtuuston päätöksellä. Hankeryhmän sisäisiä siirtoja voidaan tehdä lautakunnan päätöksellä.

Yksittäiset hankkeet, jotka ylittävät 0,5 milj. € rajan ovat hankekohtaisesti nettomäärärahoiltaan sitovia. Hankkeen euromääräisellä rajalla tarkoitetaan hankkeen kokonaiskustannuksia, ei ao. talousarviovuoden määrärahaa. Hankekohtaisista investoinneista vaaditaan hyväksyty tarveselvitys (pvm ja §) ennen hankkeen ottamista taloussuunnitelmaan. Hankesuunnitelma on laadittava ennen toteutusvuoden talousarvion käsittelyä.

Käyttöomaisuushankinnan arvonlisäveroton euroraja on kirjanpitolain mukaan 10 000 €. Tätä

pienemmät hankinnat tulee lähtökohtaisesti hankkia käyttötalouden määrärahoilla.

Rahoitusosa

Rahoitusosassa osoitetaan, kuinka paljon varsinaisen toiminnan ja investointien rahoitukseen

tarvitaan pääomarahoitusta sekä miten rahoitus-tarve katetaan.

Rahoitusosassa valtuustoon nähden sitovat tasot ovat antolainauksen muutokset ja pitkäaikaisten lainojen lisäys ja vähennys.

Tilivelvollisten määrittely

Kuntalain 125 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa tilintarkastajat esittävät vuosittain, voidaanko asianomaisen tulos- tai tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle (tilivelvollinen) myöntää vastuuvapaus. Vaikka päätöksentekovaltaa delegoidaan organisaation alemmille tasoille, tilivelvolliset viranhaltijat eivät vapaudu alaistensa toimintaa koskevasta

valvonnan järjestämisvastuusta. Valvontavastuu koskee sekä toimintaa että taloutta.

Tilivelvollisia ovat kunnanhallituksen ja lautakuntien jäsenet sekä lautakuntien esittelijät ja alla olevassa taulukossa esitetyt johtavat viranhaltijat.

Käyttötalous

Toimielin	Palvelualue	Tulosalue	Tilivastuullinen
Kunnanhallitus	Hallintopalvelut		kunnanjohtaja palvelualueen kokonaisuudesta
		Yleishallinto	hallintojohtaja
		Tukipalvelut	hallintojohtaja
		Keski-Uudenmaan ympäristökeskus	kuntakehitysjohtaja
		TE- ja maahanmuuttopalvelut	Työllisyys- ja maahanmuuttoasioiden päällikkö
		Maaseutupalvelut	maaseutupäällikkö
Tarkastuslautakunta	Tarkastustoimi		
Sivistyslautakunta	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		sivistysjohtaja palvelualueen kokonaisuudesta
		Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset	sivistysjohtaja
		Opetuspalvelut	opetuspäällikkö
		Varhaiskasvatuspalvelut	varhaiskasvatuspäällikkö
Hyvinvointilautakunta	Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		sivistysjohtaja palvelualueen kokonaisuudesta
		Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut	hyvinvointipäällikkö
Tekninen ja elinvoimalautakunta	Tekninen ja elinvoimapalvelut		tekniinen johtaja palvelualueen kokonaisuudesta
		Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset	tekniinen johtaja
		Toimitilapalvelut	toimitilapäällikkö
		Ateria- ja puhtauspalvelut	palvelupäällikkö
		Kuntatekniikka	kuntatekniikan päällikkö
Kuntakehityslautakunta	Tekninen ja elinvoimapalvelut		tekniinen johtaja palvelualueen kokonaisuudesta
		Maankäyttö, asuminen ja liikenne	kuntakehitysjohtaja

Investointiosa

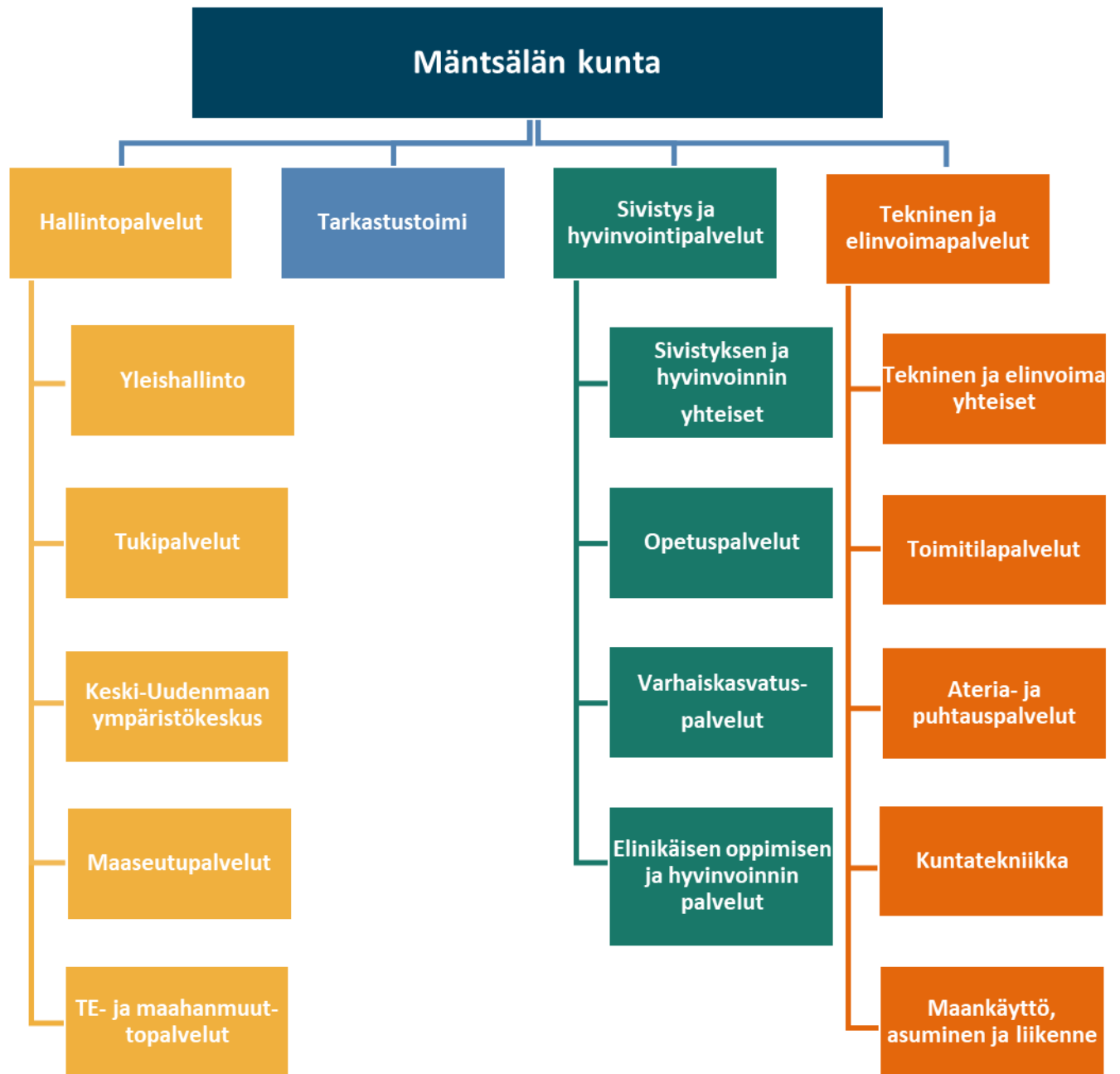
Toimielin	Hyödykelaji	Tilivastuullinen
Kunnanhallitus	Kiinteä omaisuus	kunnanjohtaja
	Aineeton omaisuus	kunnanjohtaja
Sivistyslautakunta	Irtain omaisuus	sivistysjohtaja
Tekninen ja elinvoimalautakunta	Talonrakennus	tekniinen johtaja
	Kuntatekniikka	tekniinen johtaja
	Irtain omaisuus	tekniinen johtaja

Rahoitusosa

Tilivastuullinen
talousjohtaja

2 Käyttötalousosa

Mäntsälän kunnan organisaatorakenne 1.11.2022 alkaen

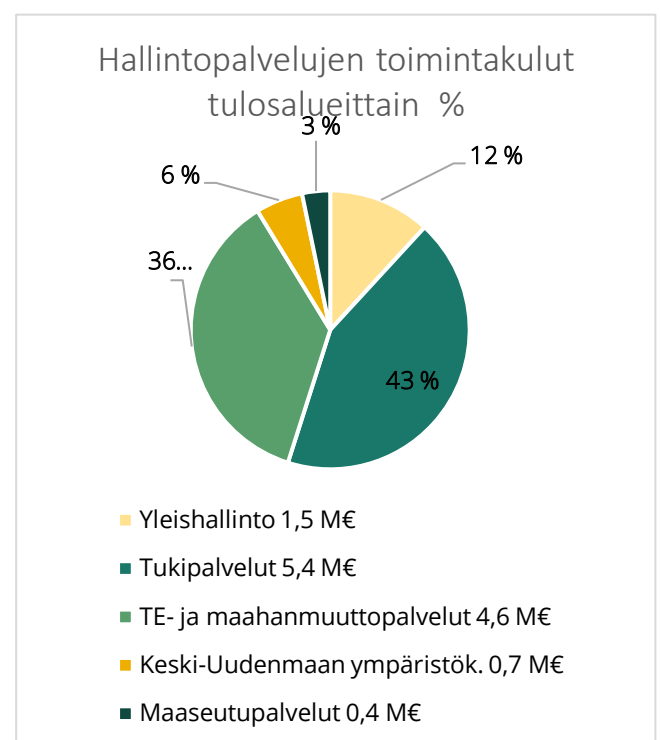
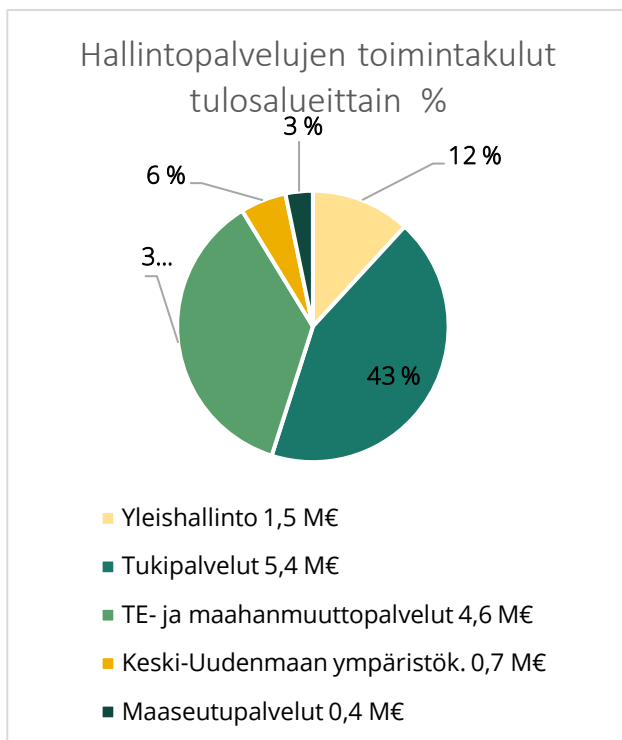
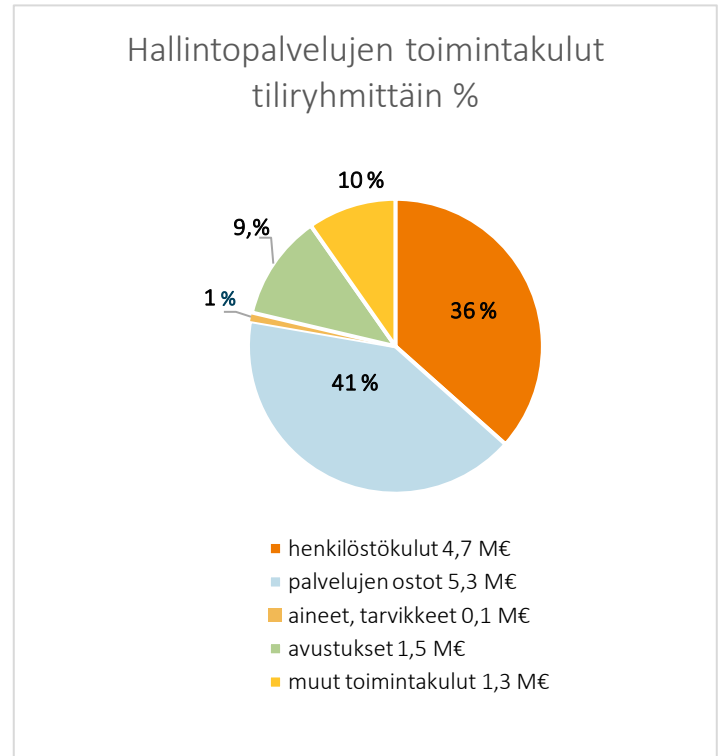
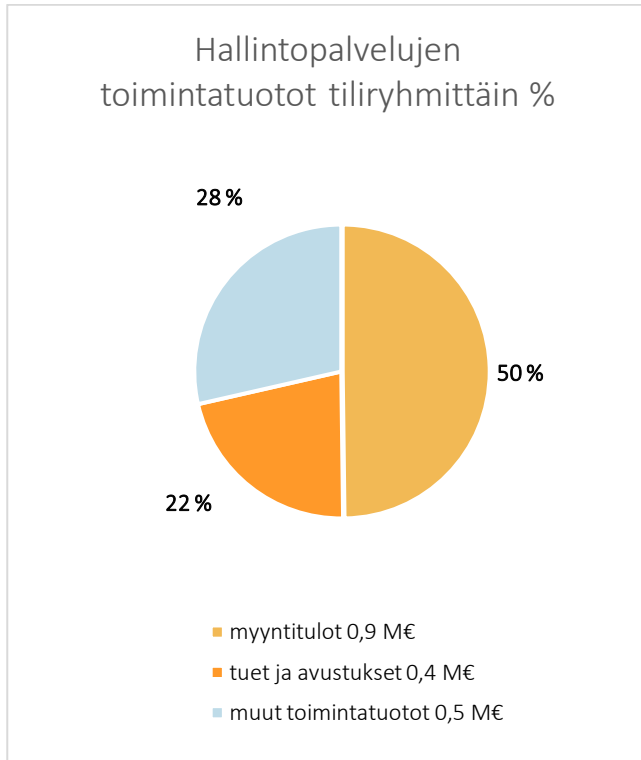

Käyttötalousosa

Hallintopalvelut	Tulot 1,8 milj. €	Menot 11,8 milj. €	Henkilöstö 45,3 htv
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Tulot 3,7 milj. €	Menot 40,1 milj. €	Henkilöstö 526,7 htv
Tekninen ja elinvoimapalvelut	Tulot 4,0 milj. €	Menot 18,5 milj. €	Henkilöstö 141,8 htv

2.1 Hallintopalvelualue

Käyttötalousosa 2025 (ulkoiset ja sisäiset erät)

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Palvelualue tuottaa keskitetyt kunnan hallinto-, hankinta-, talous-, henkilöstö- ja tietohallinnon palvelut. Hallintopalvelut tukevat muiden palvelualueiden palvelutuotantotehtävää. Kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät ja toimintatapojen kehittäminen on palvelualueen vastuulla. Kunnan asiakaspalvelu-, asianhallinta- ja arkistopalvelut sekä viestintä-, markkinointi- ja kulttuuripalvelut ovat myös osa palvelukokonaisuutta. Kunnan yhteiset valmius- ja turvallisuustoiminnot ovat yleishallinnon tulosalueen alaisuudessa.

Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelujen tulosalue vastaa maaseutupalveluiden järjestämisestä kahdeksan kunnan yhteistoiminta-alueella. Keskeisiä tehtäviä ovat EU- ja kansallisiin maataloustukiin liittyvät maksajavirastotehtävät sekä muun lainsäädännön perusteella kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle kuuluvat tehtävät. Palvelualueen talousarvioon sisältyy Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kuntaosuus.

Työllisyys- ja maahanmuuttopalvelujen tulosalue vastaa kunnan yhteisistä työllisyyspalveluista, viranomais- ja sidosryhmäyhteistyöstä sekä kunnan tarjoamista kotouttamispalveluista. Keski-Uudenmaan työllisyysalueeseen kuuluvat Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula, ja Järvenpää on vastuukuntana vastuussa uudistuksen käytännön toteuttamisesta. Työllisyysalue aloittaa toimintansa 1.1.2025.

Palvelualueen toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Kunnan toimintaympäristön ennustettavuus koko tulevalle suunnitelmakaudelle on heikohko. Julkinen talous on edelleen vahvasti alijäämäinen. Hallintopalvelut palvelualueelle epävarmuus näkyy erityisesti talouden ennustamisessa ja myyntituotoissa, kunnan tytäryhtiöiden taloushallinnassa ja turvallisuushaasteiden korostumisessa (ml. tietoturvasuus). Koko kiinteistösektorin tilanne haastaa kunnan markkinointia ja

tontinmyyntiä. Lasten määrän vähentyminen syntyvyyden laskiessa palvelutarjontaan- ja –verkkoon. Palvelurakenteen muutokset tulevat heijastumaan myös kunnan hallinnon tukipalveluihin.

Valtakunnallinen TE-uudistus, jossa työvoima- ja elinkeinopalvelut siirtyvät kuntien vastuulle, käynnistyy 2025 vuoden alussa. Alueellinen organisoitumisratkaisu on tehty niin, että Järvenpään kaupunki ottaa vastuukunnan roolin.

Vastuullisuus- ja ympäristöasioiden korostuminen kaikissa toiminnoissa tulee jatkumaan ja näkyy kunnassa mm. hankintatoimessa sekä Mäntsälän sijoittumismarkkinoinnissa yrityksille.

Kuntastrategian arviointi sekä uuden strategian valmistelu kohdentuu kevättalvelle. Uusi valtuusto päättää strategiasta toivottavasti jo loppuvuonna 2025. Kunta on ollut mukana FIKSU- kuntastrategiahankkeessa yhdessä Nurmijärven ja Sipoon kanssa. Hankkeesta on saatu prosessioppia strategian työstölle ja välineet parempaan strategian seurantaan.

Kunnan henkilöstötyön ja kunnan työntajakuvan vahvistaminen on edelleen erityisen tärkeää, jotta kunta saa tarvitsemansa osaajat kilpailuilla työmarkkinoilla, työntekijäikäluokkien myös pienentyessä. Kunnan työhyvinvointityö ja osaamisen vahvistaminen ovat keskeisiä asioita, joilla myös sairauspoissaolot saadaan pidettyä maltillisena.

Hallintopalvelujen vastuulla olevat keskeiset hankkeet ja projektit vuonna 2025:

- Kuntastrategian valmistelu ja täytäntöönpano
- Tietohallinnon toimintaohjelma 2028 (sisältää kunnan tekoäly käyttöönotto)
- TE 2025 toimeenpano kunnan tasolla (yhteistyö- ja organisaattioratkaisu)
- Tiedonhallintasuunnitelman ja sähköisen arkiston toimeenpano

Palvelualueen keskeiset tavoitteet kuntastrategiaan pohjautuen esitetään tarkemmin käyttösuunnitelman yhteydessä. Tulosalueiden keskeiset painopisteet on avattu alla tekstien yhteydessä.

Hallinto / kunnanhallitus

1000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	2 261	1 760	1 760	1 796	1 519	1 519	1 519
Myyntituotot	687	740	740	892	600	600	600
Maksutuotot	11	5	5	5	5	5	5
Tuet ja avustukset	582	504	504	387	404	404	404
Muut toimintatuotot	981	512	512	512	512	512	512
Valmistus omaan käyttöön							
Toimintakulut	-11 461	-11 471	-11 471	-12 861	-13 016	-13 255	-13 499
Henkilöstökulut	-5 133	-5 170	-5 170	-4 699	-4 744	-4 839	-4 936
Palvelujen ostot	-4 098	-3 802	-3 802	-5 301	-5 376	-5 484	-5 593
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-145	-124	-124	-121	-119	-119	-119
Avustukset	-1 042	-1 229	-1 229	-1 489	-1 513	-1 537	-1 562
Muut toimintakulut	-1 044	-1 146	-1 146	-1 251	-1 264	-1 275	-1 289
Toimintakate	-9 201	-9 711	-9 711	-11 065	-11 497	-11 735	-11 980
Vuosikate	-9 201	-9 711	-9 711	-11 065	-11 497	-11 735	-11 980
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot							
Tilikauden tulos	-9 201	-9 711	-9 711	-11 065	-11 497	-11 735	-11 980
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-9 201	-9 711	-9 711	-11 065	-11 497	-11 735	-11 980
Vyörytyserät	8 997						
Vyörytystuotot	9 431						
Vyörytyskulut	-433						
Kustannuslaskennalliset erät							
Yli/alij. vyörytyser. jälkeen	-203	-9 711	-9 711	-11 065	-11 497	-11 735	-11 980
Toimintakulujen muutos %		0 %	0 %	12 %	3 %	2 %	2 %
Toimintakatteen muutos %		6 %	6 %	14 %	6 %	2 %	2 %

Yleishallinto**Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella**

Tulosalue käsittää keskusvaalilautakunnan, luottamushenkilöhallinnon, kunnanjohtajan, yleishallinnon, keskitetyn asianhallinnan sekä valmiussuunnittelun määrärahat. Lisäksi käyttöomaisuuden myyntien myyntivoitot 0,5 milj. € on budjetoitu tälle tulosalueelle.

Alue- ja kuntavaalit käydään keväällä 2025 ja vaalien järjestäminen on hallintopalvelujen vastuulla. Äänestysalueet säilyvät nykyisinä ja vaalien käytännön toteuttaminen noudattaa pääosin aikaisempaa käytäntöä. Oman haasteensa tuo kaksien vaalien samanaikainen toteuttaminen. Vaalitoimistijoiden ja vaalilautakuntien/-toimikunnan perehdyttäminen on tehtävä erityisen huolellisesti ja äänestäjien ohjaamiseen ja neuvontaan on panostettava. Mittarina on uuden valtuustokauden käynnistäminen sujuvasti vaalien jälkeen.

Kuntastrategian tavoitteena on osallisuuden vahvistaminen ja mittarina myös vaaliosallistuminen. Yhteinen työ kunnan palvelualueiden ja poliittisten sekä muiden järjestöjen kanssa tähtää vaaliaktiivisuuden kasvattamiseen.

Yleishallinnon alla on kunnan yhteiset turvallisuus-toiminnot. Turvallisuusvastaavan työpanos on siivesty- ja hyvinvointipalveluissa. Kunnan yhteinen turvallisuusryhmä on perusteilla sekä turvallisuuden vuosikello laaditaan 2025 vuodelle. Häiriötilanteiden harjoittelu tulevana vuonna korostuu ja tavoitteena on jatkaa omia harjoituksia yksi per vuosi sekä osallistua kyberturvallisuusharjoitus TAISTOON. Kunnan johtokeskuksen kuntoon saattaminen on tehty kunnantalon kaapelointiuudistuksen myötä. Myös kunnan hyvinvointityöllä sekä tiiviillä viranomaistyöllä pyritään minimoimaan riskien todennäköisyyttä ja tukemaan strategian mukaisesti toimivaa arkea. Riskinä on

edelleen kunnan turvallisuustyöhön käyttämien resurssien vähäisyys.

Sähköinen arkistoratkaisu otetaan käyttöön alkuvuonna 2025. Käyttöönottoa edeltää vuoden 2024 lopulla aloitettu tiedonhallintasuunnitelman päivittäminen sekä analogisen ja digitaalisen aineiston kartoittaminen.

Kunnan strategiakausi päättyy ja toimintavuosi valtuustokaudelle on kauden viimeinen.

Yleishallinto

1 000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	957	590	590	522	500	500	500
Toimintakulut	-1 449	-1 488	-1 488	-1 495	-1 450	-1 472	-1 493
Toimintakate	-492	-898	-898	-973	-950	-972	-993
Toimintakulujen muutos %		3 %	3 %	0 %			
Toimintakatteen muutos %		83 %	83 %	8 %			

Tukipalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tulosalue vastaa yhteisistä hallinto-, henkilöstö-, talous- ja Ict-palveluista sekä viestintä-, markkinointi- ja kulttuuripalveluista. Tulosalue tukee muiden palvelualueiden hallinnon tehtäviä asiantuntijuudella sekä välineiden sekä prosessien kehittämällä.

Kunnan talous- ja henkilöstöpalveluiden ulkoisena palveluntuottajana palkanlaskenta, kirjanpito, maksuliikenne ja reskontrat) toimii Provincia Oy. Tulevalla tilikaudella kehitetään edelleen käytössä olevia ohjelmistoja, joiden toimivuudessa on ollut keskeneräisyyttä ja toimimattomuutta. Tavoitteena olisi saada käyttöön toimivat välineet ja järjestelmät ja saada aikaan prosesseihin tehokkuutta ja sitä kautta säästöjä. Talouspalveluissa tulee eläköityminen vuoden alussa ja korvaavaa rekrytointia ei toteuteta. Sijaistaminen toteutetaan organisaation sisältä.

Hankintapalvelut tukee asiantuntijatehtävässään palvelualueiden hankinta- ja sopimustoimintaa.

Päätöksenteon lyhytjänteisyys ja toisaalta kyvyttömyys muuttaa suunnitelmia joustavasti voi olla riski. Tästä esimerkkinä väestömäärän kehitys ja syntyvyyden lasku, joilla voi olla monenlaisia seurannaisvaikutuksia. Uuden valtuuston aloittaminen vaatii perehdytystä ja koulutusta luottamushenkilöille sekä teknisten ratkaisujen varmistamista tiedonkulun varmistamiseksi.

Vuoden 2025 tavoitteena on päivittää hankintaohjeistusta vastuullisuusnäkökulman huomioimisessa ja ohjeistaa käyttäjiä vastuullisuuskriteerien hyödyntämiseen kilpailutuksissa. Hankintaosaamisen itsearviointityökalua hyödynnetään käyttäjien koulutustarpeiden suunnittelussa.

Telian palvelusopimuksen kautta on saatu aikaan laadunparannusta ja vuonna 2025 tietoturvan tasoon tullaan edelleen panostamaan. Tietohallinnon keskeinen tavoite on luoda yhteinen arkkitehtuuri ja toimintatavat koko organisaation osalta. Kunnan tietosuoja-asioiden osaamista vahvistetaan koko henkilöstön keskuudessa.

Keväällä 2024 tietohallinto toteutti merkittävän yleiskaapelointiuudistuksen kunnan talolla varmistakseen toiminnan jatkuvuuden poikkeustilanteissa.

Tietohallinto toimii tiiviissä yhteistyössä muiden palvelualueiden kanssa saavuttaen viestinnällisesti ja tehokkuudeltaan parhaan tuloksen ja tukien samalla muiden alueiden toimintaa. Kyberturvallisuuden merkitys on kasvanut entisestään, ja

henkilöstön kyberturvallisuustietoisuutta lisätään muun muassa erilaisilla kampanjoilla. Vaikka henkilöstön osaaminen on parantunut, teknisiin ennaltaehkäiseviin ratkaisuihin on edelleen investoitava vahvasti. Rajatuilla resursseilla tietohallinnon tehtäviä joudutaan priorisoimaan.

Kunnan viestintäpalvelut toimivat yhteistyössä kunnan eri palvelualueiden sekä kunnan tytäryhtiöiden kanssa. Viestintäpalvelut kehittävät ja tuottavat kunnan palvelu-, hanke- ja yhteistyöviestintää sekä vahvistavat kunnan tunnettuutta ja veto-voimaisuutta markkinoinnin keinoin. Toiminta perustuu kuntastrategian tavoitteisiin sekä kunnan viestintä- ja kulttuurituotantosuunnitelmaan. Vuonna 2025 keskeisenä tavoitteena on jatkaa proaktiivisen ja monikanavaisen asukkaita ja sidosryhmiä palvelevan ja sitouttavan viestinnän toteuttamista sekä kunnan positiivisen maineen ja vetovoimaisuuden vahvistamista niin asukas- kuin elinkeinomarkkinoinnin keinoin. Suuren suosion saanut Mltä ihmettä -tapahtuma tuotetaan keväällä 2025 kunnan viestinnän ja kulttuuripalveluiden tuottamana yhteistyössä kunnan muiden palvelualueiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Kulttuurituotanto jatkuu Kulttuurimeijerin tapahtumina sekä laajana yhteistyönä eri kulttuurialan toimijoiden, oppilaitosten ja varhaiskasvatuksen kanssa.

Mäntsälän kunta on noin 715 työntekijän työyhteisö. Henkilöstötyössä keskeisenä tavoitteena on hyvinvoiva ja turvallinen työ ja työyhteisö sekä osaava ja motivoitunut henkilöstö. Tätä tukee mm. kokemus työn merkityksellisyydestä, työn ja yhteisten työprosessien sujuminen ja niiden kehittäminen kuntastrategian mukaisesti. Työhyvinvoinnin/työkyvyn johtaminen liitetään vahvemmin osaksi esihenkilötyötä.

Kunnan yhteisen lisäksi, palvelualueet ovat laatineet omat työhyvinvointisuunnitelmat toimintavuodelle. Niiden koontia tullaan hyödyntämään kunnan keskeisten työhyvinvoinnin painopisteiden määrittämisessä. Erityisesti on lisätty

yksiköiden ja palvelualueiden välistä yhteistyötä ja haettu siitä konsensusta. Strategisten tavoitteiden osalta painotus on ollut henkilöstön osallistamisen lisäämisessä. Tulevaisuudessa työhyvinvointia vahvistava työnantajan toiminta on menestyneen organisaation keskeisimpiä kilpailutekijöitä.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Keskeisiä riskejä tulosalueen tavoitteiden saavuttamisessa on ulkoisten palvelutuottajien toimintakyvyn puutteet sekä palvelutuottajien sopimusohjaus ja kustannustason pitäminen maltillisena.

Taloudellisena ja toiminnallisena riskinä nähtiin myös TE-uudistus ja kunnan palveluaseman ja palvelukyvyn turvaaminen muutostilanteessa. Vastuun- ja työnjaon keskeneräisyys sekä järjestelmien valmius ja kyvykkyys ja kustannusten hallinta tulee olemaan tulevan vuoden osalta merkittävä riskitekijä. Kunnan edustajat eri alatyöryhmissä seuraavat toteutumista. Budjetin laadintaa on haastanut vaillinaiset tiedot. Myös työllisyyspalvelujen rahoitus ja siihen saatavat valtionosuudet päivittyvät ja niiden osalta tulevaisuudessa mm. työmarkkinatuen kuntaosuus ja kunnan rahoitusosuus voi elää merkittävästikin.

Kunnan tietoturvaan ja tietojen suojaamiseen liittyvät riskit ovat edelleen korkealla.

Tietoturvaloukkaukset ja jopa hyökkäykset ovat yhä yleisempiä. Parantuneesta suojaustasosta huolimatta henkilöstön tiedottamista asioissa ja osaamisen vahvistamista tullaan vahvistamaan riskien minimoiseksi.

Päätöksenteon lyhytjänteisyys voi muodostaa riskin talouden tasapainon saavuttamiseksi. Rakenteelliset uudistukset ovat välttämättömiä, jotta voidaan luoda näkymä tulevien vuosien talouden tasapainolle. Tähän liittyy myös kunnan omistajaohjauksen onnistuminen, jolla vaikutetaan tytäryhtiöiden aiheuttamien riskien vähentämiseen ja vaikutukseen koko kuntakonsernin taloudelle.

Henkilöriskit liittyvät työnjako- ja sijaistustilanteisiin sekä työhyvinvoinnin hallintaan. Näihin riskeihin on varauduttu monipuolisella

toimintaohjelmalla ja työhyvinvointia tukevilla välineillä, yhdessä myös työterveyshuollon kanssa.

Tukipalvelut

1 000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	262	221	221	221	221	221	221
Toimintakulut	-5 603	-574	-574	-5 674	-5 766	-5 876	-5 989
Toimintakate	-5 341	-353	-353	-5 453	-5 546	-5 656	-5 768
Toimintakulujen muutos %		-90 %	-90 %	889 %			
Toimintakatteen muutos %		-93 %	-93 %	1444 %			

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tulosalueelle kirjataan ympäristötoimen määräraha Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle sekä järvikunnostushankkeiden kustannukset ja ympäristötoimeen liittyvät jäsenmaksut.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen maksuosuus Mäntsälän kunnan osalta vuodelle 2025 nousee noin +2,2 % verrattuna vuoden 2024 talousarvioon. (Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen talousarvioesitys vuodelle 2025)

Talousarviossa 2025 on varaus vuonna 2024 käynnistettyjen järvien kunnostushankkeiden

kustannuksiin. Kilpijärven ja Isojärven osalta Mäntsälän kunta on sitoutunut kunnostushankkeisiin vuosiksi 2024-2026 ja Hunttijärven osalta vuosille 2024-2025. Kaikkien järvikunnostushankkeiden menot yhteensä vuodelle 2025 on noin 132 000 e, johon avustuksia ja muita tuloja arvioidaan saatavan noin 87 000 e. Kunnostushankkeita vetää ympäristökeskus, mutta hallinnollisesti ne ovat Mäntsälän kunnan hankkeita. Kunnostushankkeelle on haettu ja saatu vesistökuunnostuksiin liittyvät avustukset ympäristöministeriöltä.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

1 000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	15	93	93	76	93	93	93
Toimintakulut	-498	-688	-688	-692	-704	-717	-730
Toimintakate	-482	-595	-595	-615	-612	-624	-637
Toimintakulujen muutos %		38 %	38 %	1 %		2 %	2 %
Toimintakatteen muutos %		23 %	23 %	3 %		2 %	2 %

TE- ja maahanmuuttopalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Työllisyys- ja maahanmuuttopalvelujen tulosalue vastaa kunnan työllisyys- ja

maahanmuuttajapalveluista, ml. kunnan kotouttamisasiat. Suunnitelmakauden keskeisin uudistus on TE-palveluiden valtion vastuulla olevien tehtävien siirto kuntiin. Vuoden 2023 aikana on

päätetty, että Keski-Uudenmaan alueen yhteistyömalli tulee olemaan Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen kunnat ja Järvenpään kaupunki toimii isäntäkuntana.

Kunnan tulee vuoden 2025 aikana päättää myös elinkeinopalvelujen asemasta ja työnjaosta kunnan sisällä. Maahanmuuttopalvelujen keskeisenä tavoitteena on vuosina 2019 ja 2022 saapuneen kiintiöpakolaisryhmän kotouttamistehtävät sekä erityisesti Ukrainasta saapuneiden tilapäistä suojelua saavien henkilöiden palvelutuki.

Kunnan työttömyysprosentti on edelleen Uudenmaan alhaisimpia. Kuntastrategian tavoite on olla kolmen parhaan kunnan joukossa. Samalla kun työllisyyspalvelujen työpanosta kohdentuu vaikeasti työllistettävien henkilöiden palvelupolkujen rakentamiseen, on yrityksissä paikoin vaikeakin työvoimapula, joten kunnassa kehitetään myös matalan kynnyksen palveluita ennalta ehkäisemään pitkittynyttä työttömyyttä. Tätä työtä ja tukea työllisyyspalvelut tarjoaa mäntsäläläisten yritysten käyttöön ja jotta tähän päästään, täytyy resursseja kohdentaa pitkäaikaistyöttömyyden palveluiden sijaan ennalta ehkäisevään palveluun ja yhdyspintatyöhön TE-palveluiden kanssa.

Riskinä tavoitteiden saavuttamisessa on toimintaympäristön ennustamisen vaikeus. Millä tavalla talous ja työllisyys tulee kehittymään koko valtakunnassa ja miten kuntien järjestämisvastuulle siirtyvät työ- ja elinvoimapalvelut toteutetaan tehokkaasti ja vaikuttavasti. Palvelutarve voi työllisyyspalveluissa muuttua nopeastikin, samoin yhdyspintatehtävät Hyvinvointialueen kanssa ovat vielä osin auki. Valtionosuudet vuonna 2025 tulevat pienenemään, vaikka TE-palveluiden kustannukset tulevat mukaan, joten kunnan tarjoamien työllisyyspalveluiden toiminta tulee rajautumaan perustyyöhön.

Ukrainan tilanteen ennustaminen - erityisesti tilapäistä suojelua saavien määrän kehittymistä on hyvin hankalaa arvioida. Suojelua saavien, sekä 12 kk Suomessa oleskelun täytyttyä kotikuntaoikeutta hakeneiden määrien kasvaminen vaikuttaa erityisesti koulu- ja päiväkotipalvelujen sekä asuntojen kysyntätilanteeseen. Uuden hallituksen tulevat päätökset ja uudistukset haastavat toimintakenttää entisestään sekä ennakoivat jopa rakennetyöttömyyden kasvua. Palkkatukiudistus tekee palkkatuella työllistämistä kunnille kannattamatonta ja jatkossa työllistämisen tarpeet tulevat kohdentumaan työnhaun tukemiseen työhönvalmennuksen keinoin ja työllistymiseen avoimille markkinoille.

TE- ja maahanmuuttopalvelut

1 000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	745	552	552	671	401	401	401
Toimintakulut	-3 508	-3 060	-3 060	-4 590	-4 676	-4 763	-4 852
Toimintakate	-2 764	-2 508	-2 508	-3 919	-4 275	-4 362	-4 451
Toimintakulujen muutos %		-13 %	-13 %	50 %			
Toimintakatteen muutos %		-9 %	-9 %	56 %			

Maaseutupalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Mäntsälän kunta järjestää lakisääteiset kunnan maaseutuhallinnolle delegoidut maksajavirastotehtävät Askolan, Hyvinkään, Järvenpään, Keravan, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten ja Tuusulan

kuntien/kaupunkien alueella. Yhteistoiminta-alueen nimi on Keski-Uudenmaan maaseutuhallintopalvelut. Vuosittain yhteistoiminta-alueella myönnetään noin 31 milj. € maataloustukia. Mäntsälän kunta toimii vastuukuntana ja kunnalla on maksajavirastosopimus Ruokaviraston kanssa. Ruokavirasto määrittää yhteistoiminta-alueelle kuuluvat tehtävät sekä palvelutavoitteet maksajavirastotehtävissä.

Maataloustukien käsittelyn lisäksi maaseutuhallintopalveluiden tehtäviin kuuluvat mm. tuenhakijoiden neuvonta ja koulutus, eläintenpitorekisteriin liittyvät tehtävät sekä arviointi- ja tarkastustehtävät. Toiminnan keskeisinä painopisteinä ovat maksajavirastotehtävät sisältäen asetettujen palvelutavoitteiden toteutuminen ja tuenhakijoiden koulutus sekä neuvonta.

CAP27 jatkuu vuoteen 2027 painottuen mm. ympäristö- ja ilmasto-osaan maatalouteen, uudistuvaan ja monipuoliseen maaseutuun sekä aktiiviseen ruuantuotantoon. Toimintaympäristöön kohdentuu paineita ja epävarmuutta yleisen kustannustason nousun myötä. Kannattava ja vastuullinen alkutuotanto liittyy olennaisesti myös huoltovarmuuteen.

Maksajavirastotoimijan tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan säännöllisesti Ruokavirastolle mm. maksajavirastovakuutuksen muodossa. Riskien arviointi on tehty maksajavirastotoimijalle asetettujen vaatimusten mukaisesti ja riskienhallinnalla pyritään ennakoimaan sekä ehkäisemään mahdolliset toimintaan vaikuttavat riskit. Henkilöstöresurssi on tehtävien vaatiman eriyttämisen myötä kriittinen tekijä. Toiminnan jatkuvuus pyritään varmistamaan keskeytyksettömästi mm. varajärjestelyillä poikkeustilanteissa.

Maaseutupalvelut

<i>1 000 €</i>	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	282	305	305	306	305	305	305
Toimintakulut	-376	-410	-410	-410	-418	-426	-434
Toimintakate	-94	-106	-106	-104	-113	-121	-129
Toimintakulujen muutos %		9 %	9 %	0 %		0 %	0 %
Toimintakatteen muutos %		12 %	12 %	-1 %		0 %	0 %

Tarkastuslautakunta

Tulosalueen palvelujatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tarkastuslautakunta vastaa lakisääteisenä toimielimenä kunnan talouden ja toiminnan arvioinnista. Tulosalue sisältää määrärahan tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan toimintakuluihin. Tilintarkastusyhtiönä toimii BDO Oy.

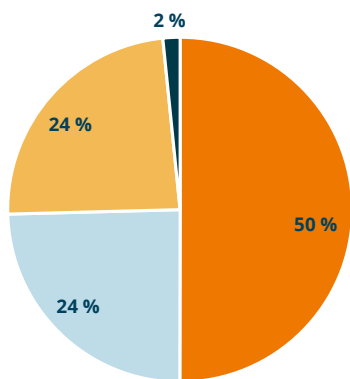
Tarkastuslautakunta

<i>1000 €</i>	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot							
Toimintakulut	-30	-31	-31	-31	-31	-31	-31
Toimintakate	-30	-31	-31	-31	-31	-31	-31

2.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelualue

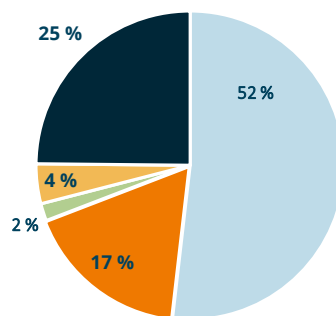
Käyttötalousosa 2025 (ulkoiset ja sisäiset erät)

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintatuotot tiliryhmittäin %

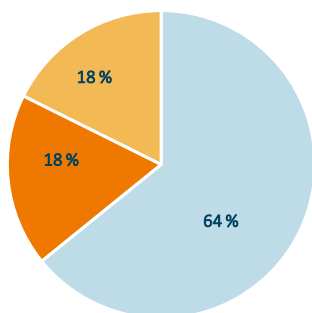
- myyntitulot 1,83 M€
- maksutuotot 0,90 M€
- tuet ja avustukset 0,87 M€
- muut toimintatuotot 0,06 M€

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintakulut tiliryhmittäin %

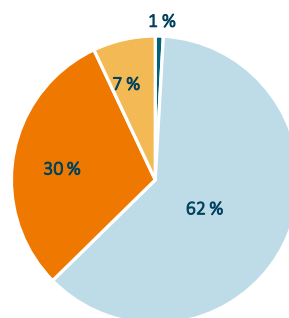
- henkilöstökulut 30,2 M€
- palvelujen ostot 10,1 M€
- aineet, tarvikkeet 1,0 M€
- avustukset 2,4 M€
- muut toimintakulut 14,5 M€

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintatuotot tulosalueittain %

- Opetuspalvelut 2,4 M€
- Varhaiskasvatuspalvelut 0,7 M€
- Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut 0,6 M€

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen toimintakulut tulosalueittain %

- Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset 0,5 M€
- Opetuspalvelut 36,0 M€
- Varhaiskasvatuspalvelut 17,7 M€
- Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut 4,1 M€

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella toimii kaksi lautakuntaa. Sivistyslautakunta ohjaa palvelutuotannossa varhaiskasvatus-, opetus- ja elinikäisen oppimisen palveluita. Hyvinvointilautakunta ohjaa palvelutuotannossa nuoriso-, liikunta- ja hyvinvointipalveluita.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella edistetään tasa-arvoisesti kuntalaisten varhaiskasvatusta, opetusta, sivistystä, osaamista, vapaa-aikaa ja hyvinvointia. Palvelut on tuotettu asiakaslähtöisesti, taloudellisesti ja tehokkaasti laadukkaita palveluja turvallisessa toimintaympäristössä.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut 1000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	Enn 2024	TA 2025 KJ	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	3 571	4 086	3 873	3 447	3 665	3 665	3 665	3 665
Myyntituotot	1 290	1 650	1 537	1 410	1 834	1 834	1 834	1 834
Maksutuotot	1 112	1 093	1 093	953	900	900	900	900
Tuet ja avustukset	1 126	1 285	1 185	1 025	872	872	872	872
Muut toimintatuotot	42	59	59	59	59	59	59	59
Valmistus omaan käyttöön								
Toimintakulut	-54 761	-55 947	-56 463	-56 246	-58 322	-59 018	-59 731	-60 460
Henkilöstökulut	-28 593	-29 227	-29 227	-29 275	-30 229	-30 623	-31 030	-31 448
Palvelujen ostot	-9 541	-9 776	-10 292	-10 277	-10 109	-10 266	-10 425	-10 588
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 053	-985	-985	-985	-1 061	-1 061	-1 061	-1 061
Avustukset	-2 635	-2 706	-2 706	-2 456	-2 433	-2 433	-2 433	-2 433
Muut toimintakulut	-12 938	-13 254	-13 254	-13 254	-14 491	-14 636	-14 782	-14 930
Toimintakate	-51 190	-51 861	-52 590	-52 800	-54 657	-55 353	-56 066	-56 795
Vuosikate	-51 190	-51 861	-52 590	-52 800	-54 657	-55 353	-56 066	-56 795
Poistot ja arvonalentumiset	-423	-470	-470	-470	-339	-75	-40	-41
Suunnitelman mukaiset poistot	-423	-470	-470	-470	-339	-75	-40	-41
Tilikauden tulos	-51 613	-52 331	-53 060	-53 270	-54 996	-55 428	-56 106	-56 836
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-51 613	-52 331	-53 060	-53 270	-54 996	-55 428	-56 106	-56 836
Vyörytyserät	-2 019	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752
Vyörytystuotot	757							
Vyörytyskulut	-2 776	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752	-2 752
Kustannuslaskennalliset erät								
Yli/alij. vyörytyser. jälkeen	-53 632	-55 083	-55 812	-56 022	-57 748	-58 180	-58 858	-59 588
Toimintakulujen muutos %		2 %	3 %	0 %	3 %	1,2 %	1,2 %	1,2 %
Toimintakatteen muutos %		1 %	3 %	0 %	4 %	1 %	1 %	1 %

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisten palveluiden keskeinen tehtävä on tuottaa koko palvelualueen yhteisiä hallintopalveluja ja toimia sivistyslautakunnan ja hyvinvointilautakunnan tukena heidän työskentelyssään. Lisäksi palvelualueelle kuuluu lasten ja nuorten taiteen perusopetuksessa musiikkiopistopalveluiden osto ja ohjaus. Yhteisten palveluiden keskeinen tavoite vuodelle 2025 on vuonna 2024 valmistellun

sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilaselvityksen toimenpideohjelman edistäminen yhdessä elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin ja opetuksen tulosalueiden kanssa. Palvelualue ryhtyy myös toteuttamaan Lapsi ystävällisen kunnan toimintamallia ja ohjaa koko kuntaorganisaatiota mallin käyttöönotossa. Tulosalueella valmistaudutaan myös valtuustokauden vaihtumiseen.

Palvelualueella korostuu hyvinvoinnin edistäminen ja laaja-alainen yhteistyö järjestöjen, hyvinvointialueen ja kuntalaisten kanssa. Terveiden ja hyvinvoinnin eteen tehtävää työtä vahvistetaan kehittämällä ja jatkamalla jo

aloitettua ennalta ehkäisevän työn vahvistamista ja palveluiden sisäistä yhteistyötä kehittämällä.

Opetuksen tulosalueella selvitetään keskusta-alueen kouluverkkoratkaisu (mm. Hepolan ja Myllymäen koulukiinteistöt). Perusopetuksen oppimisen tuen rakenteen kokonaisuudistus tulee voimaan vuonna 2025 ja myös perusopetuksen tuntijaon muutokset otetaan käyttöön samaan aikaan. Molemmat uudistukset vaativat paikallista opetus suunnitelman kehittämistyötä kiireellisellä aikataululla, koska uudistukset otetaan käyttöön lukuvuoden 2025-2026 alussa.

Varhaiskasvatuksen tulosalueella jatketaan lasten sekä henkilöstön liikkumisen lisäämisen hanketta ja panostetaan henkilöstön sairaspissaolojen vähentämiseen. Toiminnan kehittämisen painopisteinä ovat laadun arviointi, lasten osallisuuden toteutuminen ja lasten tuen tarpeisiin vastaaminen.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueella toiminnan kehittäminen jatkuu. Vuoden 2024 aikana käynnistettyä senioriohjausta ja ehkäisevän päihdetyön toimintamuotoja vakiinnutetaan. Vapaa-aikapalveluiden resursseja kohdistetaan tarpeita vastaavasti ja toiminta pyritään ulottamaan laajemmalle joukolle nuoria. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tehdään hyvinvointisuunnitelman mukaisesti. Samalla valmistaudutaan kunnan laajan hyvinvointikertomuksen tekemiseen.

Opetuksen tulosalueella keskeisin haaste on laskeva oppilasmäärä, joka aiheuttaa väljyyttä kouluihin. Jos toiminnan nykyrakenne säilyy, lasten opetukseen menevä resurssi ja välillisiin kustannuksiin varattu resurssi muuttuu kestävämmällä tavalla niin, että pahimmassa tapauksessa välilliset menot kasvavat suuremmiksi kuin varsinaiseen toimintaan osoitetut menot. Tätä riskiä hallitaan sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilaselvityksen toimenpideohjelmalla. Perusopetuksen

oppimisen tuen uudistuksen vaikutuksista ei ole tarkkaa tietoa. Todennäköistä kuitenkin on, että uudistuksella on vaikutuksia perusopetuksen toimintaan, rakenteisiin ja kustannuksiin. Koulukuljetukset kilpailutetaan ja kustannusten arvioidaan nousevan.

Varhaiskasvatuksen tulosalueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Tulosalueen haasteena on erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Tätä riskiä hallitaan yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa. Tämä vaikuttaa myös varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteuttamiseen. Varhaiskasvatuksessa riskinä on myös yksityisen varhaiskasvatuksen toimintaedellytysten heikkeneminen ja lasten siirtyminen yksityisestä varhaiskasvatuksesta kunnalliseen varhaiskasvatukseen. Tätä riskiä voidaan hallita palvelusetelillä.

Hyvinvointialueen toiminnasta heijastuu edelleen riskejä varhaiskasvatuksen ja opetuksen oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelujen toteutumiseen lain edellyttämällä tavalla pätevän henkilöstön saatavuusongelmien takia. Jos hyvinvointialue ei onnistu ratkaisemaan henkilöstöongelmia, päiväkotien ja koulujen tehtävä vaikeutuu huomattavasti.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Kunnan lapsimäärän väheneminen vaikuttaa kuntapalveluiden ja talouden suunnitteluun. Kuntaan suuntautuva muuttoliike pehmentää lapsimäärän vähenemistä, mutta se ei muuta trendiä, koska syntyvyys on jälleen kääntynyt Mäntsälässä ja valtakunnallisesti laskuun.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset 1000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	Enn 2024	TA 2025 KJ	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot								
Toimintakulut	-443	-518	-518	-518	-524	-534	-545	-555
Toimintakate	-443	-518	-518	-518	-524	-534	-545	-555
Toimintakulujen muutos %		17 %	17 %	0 %	1 %	2 %	2 %	2 %
Toimintakatteen muutos %		17 %	17 %	0 %	1 %	2 %	2 %	2 %

Opetuspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Opetuspalvelut tarjoavat laadukasta perus- ja lukio-opetusta kasvun, hyvinvoinnin ja elinikäisen oppimisen kyvyn edistämiseksi. Oppimisen, opetuksen ja oppilaitosten toimintaa ohjaa jatkuvan kehittymisen tavoite.

Vuoden 2025 toiminnan painopisteet

Syntyvyyden alenemisen vaikutukset näkyvät vuosikymmenen loppuun mennessä erityisesti perusopetuksen vuosiluokilla 1-6. Vuosiluokkien 7-9 vaikutukset ulottuvat tulevan vuosikymmenen alkuun. Oppilasmäärän vähenemisellä on valtionosuutta vähentävä vaikutus. Samanaikaisesti valtakunnallisesti on valmisteilla perusopetuslain oppimisen tuen kokonaisuudistus. Tällä hetkellä arvioidaan, että muutoksella on kustannuksia kasvattava vaikutus. Talousarviovuoteen 2024 verrattuna 1.8.2024 voimaan astunut B 1-kielen (ruotsi) tuntilisäykset 7. ja 9. -vuosiluokille kasvattavat kustannuksia vuonna 2025. Oppilaiden viikkotuntimäärä kasvaa 1.8.2025 lukien vuosiluokilla 1.-2. äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan osalta. Lisäksi vuosiluokilla 3.-6. äidinkielen ja kirjallisuuden viikkotuntimäärä kasvaa. Oppiainekohtainen kasvu on yhteensä 3 h / vk. Edellä mainitut tuntilisäykset perustuvat valtioneuvoston asetuksen muutokseen tuntijaosta. Muutoksilla on kustannuksia kasvattava vaikutus. Toiminnallisiin muutoksiin tullaan kohdistamaan valtionosuutta. Oppimisympäristöjä kehitetään tilaselvitystyön mukaisesti, jossa erityisesti Myllymäen koulun tilat nousevat tärkeydessään vahvasti esille.

Haluamme opetuspalveluissa toteuttaa hyvää ja osallistavaa henkilöstöpolitiikkaa sekä edistää henkilöstön työhyvinvointia. Opetuspalveluiden joustavan henkilöstösuunnittelun ja perusopetuslain vaatiman henkilöstömäärän varmistamiseksi toteutamme toimintaympäristön muutokset huomioivaa pitkäaikaista henkilöstösuunnittelua. Opetuspalveluissa suunnittelua tehdään yhdessä rehtorien sekä yhteistyössä henkilöstöhallinnon kanssa. Jokaiselle koululle on laadittu henkilöstökyselyyn perustuva työhyvinvointisuunnitelma. Suunnitelmaa toteutetaan kouluissa yhdessä henkilöstön kanssa ja niiden toteutumista seurataan tulosalueen johtoryhmässä. Kehittämistyön tukena toimii koulujen hyvinvointikoordinaattori. Osallistavaa yhteisöllisyyttä edistäviä sekä kehittelevää virettä tukevia, muiden koordinaattorien teemoja ovat tieto- ja viestintäteknologia, turvallisuus, monikulttuurisuus, yrittäjyyskasvatus ja varhaiskasvatusyhteistyö. Strategisten tavoitteiden saavuttamista tukevia kehittämistiimejä on seuraavista teemoista: digitalisaation edistäminen, turvallisuus, hyvinvointi sekä kielet ja kulttuuri.

Teemme kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennalta ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi systemaattista työtä. Toimintaamme ohjaa suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä erillinen 15 toimenpiteen toimenpideohjelma (Sivltk 12.10.2021 §36). Kehittämistyön seuraavassa vaiheessa lisäämme vertaissovittelun eri menetelmien käyttöä sekä jatkamme Someturvan käyttöä ilman hankerahoitusta. Pro Koulu -toimintamallin käyttöä eli käyttäytymisen ongelmien ennaltaehkäisemiseen kehitetyn koko koulun toimintamallin laajentamista muihin kouluihin

edistetään. Lisäksi laajennamme vertaissovittelun käytäntöjä kouluilla.

Yhteisöllisyyttä ja oppilaiden sekä huoltajien osallisuutta vahvistetaan mahdollisuuksien mukaan kaikessa kouluarjessa. Keskeisinä kohteina ovat lukuvuosisuunnitteluun, järjestyssääntöihin, monilajisiin oppimiskokonaisuuksiin ja harrastamisen Mäntsälän malliin osallistaminen. Tulosalueen ja koulujen vanhempainyhdistysten kanssa tehtävää yhteistyötä vahvistetaan. Oppilaiden koululäsnäoloa tukevia toimenpiteitä sekä kiusaamisen ehkäisyä ja työrauhan parantamista tukevaa toimintakulttuuria edistetään jokaisella koululla.

Hyvinvointityön johtamista tuetaan koulukohtaisen hyvinvointityön työvälineen käytöllä. Lapsen kasvun polku eri palvelutuotannon vaiheissa tunnistetaan ja työvälineen käytettävyyttä kehitetään edelleen. Systemistä työtettä vahvistetaan osana oppimisen ja kasvun tukea. Koulussa tapahtuvaa nuorisotyötä vahvistetaan edelleen nuorisopalveluiden kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Etäopetuksen järjestämistavat nähdään kehittämistyössä mahdollisuutena.

Vuosiluokkien 6 ja 9 oppilaat vierailevat Lahden yrityskylässä lv. 2024–2025 aikana. Keväällä 2025 toteutetaan 8.-luokkalaisten urapolkumessut. Messujen tavoitteena on ammattien tuntemuksen lisääminen, erilaisten urapolkujen esittely, yrityselämän tuntemuksen laajentaminen ja paikallistuntemuksen vahvistaminen. Lv. 2024-2025 aikana 9.-vuosiluokkien oppilaille toteutetaan jatko-opintomessut yhteistyössä toisen asteen oppilaitosten kanssa. Sisäistä yhteistyötä kunnan työllisyyspalveluiden kanssa vahvistetaan edelleen.

Mäntsälän lukion vetovoimaisuutta edistetään edelleen. STT:n 2024 valtakunnallisessa vertailussa Mäntsälän lukio sijoittui suurten lukioiden listauksessa sijalle 25 ja on Keski-Uudenmaan paras lukio. Tavoitteena on, että kaikki Mäntsälän

yläkoulujen oppilaat käyvät lukiolla tutustumassa. Toimintakulttuuria kehitetään laaditun kehittämissuunnitelman mukaisesti. Lukion johtamisjärjestelmä ja tiimirakenne toteuttaa yhteisöllisen johtamisen periaatteita. Opiskelijoiden edustus on mukana johtoryhmän ja opiskeluhuoltoryhmän kokouksissa. Opiskelijat osallistuvat myös opettajien muodostamien tiimien työskentelyyn.

Toimintaympäristön muutokset suunnitelma-kaudella 2025-2028

Palvelualueen strategisen tilaselvityksen mukaiset ratkaisut vaikuttavat opetuspalveluiden palvelutuotantoon.

Oppimisen tuen kokonaisuudistus astuu voimaan 1.8.2025. B1-kielen viikkontuntimäärää koskeva siirtymäsäännös lisää kustannuksia koko vuodelle 2025 sekä vuosiluokkien 1-2 ja 3-6 lisätunnit syyskaudelle 2025. A2-kielen opetustarjonta laajenee uudella ikäluokalla.

Opetuspalveluiden toimintaa kehittäviä hankkeita

Keskeisiä valtionavustuksella kehitettäviä kohteita ovat koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen, kerhotoiminta, yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistaminen sekä luku- ja kirjoitustaidon parantamista edistävät toimenpiteet.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Tilaselvityksen mukaiset ratkaisut vaikuttavat merkittävästi palvelutuotantoon. Henkilöstömenot ovat palvelutuotannon tärkein menoerä. Tällä hetkellä henkilöstömenot ovat noin 50% opetuspalveluiden kokonaismenoista. Henkilöstömenojen suhdetta kokonaismenoista tulee pitkällä tähtäimellä kasvattaa.

Oppimisen tuen kokonaisuudistus ei sisälly talousarvion päätöksentekoon, koska valtakunnallinen lain ja opetussuunnitelmien perusteiden valmistelu on kesken. B1-kielen lisätunnit saattavat lisätä välipalatarjonnan

tarvetta ja siten kustannuksia. Kodin ja koulun välisen viestinnän ohjelmistokustannusten sekä oppilastietojärjestelmää koskevan arkistointirajapinnan kustannusten arvioidaan nousevan. Myös koulukuljetusten kustannusten arvioidaan nousevan kilpailutuksen myötä. Lukion myönteinen opiskelijamäärän kasvu saa aikaan henkilöstö- ja materiaalikustannusten kasvua. Osa

hankehauista ovat vielä vuoden 2025 osalta avoimia.

Oppilaiden ja opiskelijoiden opiskeluhoillon palveluiden sekä mielenterveyden ja hyvinvoinnin kasvavat tarpeet edellyttävät toimivaa opiskeluhoiltoa ja erikoissairaanhoidon palveluketjua. Puutteet heijastuvat lasten, nuorten, perheiden ja koulun arkityöhön.

Opetuspalvelut 1 000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	Enn 2024	TA 2025 KJ	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	2 162	2 518	2 404	2 115	2 352	2 352	2 352	2 352
Toimintakulut	-33 976	-34 480	-34 996	-34 659	-36 014	-36 380	-36 756	-37 143
Toimintakate	-31 814	-31 962	-32 591	-32 544	-33 663	-34 029	-34 405	-34 791
Toimintakulujen muutos %		1 %	3 %	-1 %	3 %	1 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		0 %	2 %	0 %	3 %	1 %	1 %	1 %

Varhaiskasvatuspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja tavoitteet

Varhaiskasvatus ja esiopetus toteuttavat lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen yhdessä huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa. Varhaiskasvatuksen painopisteet toimintakautena 2024–2025 ovat strategian ja hyvinvointisuunnitelman mukaisesti osallisuus, vaikuttaminen ja tunnetaidot ja digitaalisten taitojen kehittäminen sekä päiväkotien apulaisjohtajuuden vahvistaminen ja toiminnan laadun arviointi. Henkilöstön sairaspöissaoloihin tullaan kiinnittämään erityistä huomiota vuonna 2025 työhyvinvoinnin, toiminnan laadun ja talouden tasapainottamisen edistämiseksi.

Tavoitteena on lisätä lasten ja henkilöstön osallisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa, lisäksi tavoitteena on tukea henkilöstön digitaatioja vahvistamalla digivastaavien verkostoa ja toimintaa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on vastata lakimuutoksen vaatimaan lapsen tukeen mahdollisella resurssien lisäämisellä ja erityisvarhaiskasvatusta kehittämällä. Lisäksi varhaiskasvatuksessa kehitetään ja vahvistetaan

johtajuus järjestelyjä muuttamalla varajohtajuuksia apulaisjohtajiksi.

Toimintaympäristön muutokset

Vuonna 2025 varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen toteutumiseen vaikuttavat monet vuoden 2022 ja 2025 lakimuutokset. Lisäksi varhaiskasvatuslain täsmennys henkilöstön mitoitukseen liittyen vuonna 2021 vaikutti siten, että suhdeluista ei voida poiketa henkilöstöstä johtuvista syistä. Tämä on lisännyt tarvetta sijaisten ja määräaikaisten työntekijöiden palkkaamiseen.

Varhaiskasvatuslakiin tuli vuonna 2022 täsmennyksiä lapsen tukeen liittyen. Laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta ja tuen toteutuksesta sekä tuen tarpeen arvioinnista sekä tuen päätöksen antamisesta. Varhaiskasvatuksessa annettava tuki tulee vahvistua lapsen yksilöllisen tuen tarpeen mukaan. Tukea vahvistettiin kolmitasoisesti (yleinen – tehostettu - erityinen tuki). Tuki tulee toteuttaa inklusiivisesti, jolloin kasvaa paine lisätä henkilöstön määrää päiväkoteihin.

Lakiuudistuksen vaikutukset ovat lisänneet tarvetta hallintoon, erityisvarhaiskasvatuksen kehittämiseen sekä lisännyt avustajien tarvetta ryhmissä. Samaan aikaan hankerahoitus varhaiskasvatuksessa pieneni eli kunnan oma rahoitusosuus on kasvanut. Lisäksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutokset alentavat varhaiskasvatuksen tuloja edelliseen vuoteen verrattuna. Perusopetuslain muutokset vuonna 2025 tulevat lisäämään erityisopettajan tarvetta esiopetusryhmissä. Lisäksi monimuotoisuus on lisääntynyt Mäntsälässä ja yhä useammalla lapsella on tarve suomenkielen opetukseen, tämä vaatii uusia resursseja varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.

Kunta hakee Unicefin lapsiystävälliseen kunta-malliin mukaan. Unicefin lapsiystävällinen kuntamallin avulla edistetään kunnassa lapsen oikeuksien toteutumista jokaisen lapsen arjessa. Varhaiskasvatus koordinoi Unicefin lapsiystävällisen malliin hakeutumista ja sen valmistelua, nykytilan arvioimista ja kunnan koordinaatioryhmän kokoontumisia. Lapsiystävällisen kunta mallin edistämiseen liittyy kiinteästi mm. lapsi- ja perheasiainneuvoston työskentely ja kunnan hyvinvointisuunnitelma. Yhteistyötä tehdään eri palvelualueiden, keusoten sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Kustannukset ovat varhaiskasvatuksen tulosalue alla.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen 1.3.2023 ja 1.8.2024 muutoksien myötä useamman perheen kohdalla ero kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen kustannusten välillä kasvoi merkittävästi. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän nostopaineet eivät ole poistuneet, vaikka keväällä 2023 nostettiin yksityisen hoidon tuen kuntalisää yksityisille toimijoille. Palvelusetelin käyttöönoton myötä voidaan perheitä tukea sekä taloudellisesti että heidän valinnan mahdollisuuksissaan. Lisäksi palvelusetelin käyttöönotto ehkäisee riskiä asiakasmaksujen noususta yksityisten päiväkotien

asiakasmaksuissa ja täten asiakkaiden siirtymistä kunnalliseen varhaiskasvatukseen.

Kahden varajohtajan tehtävänkuvan muuttaminen apulaisjohtajaksi tukee Mäntsälän varhaiskasvatuksen johtajuuden kehittämistä. Apulaisjohtaja tukee ryhmien pedagogiikkaa ja hoitaa erikseen nimetyt vastuutehtävät. Näin päiväkodin johtajalle jää aikaa henkilöstön ja pedagogiikan johtamiseen koko yksikön osalta.

Henkilöstön koulutukset painottuvat vuonna 2024 Mäntsälän varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen strategisten tavoitteiden mukaisesti sekä apulais- ja varajohtajuutta kehittävästi.

Hankkeet

Koulutuksellinen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen hanke jatkuu yhteisenä hankkeena perusopetuksen kanssa. Tavoitteena on tasa-arvoisuuteen, yhdenvertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistaminen. Hankkeella edistetään oppimista, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja lähipalveluperiaatetta sekä lapsen oikeutta välttämättömään ja riittävän varhaiseen tukeen. Henkilöstön ja lasten digitaitoja tullaan tukemaan ja edistämään digitsemppari- hankkeen avulla.

Riskit tavoitteiden saavuttamiseksi

Tulosalueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Tulosalueen on haasteena erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Tätä riskiä tulee hallita yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa. Tämä vaikuttaa myös varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteuttamiseen.

Varhaiskasvatuspalvelut 1 000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	Enn 2024	TA 2025 KJ	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	952	1 035	985	805	666	666	666	666
Toimintakulut	-16 802	-17 259	-17 259	-17 300	-17 694	-17 952	-18 215	-18 483
Toimintakate	-15 850	-16 223	-16 273	-16 495	-17 028	-17 286	-17 549	-17 817
Toimintakulujen muutos %		3 %	3 %	0 %	3 %	1 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		2 %	3 %	1 %	5 %	2 %	2 %	2 %

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelualue edistää ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä järjestämällä matalankynnyksen opisto-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalveluita. Monipuoliset hyvinvointia edistävät palvelut toteutetaan asiakaslähtöisesti vastaamaan kuntalaisten tarpeita. Laadukkaat hyvinvointia edistävät palvelut ovat kunnan vetovoimatekijä.

Vuoden 2025 painopisteitä ohjaavat kunnan strategia ja päivitetty hyvinvointisuunnitelma 2024–2025. Hyvinvointiin liittyvien tavoitteiden toteutumisesta tiedotetaan säännöllisin väliajoin kunnan johtoryhmää, hyvinvointilautakuntaa ja toiminnan edistyminen tuodaan esille osavuosisikatsausten yhteydessä.

Mäntsälän kunnan saamalla perintörahoilla mahdollistui palkata määräaikainen ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, jonka työaika jaetaan ehkäisevän päihdetyön ja kunnan turvallisuusvastavan tehtäviin.

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Jatkuvan oppimisen vaatimus ja uudet työtavat mm. uudet ohjelmat sekä koulutetun henkilöstön saaminen, väestön vanheneminen ja monikulttuurisuus edellyttävät uusien toimintatapojen miettimistä. Järjestöjen ja yhdistysten vapaaehtoisten työntekijöiden ikääntyminen vaikuttaa suoraan kolmannen sektorin osallistumiseen kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistyöhön. Hyvinvointialueen

ja kunnan keskinäisen työn - ja vastuunjaon selkiyttäminen auttaa kehittämään kunnan omaa terveyden ja hyvinvoinnin ennaltaehkäisevää työtä.

Vapaa-aikapalveluissa tiivistetään nuorisotyön ja koulun yhteistyötä ja lähdetään ketterästi kokeilemaan eri toimintojen yhteensovittamista. Tavoite kokeilukulttuurilla on löytää koulujen kanssa yhteiset toimivat toimintamallit joita voidaan toistaa sekä jatkaa. Koulujen kanssa tehtävälle yhteistyölle on luotu suunnitelma vuosille 2024-2025 ja sitä toteutetaan. Yhden vakanssin lisääminen nuorisotyöhön mahdollistaa nuorisotyön jalkauttamisen myös tilojen ulkopuolelle ja sivukyliin. Liikuntapalveluissa keskitytään tarjoamaan matalankynnyksen liikunta- ja elintapaneuvontaa moniammatillisesti yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Kunnan avustusjärjestelmän sähköinen versio otettiin käyttöön vuoden 2024 avutusten haussa. Koko kunnan tasolla tilavarausjärjestelmä uusittiin ja elinikäinen oppiminen ja hyvinvointipalvelu-alueella järjestelmä otettiin käyttöön kesäkuun alussa.

Kirjasto on aktiivinen kaikenikäisten kuntalaisten monipuolisen lukutaidon, digi- ja kansalaistaitojen, osallisuuden, luotettavan ja ajantasaisen tiedonhankinnan sekä hyvinvoinnin vahvistaja. Kirjasto tarjoaa sisällöltään ja muodoiltaan monipuolisia aineistoja, matalan kynnyksen palveluja, opastusta, kohtaamisia ja tapahtumia kaikille turvallisessa ja avoimessa yhteisessä tilassa. Kirjasto kokeilee uutta, osallistuu myös kirjaston ulkopuolisiin tapahtumiin ja tekee laajaa yhteistyötä kunnan eri toimijoiden kanssa.

Kansalaisopisto tarjoaa monipuolisia ja erimittaisia kursseja sekä lähi- että verkko-opetuksena. Taiteen perusopetusta on tarjolla kuvataiteessa, käsitöissä ja baletissa. Kansalaisopiston kurssivalikoimassa on myös lukuvuosittain muutama opintopistekurssi. Vuodelle 2025 on tavoitteena suunnitella Kaposeli kansalaistaitokoulutusta, joista saa myös opintopisteitä. Kansalaisopisto ottaa huomioon paikalliset sivistystarpeet: tarjolla on kursseja sekä lapsille että aikuisille, ja myös maahanmuuttajille. Työllisyys- ja maahanmuuttopalveluiden kanssa yhteistyössä kansalaisopistossa toteutetaan kotoutumiskoulutuksena suomen kielen alkeiskurssi 2024-2025. Yhteistyötä on tarkoitus jatkaa lukuvuonna 2025-2026. Vammaisille tarkoitettujen kurssien tarjontaa selvitetään.

Hankkeet

Mäntsälän kansalaisopisto on mukana OPH:n LaKe- hankkeessa ESTEET NURIN! - Yhdenvertaisuus, esteettömyys ja osallisuus opistoissa. –Mäntsälän kansalaisopisto on myös mukana OPH:n eArt- Kestävää taiteen perusopetusta- hankkeessa. Kyseessä on opetustoimen henkilöstökoulutus.

Vapaa-aika ja hyvinvointipalveluiden hankkeita ovat Starttivalmennus, Mäntsälä Liikkuu 2025, Harrastamisen Mäntsälän malli ja Etsivä nuorisotyö.

Riskit ja epävarmuustekijät

Valtionosuustuntien pienentymisen vuoksi kansalaisopiston kurssitarjonta voi kaventua. On etsittävä uusia toimintatapoja ja yhteistyökumppaneita, jotta monipuolinen kurssitarjonta voidaan taata.

Koulutetun henkilökunnan saamiseksi yhteistyön tehostaminen HR:n kanssa on tärkeää samoin rekrytoinnin houkuttelevaksi tekeminen.

Toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseen

Markkinointia ja omaa toimintaa tulee tehdä tuuksi tehostamalla tiedottamista kohdennetusti, jalkautua kuntalaisten keskuuteen ja tiivistää yhteistyötä kolmannen sektorin ja hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. Positiivisen ja kannustavan toimintaympäristön luominen. Otetaan käyttöön uusia innovatiivisia työtapoja.

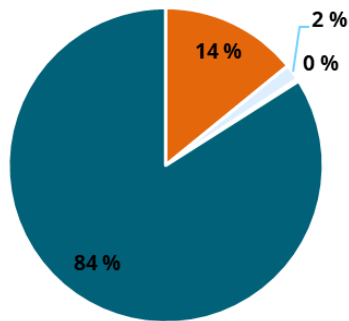
Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

1 000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	Enn 2024	TA 2025 KJ	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	457	533	483	526	647	647	647	647
Toimintakulut	-3 539	-3 690	-3 690	-3 770	-4 090	-4 151	-4 214	-4 279
Toimintakate	-3 083	-3 157	-3 207	-3 243	-3 442	-3 504	-3 567	-3 631
Toimintakulujen muutos %		4 %	4 %	2 %	11 %	2 %	2 %	2 %
Toimintakatteen muutos %		2 %	4 %	1 %	7 %	2 %	2 %	2 %

2.3 Tekninen ja elinvoimapalvelualue

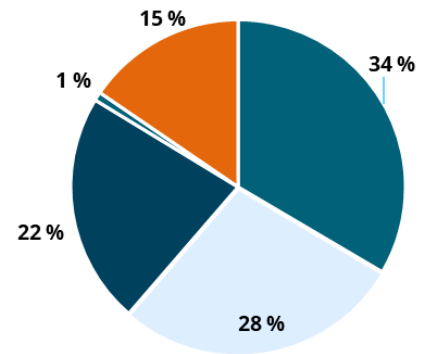
Käyttötalousosa 2025 (ulkoiset ja sisäiset erät)

Tekninen ja elinvoimapalvelujen toimintatuotot tiliryhmittäin %

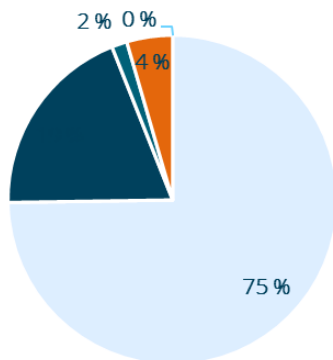
- myyntitulot 3,5 M€
- maksutuotot 0,4 M€
- tuet ja avustukset 0,06 M€
- muut toimintatuotot 20,5 M€

Tekninen ja elinvoimapalvelujen toimintakulut tiliryhmittäin %

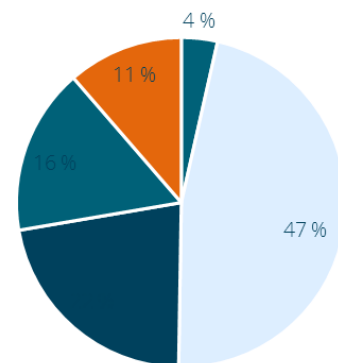
- henkilöstökulut 6,6 M€
- palvelujen ostot 5,5 M€
- aineet, tarvikkeet 4,4 M€
- avustukset 0,16 M€
- muut toimintakulut 3,0 M€

Tekninen ja elinvoimapalvelujen toimintatuotot tulosalueittain %

- Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset 0,4 M€
- Toimitilapalvelut 18,3 M€
- Ateria- ja puhtauspalvelut 4,7 M€
- Kuntatekniikka 0,4 M€
- Maankäyttö, asuminen ja liikenne 1,1 M€

Tekninen ja elinvoimapalvelujen toimintakulut tulosalueittain %

- Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset 0,8 M€
- Toimitilapalvelut 9,8 M€
- Ateria- ja puhtauspalvelut 4,6 M€
- Kuntatekniikka 3,4 M€
- Maankäyttö, asuminen ja liikenne 2,4 M€

Palvelualueen palvelusuunnitelma

Tekninen ja Elinvoimapalvelut palvelualueen toiminta-ajatuksena on tuottaa toimivat ja tarkoituksen mukaiset yhdyskunta-, tekniset ja kuntakehityspalvelut kuntalaisille huomioiden talous, turvallisuus ja ympäristö. Vahvistamme

asiakaslähtöisyyttä ja kuntalaisten hyvinvointia edistämällä ja tukemalla asukkaiden osallistumista. Palvelualueen tavoitteet on luotu koko kunnan strategiaan pohjautuen.

Tekninen ja elinvoimapalvelut

1000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	23 030	23 210	23 210	24 301	24 704	24 911	25 120
Myyntituotot	3 310	3 545	3 545	3 459	3 491	3 523	3 555
Maksutuotot	427	414	414	404	404	404	404
Tuet ja avustukset	4	58	58	59	59	59	59
Muut toimintatuotot	19 288	19 193	19 193	20 379	20 751	20 926	21 102
Valmistus omaan käyttöön	75			64	65	67	68
Toimintakulut	-18 961	-19 526	-19 526	-19 685	-19 957	-20 234	-20 516
Henkilöstökulut	-5 986	-6 663	-6 663	-6 560	-6 691	-6 825	-6 961
Palvelujen ostot	-5 699	-5 594	-5 594	-5 550	-5 660	-5 773	-5 887
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 110	-4 212	-4 212	-4 384	-4 384	-4 384	-4 384
Avustukset	-161	-163	-163	-163	-163	-163	-163
Muut toimintakulut	-3 005	-2 894	-2 894	-3 029	-3 060	-3 090	-3 121
Toimintakate	4 143	3 683	3 683	4 679	4 812	4 743	4 671
Vuosikate	4 143	3 683	3 683	4 679	4 812	4 743	4 671
Poistot ja arvonalentumiset	-7 813	-8 592	-8 592	-9 113	-9 110	-9 039	-8 962
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 813	-8 592	-8 592	-9 113	-9 110	-9 039	-8 962
Tilikauden tulos	-3 669	-4 908	-4 908	-4 434	-4 298	-4 296	-4 290
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-3 669	-4 908	-4 908	-4 434	-4 298	-4 296	-4 290
Toimintakulujen muutos %		3 %	3 %	1 %	1 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		-11 %	-11 %	27 %	3 %	-1 %	-2 %

Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Teknisen yhteiset -tulosalue tuottaa teknisen ja elinvoimapalveluiden yhteisiä tukipalveluita. Näitä ovat päätösvalmistelu, näiden toimeenpano ja tiedottaminen, sekä suunnittelu- ja rakennuttamispalvelut, sisäisen valvonnan tehtävät, hallinto- ja toimistopalvelut sekä asiakas- ja arkistointipalvelut.

Uudis- tai peruskorjauskohteiden rakennuttamisessa hankkeita ei käynnisty vuodelle 2025 ja tällöin resursseja jää toiminnan ja prosessien muuhun kehittämiseen.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Omaisuuksien osalta tulee huolehtia vakuuttamisesta ja vahinkojen asianmukaisesta ennaltaehkäisystä. Rakennustyömaiden ilkeilyt ja varkaudet ovat jonkin verran yleistyneet ja näihin pyritään vaikuttamaan ennaltaehkäisevin toimenpitein.

Kunnan omaisuusriskien vähentämisessä on ensiarvoisen tärkeä rakennetun omaisuuden korjausvelan hallinta. Suunnitelma tältä osalta on tehty ja suunnitelman mukaisesti toimittaessa pysyy korjausvelan määrä hallitulla tasolla.

Ammattitaitoisen henkilöstön rekrytointi on asetanut haasteita teknisille palveluille viime vuosina. Tuotamme kunnan toiminnan kannalta tärkeitä palveluita ja riittävä määrä ammattitaitoista henkilökuntaa takaa toiminnan jatkuvuuden myös häiriötilanteissa. Myös sijaisuusjärjestelyt

moniammatillisten tehtävien osalta on todettu haasteeksi, johon etsitään ratkaisuja sisäisen yhteistyön vahvistamisella ja mahdollisella ulkoisella palvelutarjonnalla.

Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset

1000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot							
Toimintakulut	-763	-745	-745	-741	-735	-745	-754
Toimintakate	-763	-745	-745	-741	-735	-745	-754
Toimintakulujen muutos %		-2 %	-2 %	-1 %	-1 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		-2 %	-2 %	-1 %	-1 %	1 %	1 %

Toimitilapalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Toimitilapalvelut tulosalue tuottaa, ylläpitää ja vuokraa kunnan eri hallintokuntien käyttöön tarkoitukseen sopivia tiloja, sekä huolehtii kiinteistöjen hoidosta ja kunnossapidosta.

Toimitilapalveluissa on aloittanut talotekninen asiantuntija syyskuun alussa. Hän siirtyy kiinteistöhuollon esihenkilöksi ja lähtee kehittämään kiinteistöhuollon toimintaa ja kiinteistöjen taloteknisiä järjestelmiä. Kohteiden huoltosuunnitelmat tullaan myös päivittämään tulevan vuoden aikana. Lähivuosina on useita kiinteistöhuollon henkilöitä eläköitymässä ja seuraajasuunnittelua on aloitettu tekemään.

Palvelutarpeen lisääntyessä kirjastossa ja nuorisotiloissa palveluaikojen laajentumisen johdosta, tulleme rekrytoimaan yhden vahtimestarin lisää.

Toimitilapalvelut

1 000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	17 132	16 994	16 994	18 117	18 117	18 117	18 117
Vamistus omaan käyttöön	73						
Toimintakulut	-8 282	-8 124	-8 124	-8 510	-8 579	-8 648	-8 719
Toimintakate	8 922	8 870	8 870	9 607	9 538	9 468	9 398
Poistot ja arvonalennukset	-4 524	-5 039	-5 039	-5 300	-4 964	-4 964	-4 964
Tilikauden tulos	4 398	3 831	3 831	4 307	4 574	4 504	4 433
Toimintakulujen muutos %		-2 %	-2 %	5 %	1 %	1 %	0,8 %
Toimintakatteen muutos %		-1 %	-1 %	8 %	-1 %	-1 %	-0,7 %

Urheilupuiston palveluiden kehittämisen myötä tullaan ns. punainen mökki piharakennukseen purkamaan vuoden 2025 aikana.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Toimitilapalvelujen henkilöstön keski-ikä on suuri ja lähivuosina useita on eläköitymässä. Tehtäväkuvien ja alueiden läpikäynti sekä tehtävien mitoitus on syytä tehdä kiinteistöhuollon osalta tulevina vuosina. Kunnan taloudellinen tilanne luo tulevaisuudessa haasteita mm. henkilöstön palkkaamisessa, joten tähän on syytä varautua jo hyvissä ajoin.

Ateria- ja puhtauspalvelut

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Ateria- ja puhtauspalvelut tulosalue tuottaa ja kehittää laadukkaita ateria- ja puhtauspalveluja kunnan omien kohteiden käyttöön.

Vuoden 2025 aikana tehostetaan työmenetelmien, työsuunnittelun sekä yhdistelmätyön lisäämistä erityisesti puhtauspalveluissa. Henkilöstön ammattitaito varmistetaan mm. työnkiertoa ja työnohjaamista lisäämällä. Osaamisen riittävyys sekä säilyminen varmistetaan jo ennakoivasti tulevaisuuden tarpeita ajatellen. Tulevien vuosien aikana lapsimäärät pienenevät koulu- ja päiväkotikohteissa runsaasti, jonka vuoksi kohteissa varaudutaan muuttuviin lapsimääriin lisäämällä mm. yhdistelmätyötä ateria- ja puhtauspalvelutehtävissä.

Yhteistyön lisääminen muiden hallintokuntien kanssa mm. koulu- ja päiväkotidiplomit suorittamalla sekä yhteisillä laatukierroksilla puhtauspalvelujen ja koulujen edustajien kesken.

Kustannusten hallintaa toteutetaan työntekijöiden työpanoksia yhdistämällä sekä sisäisillä

työjärjestelyillä. Lähivuosina on tulossa useita eläköitymisiä. Työntekijöiden osaamisen kehittämiseen sekä työhyvinvointiin panostamalla halutaan varmistaa ammattitaitoisen työvoiman pysyvyys, viihtyvyys sekä uusien henkilöiden saanti myös vallitsevassa haastavassa tilanteessa.

Suunnitteluvuosille 2026–2027 ei ole tällä hetkellä tiedossa muita toimintaympäristön merkittäviä muutoksia.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Epävarmassa taloustilanteessa keskitytään toimintojen järkevään ja toiminnalliseen organisointiin sekä ruoanvalmistuksen keskittämiseen. Yhtenäiset toimintatavat sekä hankintoja keskittämällä vähennämme elintarvikkeiden sekä puhdistusaineiden hintoihin kohdistuvien korotuspaineiden vaikutusta, ilman että se vaikuttaa palveluun tai sen laatuun. Ruoan hävikin määrä pyritään minimoimaan ja jatketaan ikäihmisille suunnattua ylijäämäruokailua määritellyissä koulukohteissa.

Ateria- ja puhtauspalvelut

1 000 €

	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	4 516	4 783	4 783	4 710	4 710	4 710	4 710
Toimintakulut	-4 464	-4 781	-4 781	-4 626	-4 689	-4 754	-4 820
Toimintakate	53	2	2	84	21	-44	-110
Toimintakulujen muutos %		7 %	7 %	-3 %	1 %	-1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		-96 %	-96 %	4290 %	-75 %	-311 %	150 %

Kuntatekniikka

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Kuntatekniikan palveluajatus on ylläpitää ja rakentaa turvallisia liikenneväyliä, liikuntapaikkoja sekä puisto- ja leikkialueita sekä kunnan yleisiä alueita.

Toiminnan tavoitteena on kunnan veto- ja pitovoiman parantaminen infrainvestointien avulla sekä kysyntää vastaavan tonttivarannon suunnitelmallinen toteuttaminen yhteistyössä kuntakehityksen kanssa. Katujen, kevyen liikenteen, liikunta- ja virkistysalueiden laatua, toimivuutta ja määrää

pyritään kasvattamaan sekä parantamaan niiden turvallisuutta.

Tavoitteena on kunnossapidon laatutason säilyttäminen nykyisellä tasolla sekä toiminnan jatkuva kehittäminen. Lisäksi tavoitteena on henkilöstön monipuolisten tehtävänkuvien mahdollistaminen, työssä viihtymisen ja sitoutumisen parantaminen vuorovaikutuksella ja avoimella sekä kannustavalla johtamisella.

Tiukentuvat ympäristövaatimukset tuovat paineita kuntatekniikan toimintaympäristöön. Koneita- ja laitteita uusitaan vuosittain, jätteiden kierrätyksen kehittyminen huomioidaan toiminnassa sekä maa-ainesten vastaanoton ja käsittelyn kehittämistä tehdään lainsäädännön puitteissa.

Lähivuosina on tiedossa useampien pitkäaikaisten työntekijöiden eläköitymisiä ja heidän tilalleen on lähtökohtaisesti tarpeen palkata uusia

työntekijöitä. Jokainen henkilöstöresurssi tarkastellaan kuitenkin tapauskohtaisesti talouden, toiminnan ja töiden järkevän organisoinnin näkökulmasta. Lisäksi on huomioitava henkilöstön riittävyys kunnossapidettävien alueiden laajentuessa ja turvallisuus- ja ympäristövaatimusten noustessa.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Riskiksi tunnistetaan pienellä henkilöstömäärällä tehtävä suuri työmäärä ja sen aiheuttama kuormitus ja vaikutus työilmapiiriin sekä työssä jaksamiseen. Rakennusalalla pitkään jatkuneen työvoimapolan aiheuttama palkkojen nousu haastaa kuntatekniikassa avoinna olevien tehtävien täyttämässä sekä nykyisen henkilöstön sitoutumisessa. Yleisesti heikentynyt taloustilanne näkyy säästönä kuntatekniikan käyttötaloudessa ja vaikuttaa mahdollisesti investointihankkeiden toteutumisiin.

Kuntatekniikka 1 000 €	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	224	370	370	370	370	370	370
Valmistus omaan käyttöön				64	65	67	68
Toimintakulut	-3 416	-3 508	-3 508	-3 425	-3 479	-3 519	-3 560
Toimintakate	-3 191	-3 138	-3 138	-2 991	-3 044	-3 083	-3 122
Toimintakulujen muutos %		3 %	-6 %	-2 %	2 %	1 %	1 %
Toimintakatteen muutos %		-2 %	3 %	-5 %	2 %	1 %	1 %

Maankäyttö, asuminen ja liikenne (MAL)

Tulosalueen palveluajatus ja toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella

Tulosalue ohjaa ja valvoo kunnan rakennustoimintaa ja rakennettua ympäristöä. Lisäksi tulosalue vastaa kuntakehityksestä ja "kaupunkikuvasta", yleis- ja asemakaavojen laatimisesta, kartasto- ja kiinteistötekniisten ja maapoliittisten asioiden valmistelusta sekä yhdyskuntarakenteen kehittämisestä. Kaavoituksen tavoitteena on turvallisen, terveellisen, hyvän ja toimivan elinympäristön

aikaansaaminen. Vastaa MAL tulosalueelle kuuluvista kunnan joukkoliikennetehtävistä ja antaa joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena lausunnot ja päätökset. Vastaa MAL-tulosalueelle kuuluvista kuntakonsernin asuntoasioiden suunnittelusta, koordinoinnista ja kehittämisestä sekä näihin liittyvistä viranomaistehtävistä. Lisäksi seuraa Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminnan ja tavoitteiden toteutumista.

Vuoden 2025 toiminnan painopisteet

Koko kunnan strategisen yleiskaavatyön edistäminen ja kaavaehdotuksen saaminen nähtäville tavoitteena kevätkaudella 2025. Lisäksi valmistellaan tulevaa yritystonttitarjontaa ja viedään eteenpäin urheilupuiston alueen kaavamuuksia.

Uusi rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025 ja sen soveltaminen uuden lain, uuden rakennusjärjestyksen, uusitun taksan ja päivitetyn toimintasäännön myötä. Rakentamisen luvituksen tavoitteet lupien käsittelyajoista pidetään ennallaan. Tämä edellyttää mm. riittävää henkilöstön koulutusta lakimuutoksien osalta.

Toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella 2025 – 2028

Uusi rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025. Maankäytön suunnittelun (alueidenkäyttölaki) mahdolliset lakimuutokset. Paikkatieto-ohjelmiston ja aineistojen laadun ja käytettävyyden edistäminen.

Uudessa Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) -sopimusluonnoksessa on Mäntsälän kuntakohtainen asuntotuotantotavoite on 210 asuntoa/vuosi ja asemakaavoitustavoite 19100 kem/vuosi. Asuntotuotantotavoite on

sopimuskaudella merkittävä ja edellyttää vilkasta asuntomarkkinakysyntää. Kaavoitustavoitteeseen pääseminen edellyttää uusien asuinalueiden suunnittelua ja kaavoitusta.

Joukkoliikenteessä kunnan sisäisten ostovuorojen osalta nykyinen sopimuskausi alkaa elokuussa 2025. Sopimuskokonaisuus kilpailutetaan vuoden 2024 aikana. Talousarvio vuodelle 2025 ja suunnitelmavuosille on tehty nykyisen sopimuskauden hintoihin perustuen.

Keväällä 2024 tehdyssä liikennepalveluselvityksessä sekä muussakin kunnan saamassa palautteessa nousee esille joukkoliikenteen vuorot ja saatavuus, joihin toivotaan lisäyksiä. Vuodelle 2025 uusia lisäyksiä joukkoliikenteen kustannuksiin ei ole lisätty talousraamista johtuen.

Riskit tavoitteiden saavuttamisessa

Markkinakysynnän muutokset ja rakennusalan taantumun syvyys ja kesto.

Henkilöstövaihdokset ja resurssien vähyyys voivat viivästyttää tavoitteisiin pääsemistä.

Maankäyttö, asuminen ja liikenne

1 000 €

	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	1 157	1 063	1 063	1 103	1 103	1 103	1 103
Toimintakulut	-2 037	-2 368	-2 368	-2 384	-2 420	-2 457	-2 494
Toimintakate	-880	-1 305	-1 305	-1 281	-1 317	-1 354	-1 391
Toimintakulujen muutos %		16 %	16 %	1 %	2 %	2 %	2 %
Toimintakatteen muutos %		48 %	48 %	-2 %	3 %	3 %	3 %

3. Tuloslaskelma

<i>(ulkoinen) 1000 €</i>	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TPE 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	10 207	9 960	9 747	10 634	9 486	9 209	9 209	9 209
Myyntitulot	2 201	2 683	2 569	2 622	3 021	2 729	2 729	2 729
Maksutulot	1 550	1 511	1 511	1 315	1 308	1 308	1 308	1 308
Tuet ja avustukset	1 712	1 846	1 746	1 767	1 319	1 335	1 335	1 335
Muut toimintatulot	4 744	3 920	3 920	4 929	3 837	3 837	3 837	3 837
Valmistus omaan käyttöön	75			47	64	65	67	68
Toimintakulut	-66 529	-67 558	-68 044	-69 295	-70 424	-71 343	-72 365	-73 412
Henkilöstömenot	-39 712	-41 060	-41 060	-41 196	-41 493	-42 064	-42 699	-43 352
Palvelujen ostot	-14 868	-14 498	-14 984	-15 594	-16 365	-16 662	-16 995	-17 335
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 308	-5 320	-5 320	-5 484	-5 565	-5 563	-5 563	-5 563
Avustukset	-3 838	-3 808	-3 808	-3 948	-4 085	-4 109	-4 133	-4 158
Muut toimintakulut	-2 803	-2 872	-2 872	-3 072	-2 916	-2 945	-2 974	-3 004
Toimintakate	-56 247	-57 598	-58 297	-58 615	-60 875	-62 069	-63 090	-64 135
Verotulot	54 666	52 373	52 373	52 997	54 929	57 540	59 478	61 868
Valtionosuudet	15 206	14 799	14 320	14 359	14 808	14 204	13 500	13 608
Rahoitustuotot ja -kulut	155	500	500	1 300	1 074	-371	-956	-1 456
Korkotulot	232	935	935	1 735	1 734	1 734	1 734	1 734
Muut rahoitustuotot	337	105	105	105	130	130	130	130
Korkokulut	-402	-500	-500	-500	-770	-2 215	-2 800	-3 300
Muut rahoituskulut	-12	-40	-40	-40	-20	-20	-20	-20
Vuosikate	13 779	10 074	8 895	10 041	9 937	9 304	8 932	9 885
Poistot ja arvonalentumiset	-8 235	-9 062	-9 062	-8 946	-9 452	-9 184	-9 079	-9 002
Satunnaiset erät								
Saunnaiset tuotot								
Tilikauden tulos	5 544	1 012	-166	1 095	485	120	-147	883
Poistoeron vähennys	31	31	31	31	31	31	31	31
Varausten muutos	-5 000							
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	575	1 043	-135	1 125	515	151	-116	914
Veroprosentti	8,36 %	8,30 %	8,30 %	8,30 %	8,30 %	8,30 %	8,30 %	8,30 %

4. Investointiosa

Mäntsälän kuntakonsernin investoinnit vuonna 2025 ovat yhteensä 18,8 milj. euroa. Investointien määrä nousee vuoden 2024 muutetun talousarvion tasosta 22 prosenttia.

Kunnan bruttoinvestointien määrä vuonna 2025 on 8,9 milj. euroa. Keskustan kouluverkkoratkaisun suunnitteluun on varattu 0,2 milj. euroa.

Keskeisinä kuntatekniikan investointihankkeina toteutetaan Riihenmäenraitin rakentaminen, Mt 140 keskisaarekkeen uusimisen 3-vaihe, Pyydykskorven alueen katuinfran rakentaminen ja kevyenliikenteen katusaneeraus Jokihuhdantielle.

Maa-alueiden hankintaan on tehty 1,2 milj. euron varaus.

(1000 €)	TP 2023	MTA 2024	TPE 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Mäntsälän kunta	10 344	10 250	9 567	8 922	9 185	15 175	22 550
Nivos Oy konserni 100%	5 110	3 948	5 732	9 870	6 999	8 677	8 142
Mäntsälän Kodit Oy 100%*	107	0					
Mäntsälän Jäähalli Oy 51,01%	4						
Mäntsälän Yrityskehitys Oy 100%	4	10	5	10	10	10	10
Kiinteistö Oy Mäntsälän Toimistotalo							
Investoinnit yhteensä	15 569	14 208	15 304	18 802	16 194	23 862	30 702

Mäntsälän kunnan investoinnit TA2025 ja TS 2026-2028:

Investoinnit	Kustannus- arvio ja	TA LTK 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Kunnanhallitus					
Kiinteä omaisuus					
Maa-alueiden hankinta (valtuustotavoite)	Menot	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
Maa-alueiden myynti	Tulot	200 000	200 000	200 000	200 000
Kiinteä omaisuus yhteensä	N Netto	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Aineeton käyttöomaisuus					
Osakkeiden hankinta	Menot				
Osakkeiden myynti	Tulot				
Sähköinen arkistointijärjestelmä	Menot	-50 000			
Rakennusten korjaukset/ muut kiinteät rakenteet ja laitteet					
Kunnanhallitus yhteensä	Menot	-1 250 000	-1 200 000	-1 200 000	-1 200 000
	Tulot	200 000	200 000	200 000	200 000
	N Netto	-1 050 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000

Investoinnit	Kustannus- arvio ja muutokset	TA LTK 2025	TA 2026	TA 2027	TS 2028
Tekninen ja elinvoima lautakunta					
Talonrakennus					
Koulurakennus					
Myllymäen kouluhanke (rv 2027-2029)	N Menot	-8 300 000	-200 000	-200 000	-3 600 000
Hepolan koulun suppea käyttötarkoitusmuutos (rv 2029-2030)	N Menot	-1 000 000			-3 600 000
Liikuntapaikat ja vapaa-ajan rak.					
Vesiliikuntakeskus (rv 2028-2030)	N Menot	-21 000 000	-200 000	-1 500 000	-7 300 000
Rakennusten kunnossapitokorjaukset/ sisäilmakorj.					
Terveyskeskuksen sisäilmakorjaus	Menot	-50 000	-50 000		
Paloaseman vesikattokorjaus	Menot	-15 000	-15 000		
Riihenmäen yläkoulun vesikaton kunnostustyö	Menot	-30 000	-30 000		
Hyökännummen koulun sadekatoksen rakentaminen	Menot	-80 000	-80 000		
Kirkonkylän koulu, viipaleen vesikaton maalaus	Menot	-15 000	-15 000		
Varja ateljee julkisivumaalaus	Menot	-20 000	-20 000		
Myllytontun julkisivun maalaus	Menot	-50 000	-50 000		
Monitoimitalon ulko-ovien uusinta	Menot	-30 000	-30 000		
Anttilan pk, Vanamo julkisivumaalaus	Menot	-80 000	-80 000		
Seurojentalon WC-tilojen korjaus	Menot	-160 000	-160 000		
Kunnantalon hissien uusinta	Menot	-50 000	-50 000		
Sisäilmakorjauksiin (varaus)	Menot	-15 000	-15 000		
Rakennusten kunnossapitokorj./ sisäilmakorj. yht	N Menot	-595 000	-600 000	-600 000	-600 000
Peruskorjaukset					
Monitoimitalon peruskorjaus (rv 2030-2032)	N Menot	-4 900 000			
Keskuskeittiö (rv.2028)	N Menot	-1 500 000			-1 500 000
Peruskorjaukset yhteensä	Menot				-1 500 000
Energiansäästötoimenpiteet					
Muut energiansäästötoimenpiteet	Menot	-100 000	-330 000	-330 000	-330 000
Lukio ja monitoimitalo, aurinkosähköpaneelit	Menot	-230 000			
Energiansäästötoimenpiteet yht.	N Menot	-330 000	-330 000	-330 000	-330 000
Talonrak. yhteensä (ilman leasingrah.)	Menot	-1 125 000	-1 330 000	-6 030 000	-13 330 000
	Tulot				
	N Netto	-1 125 000	-1 330 000	-6 030 000	-13 330 000

Kuntatekniikka (suunnittelukustannukset sisällytetty investointeihin 2025 alkaen)							
Alueet mm. teollisuus ja infra							
Lempivaara V	Menot	-950 000		-50 000	-700 000	-200 000	
Hyökännummen alueen hulevesijärjestelmä	Menot	-200 000	-100 000				
Pyydykskorven alueen katuinfra	Menot	-2 100 000	-900 000	-300 000			
Mt140 keskisaarekkeen uusiminen (ELY-tie), 3-vaihe	Menot	-1 400 000	-700 000				
Pikkumäentien hulevesiviemöinti	Menot	-370 000			-370 000		
Vuolteenpellon alue	Menot	-2 800 000			-100 000	-600 000	
Karlsbergin alue	Menot	-350 000		-350 000			
Eskonkujan alue	Menot	-150 000		-150 000			
Pornaistentie/Poikkitie yritysalue (rv. 2027- 2029)	Menot	-2 500 000		-100 000	-1 000 000	-700 000	
Vuolteenpelto tieyhteys Pornaistentielle (rv. 2028 - 2030)	Menot	-4 000 000			-200 000	-1 500 000	
Kapuli V	Menot	-2 140 000	-80 000	-80 000	-1 900 000		
Kapulin alueen risteyslevytykset ja katuviherrakentaminen	Menot	-300 000	-100 000	-100 000			
Kaunismaen alueen kehittäminen	Menot	-500 000		-50 000	-250 000	-200 000	
Tasalan alue	Menot	-1 400 000			-700 000	-700 000	
Roinilanpellon alueen 2-vaihe (rv 2029)	Menot	-770 000			-70 000		
Täydentävä katuviherrakentaminen	Menot	-250 000	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000	
Kohdentamattomat pienet liikenneturvallisuustoimenpiteet	Menot		-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	
Alueet mm. teollisuus ja infra yhteensä	N Menot		-2 030 000	-1 230 000	-5 440 000	-3 950 000	
Kevytiliikenne							
Jokihuhdantien jk/pp ja alueen katusaneeraus	Menot	-2 350 000	-850 000	-650 000			
Einontien jk/pp	Menot	-180 000	-15 000	-150 000			
Alhontien jk/pp	Menot	-280 000	-15 000	-250 000			
Sälinkääntien jk/pp yritysalueelle	Menot	-500 000	-250 000				
Riihenmäenraitti	Menot	-600 000	-300 000				
Vuohimäenraitti	Menot	-200 000	-100 000				
Ojamäentien jk/pp	Menot	-420 000			-70 000	-350 000	
Arvonpellontien yhteys Mustaanmäkeen	Menot	-250 000			-30 000	-220 000	
Puirojantie jk/pp	Menot	-500 000		-50 000	-450 000		
Porvoontien jk/pp	Menot	-700 000		-100 000	-600 000		
Hirvihaarantie jk/pp	Menot	-1 500 000	-200 000				
Hirvihaarantien jk/pp jatke välillä Kuntomajantie-Sepänmäki (ELY 50%)	Menot	-350 000		-350 000			
Hirvihaara - Ohkola jk/pp (rv. 2030)	Menot	-2 000 000					
Leppämaantie - Kajavantie puistoraitti	Menot	-200 000	-100 000				
Kruununraitti jk/pp	Menot	-200 000	-100 000				
Linjatie jk/pp	Menot	-500 000		-50 000	-450 000		
Meijerinraitti	Menot	-400 000	-200 000				
Vuolteenmetsäntien jk/pp	Menot	-140 000	-20 000		-100 000		
Perkkiönpellontien jk/pp	Menot	-300 000	-150 000				
Maisalantien jk/pp	Menot	-300 000		-300 000			
Kevytiliikenne yhteensä	N Menot		-2 300 000	-1 900 000	-1 700 000	-570 000	
Liikenne							
Päällystystyöt	Menot		-500 000	-300 000	-300 000	-300 000	
Katuvalaistus	Menot		-150 000	-150 000	-150 000	-100 000	
Vanha Porvoontie - Isonniityntie keskisaareke	Menot	-200 000	-100 000				
Otavantie, Ellinpolku, Martanpolku, Metsäpolku, Papanapolku	Menot	-1 770 000	-600 000	-570 000			
Huvitien muutokset	Menot	-750 000				-750 000	
Mt140-Vuolteenpelto liva-liittymä	Menot	-1 500 000				-1 500 000	
Kirvuntie (välillä Urheilutie-Vanha-Porvoontie)	Menot	-520 000	-60 000	-400 000			
Vt25-Kapuli eritasoliittymä ja kadut (rv. 2029-)	Menot	-4 000 000					
Liikenne yhteensä	N Menot		-1 410 000	-1 420 000	-450 000	-2 650 000	
Puistot ja leikkipaikat							
Yleisurheilukentän uusiminen	Menot	-1 700 000		-1 700 000			
Yleisurheilukentän uusiminen (avustus)	Tulot	250 000		250 000			
Lempivaaran vihertyöt	Menot	-300 000	-100 000	-100 000			
Lakeenkujan jk-p-tie silta	Menot	-450 000			-50 000	-400 000	
Lempivaaran leikkipuisto	Menot	-150 000	-15 000	-120 000			
Hyökännummen keskuspuisto	Menot	-220 000			-20 000	-200 000	
Skeittiparkki	Menot	-190 000	-20 000	-150 000			
Pienet puistojen ja liikuntapaikkojen parannustoimenpiteet	Menot		-50 000	-50 000	-50 000	-50 000	
Puistot ja leikkipaikat yhteensä	N Menot		-185 000	-1 820 000	-70 000	-600 000	
Kuntatekniikka yhteensä							
	Menot		-5 925 000	-6 370 000	-7 660 000	-7 770 000	
	Tulot	250 000		250 000			
Kuntatekniikka yhteensä	N Netto		-5 925 000	-6 120 000	-7 660 000	-7 770 000	
Teknisen irtain omaisuus							
Keittiöiden kalusto/laitehankinnat (omat tuotanto);	Menot		-15 000	-20 000	-20 000	-20 000	
Siivouspuolen laitehankinnat (omat tuotanto);	Menot		-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	
Piha-alueiden ulkoleikkivälineet	Menot		-50 000	-50 000	-50 000	-50 000	
Toimitilapalveluiden laite- ja kalustohankinnat	Menot		-80 000	-80 000	-80 000	-80 000	
Kuntatekniikan kone- ja laitehankinnat	Menot		-90 000	-90 000	-90 000	-90 000	
Kiinteistöjen varavaimakoneet	Menot		-270 000				
Irtain yhteensä	N Menot		-515 000	-250 000	-250 000	-250 000	
Tekninen ja elinvoimalautakunta yhteensä							
	Menot		-7 565 000	-7 950 000	-13 940 000	-21 350 000	
	Tulot						
Tekninen ja elinvoimalautakunta yhteensä	N Netto		-7 565 000	-7 950 000	-13 940 000	-21 350 000	
Bruttoinvestoinnit							
Rahoitusosuudet investointimenoihin	Tulot		-8 922 000	-9 185 000	-15 175 000	-22 585 000	
Liittymismaksujen palautukset	Tulot			250 000			
Leasingrahoitteiset investoinnit	Menot						
Käyttöomaisuuden myynnit	Tulot		200 000	200 000	200 000	200 000	
KUNNAN NETTOINVESTOINNIT YHTEENSÄ	Netto		-8 722 000	-8 735 000	-14 975 000	-22 385 000	

5. Rahoitusosa

<i>(ulkoinen) 1000 €</i>	TP 2023	TA 2024	MTA 2024	TPE 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toiminnan rahavirta	12 864	9 574	8 395	8 795	9 437	8 804	8 432	9 385
Vuosikate	13 779	10 074	8 895	10 041	9 937	9 304	8 932	9 885
Tulorahoituksen korjauserät	-915	-500	-500	-1 246	-500	-500	-500	-500
Investointien rahavirta	-6 937	-8 520	-8 870	-8 318	-8 222	-8 235	-14 475	-21 850
Investointimenot	-10 344	-9 120	-9 470	-10 126	-8 922	-9 185	-15 175	-22 550
Rahoitus. investointimenoihin	180	0	0	100		250		
Käyttöomaisuuden myynnit	3 227	600	600	1 708	700	700	700	700
Toiminnan ja inv. rahavirta	5 927	1 054	-475	477	1 215	569	-6 043	-12 465
Rahoituksen rahavirta								
Antolainauksen muutokset	655	-185	-185	185	185	185	185	185
Lainakannan muutokset	-8 668	-4 668	-4 668	-4 700	-1 168	-668	6 332	12 419
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0		0		33 500	24 000	12 000	13 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 668	-4 668	-4 668	-4 700	-34 668	-24 668	-5 668	-1 081
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 000							
Muut maksuvalmiuden muutokset	387			1 500				
Rahoituksen rahavirta	-7 626	-4 853	-4 853	-3 015	-983	-483	6 517	12 604
Rahavarojen muutos	-1 699	-3 799	-5 328	-2 538	232	86	474	139
Tunnusluvut:								
Toiminnan ja inv. kertymä, 1000 €, 5	13 154	24 582	23 374	23 905	14 621	6 211	524	-16 247
Investointien tulorahoitus, %	136 %	110 %	94 %	100 %	111 %	104 %	59 %	44 %
Laskennallinen lainanhoitokate	1,3	1,0	0,8	1,0	1,0	0,9	0,8	0,7
Asukasmäärä	20 950	21 063	21 063	21 000	21 063	21 105	21 147	21 190
Lainakanta	87 724	83 056	83 056	83 024	81 856	81 188	87 520	99 938
Lainakanta € / asukas	4 187	3 943	3 943	3 954	3 886	3 847	4 139	4 716

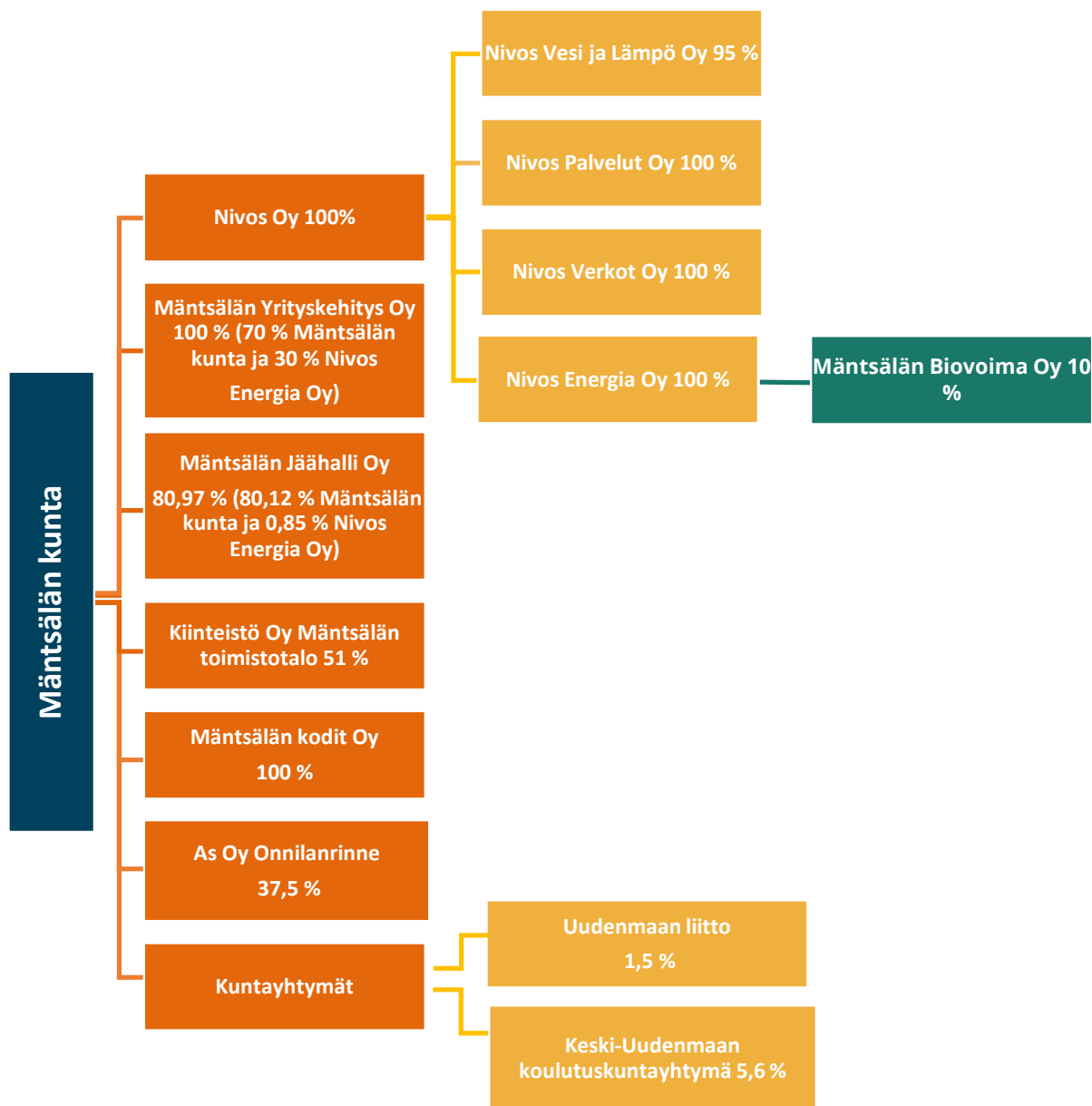
6. Yhteenveto valtuuston sitovista määrärahoista

Käyttötalouso- Palvelualue Toimielin	Määrärahasisitovuus	TA 2025 (1000 e)
Hallintopalvelut		
Yleishallinto	N**	-973
Tukipalvelut	N**	-5 453
Keski-Uudenmaan ympäristökeskus	N**	-615
TE- ja maahanmuuttopalvelut	N**	-3 721
Maaseutupalvelut	N**	-104
Kunnanhallitus	N	-10 866
Tarkastustoimi		
Tarkastuslautakunta		-31
Tarkastustoimi	N	-31
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		
Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset	N**	-524
Opetuspalvelut	N**	-33 663
Varhaiskasvatuspalvelut	N**	-17 028
Sivistyslautakunta	N	-51 215
Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut	N	-3 442
Hyvinvointilautakunta	N	-3 442
Tekninen ja elinvoimapalvelut		
Tekninen ja elinvoimapalvelujen yhteiset	N**	-741
Toimitilapalvelut (toimintakate)		9 607
Toimitilapalvelut	Tu	4 307
Ateria- ja puhtauspalvelut	N**	85
Kuntatekniikka	N**	-2 991
Tekninen ja elinvoimalautakunta	N	661
Maankäyttö, asuminen ja liikenne	N	-1 281
Kuntakehityslautakunta	N	-1 281
Investointiosa	Sitovuus	TA 2025
Hallintopalvelut		
-kiinteä omaisuus	N	-1 000
-aineeton käyttöomaisuus	N	-50
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		
-irtain omaisuus	N	-107
Tekninen ja elinvoimapalvelut		
Myllymäen kouluhanke	N	-200
-päiväkoti Koskenranta (Amanda)	N	
-elinkaarihankkeet leasing	N	
-rakennusten korjaukset/sisäilmakorjaukset	N*	-595
-peruskorjaukset	N*	
-energiansäästötoimenpiteet	N*	-330
-kevytliikenne	N*	-2 300
-alueet, teollisuus ja infra	N*	-2 030
-liikenne	N*	-1 410
-puistot ja leikkipaikat	N*	-185
-irtain omaisuus	N*	-515
		-8 722
Rahoitusosa		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	N	33 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	N	-34 668

N = Nettositova
M = menositova
T = tulossitova
Tu = sitova tilikauden tulokseen
N* = Sitovuustaso esitetty taulukossa hankeryhmäkohtaisesti.
Investoinnit ovat hankeryhmittäin sitovia. Yli 0,5 milj. € hankkeet ovat kuitenkin sitovia.
Hankeryhmän ja hankkeiden tarkempi sitovuustaso näkyy investointiosasta.
N** = Toimielimillä on oikeus tehdä toimielimen sisäisiä siirtoja tulosalueiden välillä, mikäli toimielimen kokonaismääräraha ei ylitä. Jos toimielin päättää tulosalueen toimintakatteen ylityksestä on sen samalla osoitettava, miltä tulosalueelta osoitetaan ylitystä vastaava säästö. Sisäisiin siirtoihin ei voida käyttää talousarviossa avustuksiin varattuja määrärahoja.

7. Konserniosa

Olellaiset muutokset konsernissa

Mäntsälän kunnan konsernista poistuivat soteuudistuksen seurauksena sosiaali- ja terveystoimen tehtäviä hoitavat kuntayhtymät hyvinvointialueille. Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä puretaan vuoden 2024 loppuun mennessä, jolloin kuntayhtymistä jää jäljelle vuonna 2025 vain Uudenmaan liitto ja Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä. Vuonna 2024 ei tullut muutoksia tytäryhtiöiden omistussuuksiin. Vuonna 2024 on käynnistetty sotekiinteistöjen yhtiöittämisselvitys, joka tuodaan päätöksentekoon keväällä 2025.

7.1 Tytäryhtiöiden talousarviot

Nivos-konserni

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Syksyllä 2023 päivitetyn strategiamme mukaisesti: "Olemme pidetyin kumppani kestäviin infraratkaisuihin ja paikallisiin menestystarinoihin Mäntsälässä ja lähiseudulla. Turvaamme asiakkaan sujuvaa arkea varautumalla ja ennakoimalla. Otamme ennakkoluulottomasti käyttöön uusia ratkaisuja asiakkaidemme vastuullisen ja toimivan arjen parantamiseksi. Keskitymme ydinliiketoimintaamme: paikallisiin verkkoihin ja palveluihin. Luotettavana ja osaavana kumppanina autamme ihmisiä ja yrityksiä asettumaan ja menestymään Mäntsälässä ja lähiseuduilla. Osaava, sitoutunut ja yhteen pelaava henkilöstömme tekee menestyksemme todeksi. Varmistamme ja ylläpidämme ydinosaamistamme talon sisällä.

Toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten seurauksena, jossa suomalaiselle infralle on mahdollisesti tahallisesti aiheutettu vaurioita, tehostamme varautumista. Tehostamme varautumista esimerkiksi kyberhyökkäyksen, laajan sähkökatkon varalta sekä varaudumme ilmajurtojen mahdollisesti kuljettamaan radioaktiiviseen säteilyyn.

Nivos -konserni on edelleen velkainen, mutta toimintaympäristön nopea muutos mahdollistaa erityisesti sähkönsiirto- ja kaukolämpöliiketoiminnalle kannattavaa kasvua. Kasvun mahdollistamiseksi on kuitenkin investoitava edellä

mainittujen liiketoimintojen verkkoihin, sähköasemiin sekä lämmöntalteenottolaitoksiin. Tarvittavien investointien toteuttamiseksi on hidastettava lainojen takaisinmaksua sekä mahdollisesti myytävä sellaisia liiketoimintoja, joissa kasvunäkymä on matala.

Tulevaisuusnäkyvä on viimeisen 12 kk aikana muuttunut huomattavasti positiivisemmaksi: erityisesti olemassa olevan konesalin laajennussuunnitelma sekä mahdollisten uuden tai uusien konesalien sijoittuminen Mäntsälään.

Omistajan ohjauksen mukaisesti Nivos pyrkii pienentämään ulkopuolisen korollisen pääoman määrää taseessaan. Nivoksen liiketoiminta-alueista erityisesti sähköjakelu sekä kaukolämpö ovat ne, joissa on mahdollista hankkia uusia asiakkaita ja lisätä kannattavaa liikevaihtoa.

Yhtiö velkaantui vuonna 2014 tehdyssä järjestyksessä noin 50 miljoonaa euroa, jolloin kokonaisvelka vuonna 2014 nousi noin 70 miljoonaan euroon ja myöhemmin yli 96 miljoonaan euroon. Nivos -konserni on pystynyt lyhentämään syntynyttä velkaa ja ennustamme, että vuoden 2025 lopussa velkaa on yhteensä noin 85 miljoonaa euroa, vuoden -23 lopussa velkaa oli noin 93 miljoonaa euroa.

Tavoitteet

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutuma
Infrastruktuurin kehittäminen tukien Mäntsälän kunnan strategiaa		
Huolehdimme infrastruktuurin kehittämisestä ja ylläpidosta. Rakennamme tarpeen mukaisesti sähkö-, kaukolämpö-, vesi-, viemäri- ja valokuituverkkoa. Käytämme ja kunnossapidämme rakennettuja infraverkkoja kustannustehokkaasti. Ylläpidämme hyvää käytettävyyttä ts. häiriöajat ovat lyhyet.		
Elinkeinopolitiikan tukeminen paikallisesti		
Osallistumme aktiivisesti uusien yritysten Mäntsälään sijoittumiseen tarjoamalla infra- ja energiaratkaisuja kilpailukykyisin ehdoin. Pyrimme hyödyntämään kaukolämpöverkostamme asiakkaiden prosesseissa syntyvää hukkalämpöä.		
Seutuyhteistyön vahvistaminen		
Haetaan volyymietuja laajemman yhteistyön kautta Nivos-konsernin toiminta-alueella esimerkiksi vesilaitosyhteistyö Pukkilan ja Pornaisten kuntien kanssa sekä kaukolämpöyhteistyö Kärkölän sekä mahdollisesti muidenkin lähikuntien kanssa. Säännöllinen yhteydenpito kunta-asiakkaisiin (Mäntsälä, Pukkila ja Pornainen) Energiayhtiötapaamiset Porvoon Energia, Keravan Energia ja Nurmijärven Sähkö.		
Mäntsälän kunnan talouden tukeminen		
Kuntakonsernin velkamäärän vähentäminen lyhentämällä Nivos-konsernille otettua ulkopuolista rahoitusta. Nivos-konserni maksaa omistajalleen pääomalinasta noin 1,6 miljoonan euron koron.		
Terve talous, vahva tulos	Tilikauden voitto	Nivos -konsernin tilikausi on voitollinen
Toiminta asiakkaan parhaaksi	Asiakaskokemus	Mitataan ja seurataan säännöllisesti, NPS +38, Q1/2024
Osaavaat, yhteen pelaavat nivoslaiset	Henkilöstökysely	Mitataan ja seurataan säännöllisesti, eNPS +25, H1/2024
Vastuullinen kasvu	Kaukolämpötuotannon CO2-päästöjen vähentäminen	Vuoden 2024 luku raportoidaan helmikuussa -25

Tunnusluvut

	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TPE 2024	TP 2023
Liikevaihto (1000 €)	29 139	30 224	32 391	32 138	28 883	27 241
Liikevoitto (1000 €)	3 613	3 404	4 854	4 898	3 902	709
Tilikauden voitto (tappio) (1000 €)	43	105	1665	1860	726	-424
Omavaraisuus %	27 %	26 %	26 %	26 %	28 %	28 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	292 %	275 %	261 %	258 %	302 %	339 %
Käyttökate %	41 %	40 %	41 %	41 %	42 %	34 %
Investoinnit (1000 €)	-9 870	-6 999	-8 677	-8 142	-4 840	-5 110
Lainamäärä € (1000 €)	84 519	82 699	83 985	82 471	86 946	92 300
Vastuut (1000 €)*	421	421	421	421	421	502
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	84 940	83 120	84 406	82 892	87 368	92 802
Lainamäärä € / asukas	4 013	3 918	3 971	3 892	4 140	4 406
Asukasmäärä	21 063	21 105	21 147	21 190	21 000	20 950

Mäntsälän Jäähalli Oy

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Mäntsälän Jäähallin uusi toimitusjohtaja aloitti työssään elokuussa 2023. Jäähallin myynti on saatu kasvuun mutta samaan aikaan paikallinen jääkiekkotoiminta on hiipunut. Tämän johdosta jäävuoroja on aktiivisesti markkinoitu ulkopaikkakuntalaisille, jotka osittain ovat pystyneet korvaamaan Mäntsälän hiipuneen jääkiekkotoiminnan.

Vuoden 2024 alussa Mäntsälän Jäähalli Oy:n tiiloissa keilahallia ja kahviota vuokrannut yrittäjä

lopetti toimintansa. Väliaikaisratkaisuna toimintaa ylläpidettiin jäähallin oman henkilökunnan voimin. Tämä rasitti rajallisia resursseja sekä aiheutti ylimääräisiä palkkakustannuksia. Lokakuussa 2024 uutena yrittäjänä keilahallia ja kahviota vuokraa Ravintola Olkkari.

Jäähallin taloutta rasittaa edelleen korkeat lainahoitokulut, energiakustannukset ja matala käyttöaste.

Tavoitteet

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutuma
Mäntsälän Jäähalli Oy sitovat tavoitteet suunnittelukaudelle 2025-2028 ovat:		
Mäntsälän Jäähalli oy:n liikevaihdon kasvattaminen	Tavoite kasvattaa liikevaihtoa vuodessa noin 15%	Vuoden 2024 liikevaihto-olettama noin 620 000€
Uusien asiakkuuksien määrä	Tavoite ylläpitää nykyiset asiakkaat sekä kasvattaa liikevaihtoa uusien asiakkuuksien avulla.	Laskutettavien asiakkaiden määrä tänä vuonna noin 200. Kasvua viime vuoteen noin 120 asiakasta.
Keilahallin liikevaihdon kasvattaminen	Tavoitetaso 120 000€/vuosi	Vuosi 2023, 68 000€, Vuosi 2024 noin 70 000€ (yrittäjävaihdos hidasti kasvua)

Tunnusluvut

	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TPE 2024	TP 2023
Liikevaihto (1000 €)	700	780	850	870	620	561
Liikevoitto (1000 €)	-150	-120	-80	-75	-175	-302
Omavaraisuus %	5 %	7 %	10 %	10 %	2 %	-4 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	800 %	700 %	600 %	600 %	1000 %	1115 %
Investoinnit (1000 €)						4
Lainamäärä € (1000 €)	5 705	5 417	5 129	5 029	5 993	6 399
Vastuut (1000 €)*	500	500	500	500	500	137
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	6 205	5 917	5 629	5 529	6 493	6 536
Lainamäärä € / asukas	270 866	256 681	242 552	237 329	285 393	305 442
Asukasmäärä	21 063	21 105	21 147	21 190	21 000	20 950

Mäntsälän Yrityskehitys Oy

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Kunnan elinkeinopalveluista vastaa Mäntsälän Yrityskehitys Oy, josta kunta omistaa 70 % ja Nivos Energia Oy 30 %. Mäntsälän Yrityskehitys Oy kehittää Mäntsälän yritystoimintaa yhteistyössä kunnan, yritysten ja kumppaniorganisaatioiden kanssa kunnan strategiassa sekä elinkeino- ja työllisyysohjelmassa esitettyjen suuntaviivojen mukaan.

Yhtiön tavoitteena on tarjota saumattomat kehitys- ja kasvupalvelut yrityksen koko elinkaarelle.

Tavoitteena on myös järjestää yrityksille helppo tapa sijoittua ja investoida Mäntsälään sekä toimia täällä. Yhtiö on aktiivisesti läsnä paikallisten yritysten arjessa. Vuoden 2024 aikana on tiivistetty yhteistyötä sekä määritelty uudelleen tehtäviä ja vastuunjako emoyhteisön yhteisen markkinointiviestinnän ja yhtiön välillä. Muutoksella tavoitellaan tehokasta, luontevaa ja saumatonta kokonaisuutta kunnan asukas- ja yritysmarkkinoinnissa.

Tavoitteet

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Seuranta- ja toteutus suunnitelma
Sitovat tavoitteet suunnittelukaudelle 2022-2026 ovat:		
Mäntsälään sijoittuneiden tai toimitiloja rakentaneiden suurten ja keskisuurten yritysten lukumäärä seurantajaksolla 2022-2026 (kpl)	Mäntsälään sijoittuneita tai toimitiloja rakentaneita suuria yritykset 2 kpl ja keskisuuria yrityksiä 3 kpl seurantajaksolla 2022-2026	asiakashallintarekisteri, MYK
Yrityskonsultointien määrä (kpl/vuosi)	Yrityskonsultointien määrä 120 kpl/vuosi	asiakashallintarekisteri, MYK

Tunnusluvut

	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TPE 2024	TP 2023
Liikevaihto (1000 €)	321	381	391	401	272	342
Liikevoitto (1000 €)	-30	0	0	0	-32	-14
Omavaraisuus %	70 %	70 %	70 %	70 %	70 %	73 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	20 %	20 %	20 %	20 %	19 %	22 %
Investoinnit (1000 €)	10	10	10	10	6	0
Lainamäärä € (1000 €)	0	0	0	0	0	0
Vastuut (1000 €)*	0	0	0	0	0	0
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	0	0	0	0	0	0
Lainamäärä € / asukas	0	0	0	0	0	0
Asukasmäärä	21 063	21 105	21 147	21 190	21 000	20 950

Mäntsälän Kodit Oy

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Mäntsälän Kodit Oy:n koko osakekannan omistaa Mäntsälän kunta. Mäntsälän Kodit Oy rakennuttaa, omistaa ja isännöi vuokra-asuinkiinteistöjä koko elinkaaren ajan.

Mäntsälän Kodit Oy:n toiminta-ajatuksena on tarjota Mäntsälän kunnassa laadukkaita ja kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja Mäntsälän kunnan laatiman asunto-ohjelman mukaisesti paikkakuntalaisille, kuntaan muuttaville asukkaille ja erityisryhmille.

Mäntsälän Kodit Oy:n toimintaympäristön muutokset suunnitelmakaudella 2025 – 2028

Yhtiö jatkaa asuntokannan kehittämistä asunto-ohjelman ja vahvistetun kiinteistöstrategian mukaisesti huomioiden samalla omistajan ohjaus,

muiden toimijoiden asuntotarjonta sekä uudistuantanto kunnassa.

Asuntojen vuokraustoiminta näyttää tällä hetkellä hyvältä, mutta osa kiinteistökannasta on huonossa kunnossa, mikä vaikuttaa käyttöasteeseen ja vuokratuottoihin.

Vanha Porvoontie 13 A-B kiinteistöön on haettu aravarajoitusten vapauttamista ja purkulupaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselta. Aravarajoituksista vapautuneiden, purkuluvan saaneiden kohteiden tilanne huomioidaan ja selvitetään asumisvaihtoehtoja, mitä voisi tarjota purettavan talon asukkaille. Investointiohjelmaa ei ole vahvistettu.

Yhtiön kulurakennetta seurataan ja pyritään saamaan säästöjä hoito- ja rahoituskuluihin. Samalla varmistetaan velkamäärän hallinta ja varaudutaan tuleviin mahdollisiin investointeihin.

Tavoitteet

	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TPE 2024	TP 2023
Asukkaat lkm	580	580	530	530	530	599
Kiinteistöt lkm	16	15	14	14	14	16
Asunnot lkm	402	389	353	353	353	402
Asuinneliöt	19 905	19 155	17 235	17 235	17 235	19 905
Kesk. neliövuokra / kk	12,93	13,32	13,72	14,13	14,56	12,28
Asuntojen vuokrausaste	98,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %	98,5 %
Vaihtuvuus % / vuosi	21,5 %	21,5 %	20,0 %	20,0 %	20,0 %	21,4 %
Vuokrasaatava	47 000	46 000	44 000	42 000	41 000	46 991
Hakemuksia jonossa	200	200	200	200	200	200

Tunnusluvut

	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TPE 2024	TP 2023
Liikevaihto (1000 €)	3292	3357	3425	3493	3062	3062
Liikevoitto (1000 €)				1		271
Omavaraisuus %	3 %	1 %	-1 %	-2 %	1 %	1 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	726 %	682 %	640 %	622 %	815 %	815 %
Investoinnit (1000 €)						107
Lainamäärä € (1000 €)	23 004	22 131	21 431	20 731	24 331	24 331
Vastuut (1000 €)*						
Lainat ja vastuut yhteensä (1000 €)	23 004	22 131	21 431	20 731	24 331	24 331
Lainamäärä € / asukas	1 092	1 049	1 013	978	1 159	1 161
Asukasmäärä	21 063	21 105	21 147	21 190	21 000	20 950

Kiinteistö Oy Mäntsälän Toimistotalo

Toiminta-ajatus ja olennaiset muutokset toimintaympäristössä

Yhtiön toimialana on maanvuokrasopimukseen perustuen hallita sillä sijaitsevia tai sille rakennettavia rakennuksia.

Yhtiön perustamissopimus on allekirjoitettu 1.6.2011. Kiinteistö Oy Mäntsälän Toimistotalo kuuluu Mäntsälän kuntakonserniin. Osakepääoma on 200 000 euroa ja osakkeita 10 000 kpl. Osakkeiden omistus jakautuu seuraavasti:

Mäntsälän kunta 5100 osaketta, Uudenmaan Vammaispalvelut Oy 4900 osaketta. Kiinteistö Oy Mäntsälän Toimistotalon kiinteistö on vastaanotettu 17.8.2012.

Yhtiön kaikki tilat oli vuokrattu toistaiseksi voimassa olevin vuokrasopimuksin Mäntsälän kunnalle ja Uudenmaan Vammaispalvelut Oy:lle 1.9.2012 alkaen.

Toimistotalon 1. ja 2. kerrosten vuokrasopimukset päättyvät 31.12.2024. Tiloihin etsitään parhaillaan uusia vuokralaisia.

Taloudellinen tilanne ja arvio tulevasta

Täysimääräiset lainanlyhennykset aloitettiin vuonna 2014. Lainan lyhennykset ovat vuosittain 252 712 €. Lainaan tehtiin ylimääräinen 300 000 euron lyhennys vuonna 2016. Yhtiön hoitomenoihin tulee korotuksia vuodelle 2025.

Yhtiön taloudellinen tilanne heikkenee huomattavasti, jos kaikkia tiloja ei saada vuokrattua. Vuokra 1.1.2025 alkaen on 16,03 €/m²/kk (alv 0 %), Yhtiö tulee asentamaan sähköautojen latauspaikkojen valmiuden vuonna 2025.

Tunnusluvut

	TA 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	TPE 2024	TP 2023
Tuotot / kulut %	50,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	110 %
Omavaraisuus %	12 %	15 %	18 %	22 %	15 %	13 %
Suhteellinen velkaantuneisuus %	886 %	466 %	430 %	394 %	550 %	645 %
Investoinnit (1000 €)						
Lainamäärä € (1000 €)	3	3	2	2	3	3149
Lainamäärä € / asukas	0	0	0	0	0	150
Asukasmäärä	21 063	21 105	21 147	21 190	21 000	20 950

8. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet

Talousarvion käsitteet

Tulosalue

Tulosalue on luottamustoimielimen vastuulla oleva tehtäväalue käyttötalousosassa. Talousarviossa tulosalueelle määritellään toiminnalliset tavoitteet suoritteina ja tunnuslukuina tai sanallisen arviona, sekä hyväksyty määräraha tai tuloarvio.

Hanke

Hanke on toimielimen vastuulla oleva investointi. Hankeryhmä muodostuu hankkeista.

Toiminnallinen tavoite on valtuuston talousarviossa toimielimelle tehtäväkohtaisesti antama määrärahan käyttötarkoitusta, palvelutuotannon määrää, laatua tai toiminnan kehittämissuuntaa ohjaava tavoite, joka johdetaan kunnan toiminta-ajatuksesta ja strategisista tavoitteista. Tavoite esitetään joko tunnuslukuina tai sanallisesti. Valtuusto päättää toiminnallista tavoitteista vuosittain talousarvion hyväksymisen yhteydessä.

Taloudellinen tavoite muodostuu määrärahoista ja tulosarvioista sekä näiden erotuksesta eli toimintakatteesta. Tavoitteet on asetettava niin, että niiden toteutumista voidaan arvioida, eivätkä toimielinten ja tulosalueiden tavoitteet saa olla ristiriidassa koko kuntaa koskevien tavoitteiden kanssa.

Määräraha

Määräraha on valtuuston antama määrältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuus varojen käyttämiseen tulosalueelle tai hankkeelle.

Tuloarvio

Tuloarvio on valtuuston tulosalueelle tai hankkeelle asettama tulotavoite.

Toiminnan kuvaus

Toiminnan kuvaus kertoo miten toimielin toteuttaa kunnan toiminta-ajatusta. Tulosalueen toiminnan kuvaus johdetaan toimielimen palveluajatuksesta.

Toimintasuunnitelma

Toimintasuunnitelma kertoo, miten toimielimen toiminta-ajatusta toteutetaan suunnitelmakaudella asetettujen tavoitteiden ja annettujen määrärahojen ja tuloarvioiden puitteissa.

Vastuuhenkilö

Vastuuhenkilö on viranhaltija, joka on tulosalueen/tulosityksikön esimies ja joka johtaa sen toimintaa sekä huolehtii tavoitteiden saavuttamisesta hyväksytyjen määrärahojen, ohjeiden ja määräysten puitteissa.

Tilivelvollinen

Kuntalain mukaan valtuutetut eivät ole tilivelvollisia, mutta niitä ovat kunnan muiden toimielinten jäsenet sekä asianomaisen toimielimen tulosalueen johtavat viranhaltijat ja esittelijät.

Käyttösuunnitelma

Käyttösuunnitelmassa kerrotaan tulosalueiden ja –tulosityksiköiden talousarviovuoden toiminnasta. Se on toimielimen hyväksymä talousarvioon sisältyvän tulosalueen tai hankkeen tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden jaon tulosityksiköihin tai kohteisiin sisältämä asiakirja. Käyttösuunnitelma on myös viranhaltijan hyväksymä edellä mainittuun toimielimen käyttösuunnitelmaan sisältyvien tulosityksiköiden tai kohteiden osatavoitteiden, osamäärärahojen ja osatuloarvioiden jaon pienempiin osiin (yksiköihin) sisältävä asiakirja.

Tulosityksikkö

Tulosityksikkö muodostuu viranhaltijaorganisaatioyksiköstä tai sen vastuulla olevasta toiminnasta, jolla on: oma tehtäväalue, todennettavissa olevat tavoitteet, osamäärärahat ja osatuloarviot, joista tulosityksikön esimies vastaa.

Kohde

Kohde on käyttöomaisuuden hankinta tai perusparannuskokonaisuus, joka on osa investointihankkeesta. Kohteella on omat määrärahat ja osatuloarviot, josta toimielin vastaa.

Käyttösuunnitelman hyväksyminen

Valtuuston talousarvion hyväksymisen jälkeen kunnanhallitus antaa sen eri toimielinten noudatettavaksi. Käyttösuunnitelmilla toimielimet asettavat valtuuston määrittelemien tavoitteiden kanssa yhdenmukaiset ja tarkennetut tavoitteet tulosyksiköittäin ja jakavat määrärahat ja tuloarviot tulosyksiköille osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi. Käyttösuunnitelmissa kerrotaan, miten toimitaan, jotta asetetut tavoitteet toteutetaan hyväksytyjen määrärahojen ja tuloarvioiden puitteissa.

Kunnanhallituksen tai johtokunnan määräämä tulosalueen vastuuhenkilö päättää seuraavan tason käyttösuunnitelmasta sekä päättää omalta osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä asettamalla tarkennetut tavoitteet ja jakamalla määrärahat ja – tuloarviot tarkempiin osiin.

Mikäli hyväksytty käyttösuunnitelma muuttuu olennaisesti sisällöltään ja tarvitaan samalla määrärahojen kohdentamista, on toimielimen tehtävä asianmukainen muutos käyttösuunnitelmaan.

Talousarvion toteuttaminen, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta

Tulosyksiköiden tulee laatia ennakoarvio rahamenoistaan ja tuloistaan perustuen toteutuvaan toimintaan. Toimialojen on huolehdittava siitä, että kunnan talouspalveluilla on maksuvalmiussuunnittelua varten aina ajan tasalla oleva tieto tulevasta rahankäytöstä.

Toimielinten ja tulosalueiden/-yksiköiden vastuuhenkilöiden tulee systemaattisesti seurata talousarviotavoitteiden, käyttösuunnitelmien ja investointien toteutumista tai toteutumaa tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään neljännesvuosittain.

Tulosalueiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kunnanhallitukselle ja valtuustolle neljännesvuosittaisissa osavuosikatsauksissa ja koko vuodelta tilinpäätöksessä. Osavuosikatsauksessa esitetään tilinpäätösennuste määrärahojen ja tuloarvioiden käytöstä sekä tavoitteiden toteutumisesta. Tarkastuslautakunta voi antaa mahdollisen lausuntonsa tavoitteiden toteutumisesta kunnanhallituksen vahvistamasta osavuosikatsauksesta.

Päätösvalta kertahankinnoissa ja puite-/kausisopimuksissa

Kunnanhallituksen ja lautakuntien päätösvalta

Viranhaltijoiden hankintavaltuudet tai niitä ei ole muutoin määritelty hallintosäännön mukaan, jos päätösvaltuudesta ei ole tarkasti säädetty, ratkaisu tekee kunnanhallitus.

Taloussuunnitelman liitteissä investointien osalta on esitetty eri toimielinten päätösvallassa olevat hankkeet. Hankkeiden toteuttamista ohjaa hyväksytty kunnan tilahankkeiden toteuttamisohje.

Kunnanjohtajan päätösvalta

Päättää talousarviovuonna enintään 300 000 euron kertahankinnoista ja kuntaa koskevista puite-/kausisopimuksista (300 000 per talousarviovuosi).

Tämän ylittävistä hallintopalveluja koskevista kertahankinnoista ja puite-/kausisopimuksista päättää kunnanhallitus ja koko kuntaa koskevien kertahankintojen ja puite-/kausisopimusten osalta kunnan jäljempänä todetaan.

Hallintopalveluista vastaavan johtajan ja palvelualuejohtajien päätösvalta

Palvelualuejohtajat päättävät talousarviovuonna enintään 200 000 euron kertahankinnoista, sekä palvelualueita koskevista puite-/kausisopimuksista (200 000 euroa/talousarviovuosi).

Tämän ylittävistä hallintopalveluja koskevista kertahankinnoista ja puite-/kausisopimuksista päättää kunnanhallitus.

Kuntakehitysjohtaja päättää enintään 50 000 euron hankinnoista (50 000 euroa/talousarviovuosi).

Palvelualuejohtajien hankintarajan ylittävistä hankinnoista tai sopimuksista päättävät lautakunnat

Sivistys-, tekninen ja elinvoima- kuntakehitys- ja hyvinvointilautakunta päättävät enintään 400 000 euron kertahankinnoista ja kausi/puitesopimuksista (400 000 euroa/talousarviovuosi).

Tekninen ja elinvoimalautakunta kuitenkin hyväksyy talonrakennus- ja kuntatekniikan investointien urakkatarjoukset, jos hanke on investointiohjelman mukainen.

Näiden rajojen ylittävistä kertahankinnoista ja puite/kausisopimuksista päättää kunnanhallitus.

Tulosalueen päälliköt, tulosyksikön päälliköt ja muut esimiehet

- kertahankinta ja puite-/kausisopimusrajat on määritelty palvelualueen toimintasäännössä
- (hallintosääntö 3.luku 5 §)

Lainanotto ja lainanottoa koskevat rajoitukset

Kunnanjohtajan talousarvioesityksessä pitkäaikaisia lainoja uusitaan n. 33,5 milj. euroa. Kunnanhallituksella on oikeus päättää pitkäaikaisen lainan nostosta talousarvion mukaisesti.

Talousjohtajalla on oikeus vuonna 2025 ottaa kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi tilapäislainoja, joiden yhtäaikaisesta enimmäismäärästä päättää kunnanhallitus.

Antolainan myöntämistä koskevat rajoitukset

Kunnanjohtajan talousarvioesitys ei sisällä antolainaesityksiä vuonna 2024.

Antolainaa voidaan myöntää kunnan kokonaan omistamille osake-, asunto-osake- tai kiinteistöyhtiöille valtuuston päätöksellä.

Lisämäärärahat ja siirrot

Toiminnallisten tavoitteiden muutoksista, lisämäärärahoista tai määrärahasiirroista on tehtävä esitykset siten, että ne ehtivät valtuuston käsiteltäväksi viimeistään kunkin talousarviovuoden viimeisessä valtuuston kokouksessa. Tällöin on huomioita myös lisämäärärahojen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin.

Kunnanjohtajalle oikeus päättää määrärahasiirroista koskien harkinnanvaraisia henkilökohtaisia ja tehtäväkohtaisia palkantarkistuksia, joiden kate on hallinnossa.

Laskujen hyväksyminen ja maksatus

Laskujen hyväksymisessä ja maksatuksessa tulee noudattaa kunnanhallituksen sisäisen valvonnan ohjeen määräyksiä kohta 8. "Kirjanpito ja maksuliikenne".

Muu ohjeistus

Kunnanhallituksella on oikeus antaa tilikaudella tarvittavia lisäohjeita talousarvion täytäntöönpanoon.

Liitteet

Liite 1. Henkilöstösuunnitelma palvelualueittain

Henkilöstösuunnitelma 2025	TPE	TA	MUUTOS
	2024	2025	TPE24 vs. TA25
		HTV	HTV
HALLINTOPALVELUT			
Yleishallinto			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	3,8	3,8	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)	1,0	1,0	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			0,0
Yleishallinto yhteensä	4,8	4,8	0,0
Tukipalvelut			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	23,0	22,2	-0,8
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)	4,3	1,3	-3,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			0,0
Tukipalvelut yhteensä	27,3	23,5	-3,8
TE- ja Maahanmuuttopalvelut			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	7,0	7,0	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)	5	5	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			0,0
TE- ja maahanmuuttopalvelut yhteensä	12,0	12,0	0,0
Maaseutupalvelut			
Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	6,0	6,0	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)	0,7	0,33	-0,4
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			0,0
Maaseututoimi yhteensä	6,7	6,3	-0,4
Hallintopalvelut vakituinen yhteensä	39,8	39,0	-0,8
Hallintopalvelut määräaikainen yhteensä	11,0	7,6	-3,4
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna		0,0	0,0
HALLINTOPALVELUT yhteensä	50,8	46,6	-4,2

Hallintopalveluiden palvelualueella on talousarviovuodelle 2025 suunniteltu vähennystä 4,2 htv:n verran suhteessa tilinpäätösennusteeseen 2024.

Tukipalveluissa muutoksina ovat yhden taloussihteerin eläköityminen ja konsernilakimiehen tehtävän määrääkaisuuden, ICT-asiantuntijan määrääkaisuuden, ja HR-projektihenkilön tehtävien päättyminen sekä RAKAS hanketyöntekijän siirtyminen kuntakehitykseen. Lisäksi maaseutupalveluissa päättyy määräaikainen sijaisuus.

Henkilöstösuunnitelma 2025	TPE	TA	MUUTOS
	2024	2025	TPE24 vs. TA25
	HTV*	HTV	HTV

SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	4	4,0	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)		0,0	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteiset yhteensä	4,00	4,0	0,00

Opetuspalvelut (perusopetus,tukipalvelut, lukio, hankkeet)

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	239,6	235,5	-4,1
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)	41,8	37,5	-4,3
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			0,0
Opetuspalvelut yhteensä	281,4	273,0	-8,4

Varhaiskasvatuspalvelut

Vakituinen henkilöstö	196,8	191,0	-5,8
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)	12,5	20,5	8,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			0,0
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä	209,3	211,5	2,2

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	32	34	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)	15,5	4,2	-9,3
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			0,0
Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin palvelut yhteens	47,5	38,2	-9,3

Sihyn vakituinen yhteensä

	472,4	464,5	-7,9
--	-------	-------	------

Sihyn määräaikainen yhteensä

	69,80	62,20	-7,6
--	-------	-------	------

Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna

		0,00	0,0
--	--	------	-----

SIVISTYS- JA HYVINVOINTIPALVELUT YHTEENSÄ	542,2	526,7	-15,5
--	--------------	--------------	--------------

*Vuoden 2024 TA:n mukaiset HTV:t

Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueella on talousarviovuodelle 2025 suunniteltu vähennyksiä 15,5 htv:n verran suhteessa tilinpäätösennusteeseen 2024.

Henkilöstösuunnitelma 2025	TPE 2024	TA 2025	MUUTOS TPE24 vs. TA25
		HTV	HTV

TEKNINEN JA ELINVOIMAPALVELUT

Tekninen ja elinvoimapalvelut yhteiset

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	5,0	5,0	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)		0,0	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Tekninen ja elinvoimapalvelut yhteiset yhteensä	5,0	5,0	0,0

Toimitilapalvelut

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	22,0	22,0	0,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)		0,0	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Toimitilapalvelut yhteensä	22,0	22,0	0,0

Ateria- ja puhtauspalvelut

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	72,0	68,0	-4,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)		1,0	1,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Ateria- ja puhtauspalvelut yhteensä	72,0	69,0	-3,0

Kuntatekniikka

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	22,8	21,8	-1,0
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)	3,0	3,0	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			0,0
Kuntatekniikka yhteensä	25,8	24,8	-1,0

Kuntakehityspalvelut

Vakituinen henkilöstö (virat ja toimet)	17,8	18,0	0,2
Määräaikainen henkilöstö (virat ja toimet)	2	2,0	0,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna			
Kuntakehityspalvelut yhteensä	19,8	20,0	0,2

Telin vakituinen yhteensä

	139,6	134,8	-4,8
Telin määräaikainen yhteensä	5,00	6,0	1,0
Suunnitellut uudet tehtävät toimintavuonna		0,0	0,0

TEKNINEN JA ELINVOIMA YHTEENSÄ	144,60	140,80	-3,80
---------------------------------------	---------------	---------------	--------------

Tekninen ja elinvoimapalveluiden palvelualueella on talousarviovuodelle 2025 suunniteltu vähennyksiä 3,8 htv:n verran suhteessa tilinpäätösennusteeseen 2024. Toimitilapalveluihin rekrytoidaan loppuvuodesta 2024 vahtimestari (1 htv) ja vuonna 2025 poistuvien henkilöiden paikkojen täyttämistä arvioidaan tarkasti.

Liite 2. Valtuustoaloitteet

Aloitteet, joiden käsittelyn ratkaisu on siirretty talousarviokäsittelyn yhteyteen:

Valtuustoaloite: Kutsukyyti Mäntsälän sisäiseen liikenteeseen / 13.6.2022

Aloitteen tavoitteena on mahdollistaa joustava sisäinen liikenne kyläkeskuksista palveluiden äärelle. Kunta-kehityslautakunnan vastauksessa todetaan mm., että palvelu voisi toimia siten, että eri arkipäivinä toteutettaisiin eri kyliltä kirkonkylälle suuntautuvia vuoroja, joko nonstop tai kutsukyytiperiaatteella. Palvelun ajankohta olisi arkena aamu- ja iltapäivisin.

Tarkempaa suunnittelua voidaan tehdä, jos toiminnalle on rahoitus.

Ei sisälly vuoden 2025 talousarvioesitykseen.

Valtuustoaloite maksuttomasta toisen asteen opetuksesta Mäntsälässä / 22.4.2024 SDP:n valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksessa toisen asteen maksuttomuus on huomioituna. Aloitteesta ei aiheudu toimenpiteitä eikä sillä ole vaikutusta vuoden 2025 talousarvioon.

Valtuustoaloite toisen asteen maksuttomuudesta Mäntsälässä / 22.4.2024 Mäntsälän Vihreä valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksessa toisen asteen maksuttomuus on huomioituna. Aloitteesta ei aiheudu toimenpiteitä eikä sillä ole vaikutusta vuoden 2025 talousarvioon.

Aloite toisen asteen maksuttomuuden puolesta / 6.5.2024 Nuorisovaltuusto

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksessa toisen asteen maksuttomuus on huomioituna. Aloitteesta ei aiheudu toimenpiteitä eikä sillä ole vaikutusta vuoden 2025 talousarvioon.

Liite 3. Vertailu kehukseen

Ulkoiset ja sisäiset

Käyttötalousosa	TP2023	MTA 2024	TA 2025 KEHYS	TA 2025 LTK ESITYS	TA 2025 KJ esitys	Kehyksesitys 25 - KJ esitys -/+	Kehyksesitys 25 - KJ esitys %	Vertailu muutettuun talousarvioon
TOIMINTATUOTOT	28 862 604 €	28 842 540 €	29 865 217 €	29 837 309 €	29 960 338 €	95 121 €	0,3 %	0,3 %
Myyntituotot	5 287 882 €	5 821 876 €	5 770 139 €	6 062 797 €	6 184 797 €	414 658 €	7,2 %	7,1 %
Maksutuotot	1 550 156 €	1 510 700 €	1 308 260 €	1 308 260 €	1 308 260 €	- €	0,0 %	0,0 %
Tuet ja avustukset	1 711 998 €	1 746 360 €	1 639 500 €	1 318 814 €	1 318 814 €	- 320 686 €	-19,6 %	-18,4 %
Muut toimintatuotot	20 312 568 €	19 763 604 €	21 147 318 €	21 147 438 €	21 148 467 €	1 149 €	0,0 %	0,0 %
VALMISTUS OMAAN KAYTTOON	74 679 €			64 000 €	64 000 €			
TOIMINTAKULUT	- 85 184 425 €	- 87 169 989 €	- 92 142 773 €	- 90 608 375 €	- 90 899 142 €	1 243 631 €	-1,3 %	-1,4 %
Henkilöstökulut	- 39 712 262 €	- 41 060 107 €	- 42 657 857 €	- 41 550 090 €	- 41 493 427 €	1 164 430 €	-2,7 %	-2,8 %
Palvelujen ostot	- 19 338 623 €	- 19 687 304 €	- 20 761 420 €	- 20 636 834 €	- 20 984 264 €	- 222 844 €	1,1 %	1,1 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 5 307 939 €	- 5 320 410 €	- 5 604 119 €	- 5 564 838 €	- 5 564 838 €	39 281 €	-0,7 %	-0,7 %
Avustukset	- 3 837 645 €	- 3 807 500 €	- 4 304 950 €	- 4 084 950 €	- 4 084 950 €	220 000 €	-5,1 %	-5,8 %
Muut toimintakulut	- 16 987 956 €	- 17 294 668 €	- 18 814 427 €	- 18 771 663 €	- 18 771 663 €	42 764 €	-0,2 %	-0,2 %
TOIMINTAKATE	- 56 247 142 €	- 58 327 449 €	- 62 277 556 €	- 60 707 066 €	- 60 874 804 €	1 338 752 €	-2,1 %	-2,3 %

